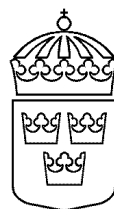

Riksdagens protokoll 1996/97:42

Tisdagen den 10 december

Kl. 9.00 – 18.29

Protokoll
1996/97:42

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 4 december.

2 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades

Skrivelse

1996/97:64 Alternativ till traditionell burhållning av höns till jordbruksutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas och utgå *onsdagen den 22 januari*.

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Utbildningsutskottets betänkanden 1996/97:UbU1–UbU3

4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats torsdagen den 5 och måndagen den 9 december

SfU5 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv m.m.

Mom. 2 (grunderna för migrationspolitiken)

1. utskottet

2. res. 14 i motsvarande del (fp, mp)

3. res. 6 i motsvarande del (kd)

Förberedande votering:

57 för res. 14

13 för res. 6

239 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Huvudvotering:
243 för utskottet
55 för res. 14
16 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 70 m, 23 c
För res. 14: 24 fp, 18 v, 13 mp
Avstod: 3 m, 13 kd
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd
Leif Carlson (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 4 (asylsökande)

1. utskottet
2. res. 14 i motsvarande del (fp, mp)
Votering:
257 för utskottet
38 för res. 14
18 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 73 m, 21 c, 13 kd
För res. 14: 1 c, 24 fp, 13 mp
Avstod: 18 v
Frånvarande: 11 s, 7 m, 5 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 5 (uropeiskt flyktingbegrepp)

1. utskottet
2. res. 3 i motsvarande del (fp)
3. res. 4 i motsvarande del (v)
Förberedande votering:
38 för res. 3
18 för res. 4
258 avstod
35 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.
Huvudvotering:
245 för utskottet
37 för res. 3
32 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 73 m, 22 c
För res. 3: 24 fp, 13 mp
Avstod: 1 c, 18 v, 13 kd
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 7 (Schengenöverenskommelsen)

1. utskottet
2. res. 5 i motsvarande del (mp)

Votering:

279 för utskottet

32 för res. 5

2 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 72 m, 21 c, 24 fp, 12 kd

För res. 5: 1 c, 18 v, 13 mp

Avstod: 1 m, 1 kd

Frånvarande: 11 s, 7 m, 5 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 8 (visering inom EU)

1. utskottet
 2. res. 11 i motsvarande del (fp, mp, kd)
- Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 11 och 12 (flyktingdefinitionen och förföljelse på grund av kön och homosexualitet)

1. utskottet
2. res. 15 i motsvarande del (v, mp)

Votering:

258 för utskottet

31 för res. 15

24 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 71 m, 22 c, 2 fp, 13 kd

För res. 15: 18 v, 13 mp

Avstod: 1 m, 1 c, 22 fp

Frånvarande: 11 s, 8 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 13 (krigsvägrare)

1. utskottet
2. res. 8 (c, fp, v, mp)

Votering:

235 för utskottet

76 för res. 8

1 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 72 m, 2 c, 13 kd

För res. 8: 21 c, 24 fp, 18 v, 13 mp

Avstod: 1 m

Frånvarande: 13 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 14 (de factoflyktingar)

1. utskottet
2. res. 3 i motsvarande del (fp)

Votering:

241 för utskottet

37 för res. 3

34 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 70 m, 22 c

För res. 3: 24 fp, 13 mp

Avstod: 3 m, 1 c, 17 v, 13 kd

Frånvarande: 12 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 19, 20 och 23 (inre flyktalternativet m.m.)

1. utskottet

2. res. 15 i motsvarande del (v, mp)

Votering:

280 för utskottet

31 för res. 15

3 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 71 m, 23 c, 24 fp, 13 kd

För res. 15: 18 v, 13 mp

Avstod: 1 s, 2 m

Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 21 (avvisning av f.d. jugoslaver)

1. utskottet

2. res. 12 i motsvarande del (v, mp, kd)

Votering:

243 för utskottet

69 för res. 12

2 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 73 m, 20 c

För res. 12: 1 c, 24 fp, 18 v, 13 mp, 13 kd

Avstod: 2 c

Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 22 (asylsökande från Kosova)

1. utskottet

2. res. 10 (fp, v, mp)

Votering:
252 för utskottet
58 för res. 10
4 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 72 m, 19 c, 11 kd
För res. 10: 1 c, 24 fp, 18 v, 13 mp, 2 kd
Avstod: 1 m, 3 c
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 25, 43 och 45 (sänkt åldersgräns till 18 år m.m.)

1. utskottet
2. res. 12 i motsvarande del (v, mp, kd)

Votering:
267 för utskottet
45 för res. 12
2 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
För utskottet: 150 s, 71 m, 23 c, 23 fp
För res. 12: 1 fp, 18 v, 13 mp, 13 kd
Avstod: 2 m
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 27 (andra anhöriga)

1. utskottet
2. res. 16 i motsvarande del (mp, kd)

Votering:
245 för utskottet
48 för res. 16
20 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 71 m, 23 c, 1 fp
För res. 16: 22 fp, 13 mp, 13 kd
Avstod: 1 m, 1 fp, 18 v
Frånvarande: 11 s, 8 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 28 (krav på försörjning)

1. utskottet
2. res. 1 i motsvarande del (m)

Votering:
226 för utskottet
73 för res. 1
13 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 149 s, 23 c, 23 fp, 18 v, 13 kd
För res. 1: 73 m
Avstod: 13 mp
Frånvarande: 12 s, 7 m, 4 c, 3 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 32 (återkallelse av tillstånd)

1. utskottet
2. res. 12 i motsvarande del (v, mp, kd)
3. res. 3 i motsvarande del (fp)
Förberedande votering:
Kammaren biträdde res. 12 genom uppresning.
Huvudvotering:
232 för utskottet
48 för res. 12
31 avstod
38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 69 m, 16 c
För res. 12: 2 c, 3 fp, 18 v, 13 mp, 12 kd
Avstod: 3 s, 3 m, 5 c, 20 fp
Frånvarande: 11 s, 8 m, 4 c, 3 fp, 4 v, 5 mp, 3 kd
Juan Fonseca (s) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 34 och 73 (visering m.m.)

1. utskottet
2. res. 9 i motsvarande del (fp, v, mp, kd)
Votering:
241 för utskottet
65 för res. 9
7 avstod
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 71 m, 19 c, 1 fp
För res. 9: 21 fp, 18 v, 13 mp, 13 kd
Avstod: 2 m, 4 c, 1 fp
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 3 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 44 och 47 (inhibition m.m.)

1. utskottet
2. res. 15 i motsvarande del (v, mp)
Votering:
281 för utskottet
32 för res. 15
1 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 73 m, 23 c, 23 fp, 12 kd
För res. 15: 18 v, 13 mp, 1 kd
Avstod: 1 fp
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 46 (registeransvar för fingeravtryck)
Yrkanden:
1. utskottet
2. mot. 1996/97:Sf9 (m)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 49 och 75 (placering i häkte m.m.)
1. utskottet
2. res. 4 i motsvarande del (v)
Votering:
282 för utskottet
31 för res. 4
1 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 149 s, 73 m, 23 c, 24 fp, 13 kd
För res. 4: 18 v, 13 mp
Avstod: 1 s
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 58 (handläggningsfrågor)
1. utskottet
2. res. 3 i motsvarande del (fp)
3. res. 4 i motsvarande del (v)
Förberedande votering:
43 för res. 3
19 för res. 4
252 avstod
35 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.
Huvudvotering:
248 för utskottet
37 för res. 3
29 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 72 m, 13 c, 13 kd
För res. 3: 24 fp, 13 mp
Avstod: 1 m, 10 c, 18 v
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 59 (jämförhetsperspektiv)

1. utskottet
2. res. 4 i motsvarande del (v)
Votering:
281 för utskottet
31 för res. 4
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 72 m, 23 c, 23 fp, 13 kd
För res. 4: 1 fp, 18 v, 12 mp
Frånvarande: 11 s, 8 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 6 mp, 2 kd

Mom. 60 (organiserad illegal invandring)

1. utskottet
2. res. 13 (fp, v)
Votering:
198 för utskottet
42 för res. 13
73 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 12 m, 23 c, 13 kd
För res. 13: 23 fp, 18 v, 1 mp
Avstod: 60 m, 1 fp, 12 mp
Frånvarande: 11 s, 8 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 62 (barnets bästa)

1. utskottet
2. res. 15 i motsvarande del (v, mp)
3. res. 3 i motsvarande del (fp)
4. res. 6 i motsvarande del (kd)
Förberedande votering 1:
25 för res. 3
13 för res. 6
276 avstod
35 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.
Förberedande votering 2:
33 för res. 15
24 för res. 3
257 avstod
35 frånvarande
Kammaren biträdde res. 15.
Huvudvotering:
241 för utskottet
35 för res. 15
38 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 73 m, 18 c

För res. 15: 4 c, 18 v, 13 mp

Avstod: 1 c, 24 fp, 13 kd

Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Kerstin Warnerbring (c) anmälde att hon avsett att rösta nej men marketrats ha avstått från att rösta.

Mom. 65 (familjesplittring)

1. utskottet

2. res. 11 i motsvarande del (fp, mp, kd)

Votering:

243 för utskottet

53 för res. 11

18 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 73 m, 20 c

För res. 11: 3 c, 24 fp, 13 mp, 13 kd

Avstod: 18 v

Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 67 (gömda barn)

1. utskottet

2. res. 2 i motsvarande del (c)

Votering:

254 för utskottet

38 för res. 2

21 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 71 m, 23 fp, 10 kd

För res. 2: 23 c, 1 v, 12 mp, 2 kd

Avstod: 1 m, 1 fp, 17 v, 1 mp, 1 kd

Frånvarande: 11 s, 8 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 69 (förvar)

1. utskottet

2. res. 3 i motsvarande del (fp)

3. res. 4 i motsvarande del (v)

Förberedande votering:

27 för res. 3

18 för res. 4

268 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:
245 för utskottet
25 för res. 3
44 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 73 m, 22 c
För res. 3: 1 c, 24 fp
Avstod: 18 v, 13 mp, 13 kd
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU7 Överlåtelse av allmännyttiga bostadsföretag eller deras bostäder

Mom. 1 (regeringens förslag om förutsättningar för överlåtelse av allmännyttiga bostadsföretag eller deras bostäder m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (c, m, fp, kd)
3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

135 för res. 1
19 för res. 2
160 avstod
35 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
177 för utskottet
136 för res. 1
1 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 18 v, 9 mp
För res. 1: 73 m, 23 c, 24 fp, 3 mp, 13 kd
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 2 (de allmännyttiga bostadsföretagens ställning)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan:

1. utskottet
2. res. 4 (v)

Votering:

284 för utskottet
19 för res. 4
10 avstod
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 66 m, 19 c, 24 fp, 13 mp, 12 kd

För res. 4: 1 m, 18 v

Avstod: 5 m, 4 c, 1 kd

Frånvarande: 11 s, 8 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Henrik Landerholm (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 3 (c, m, fp, kd)

Votering:

161 för utskottet

136 för res. 3

17 avstod

35 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 1 v, 10 mp

För res. 3: 73 m, 23 c, 24 fp, 3 mp, 13 kd

Avstod: 17 v

Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

KrU3 TV-avgift, m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU2 Statsbudgeten för budgetåret 1997 (Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård) m.m.

Mom. 1 (anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

269 för utskottet

13 för res. 1

32 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 73 m, 23 c, 4 fp, 18 v, 1 kd

För res. 1: 13 mp

Avstod: 20 fp, 12 kd

Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 3 (översyn av Naturvårdsverkets uppdrag och organisation)

1. utskottet

2. res. 2 (c, m)

Votering:
204 för utskottet
96 för res. 2
13 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 149 s, 24 fp, 18 v, 13 mp
För res. 2: 73 m, 23 c
Avstod: 13 kd
Frånvarande: 12 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 6 (finansiering av kalkningsverksamhet efter budgetåret 1997)

1. utskottet
2. res. 4 (m)
Votering:
206 för utskottet
73 för res. 4
35 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 23 c, 2 fp, 17 v, 13 mp, 1 kd
För res. 4: 73 m
Avstod: 22 fp, 1 v, 12 kd
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 7 (medel till kalkning från programmet för omställning till hållbar utveckling)

1. utskottet
2. res. 5 (c, mp)
Votering:
165 för utskottet
149 för res. 5
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 1 fp, 14 v
För res. 5: 73 m, 23 c, 23 fp, 4 v, 13 mp, 13 kd
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd
Bengt Harding Olson (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men markrats ha röstat ja.

Mom. 8 (bidrag från EU för kalkning)

1. utskottet
2. res. 6 (m, fp)
Votering:
200 för utskottet
98 för res. 6
13 avstod
38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 21 c, 16 v, 13 mp
För res. 6: 73 m, 24 fp, 1 v
Avstod: 13 kd
Frånvarande: 11 s, 7 m, 6 c, 2 fp, 5 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 17 (ett miljötekniskt centrum)

1. utskottet
2. res. 8 (v)
Votering:
281 för utskottet
20 för res. 8
13 avstod
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 73 m, 23 c, 23 fp, 12 mp
För res. 8: 1 fp, 18 v, 1 mp
Avstod: 13 kd
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU1 Budgetpropositionen – utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Mom. 1 (anslag m.m. under utgiftsområde 1, Rikets styrelse)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, m, v, mp)
Votering:
169 för utskottet
126 för res. 1
16 avstod
38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 22 c, 1 fp
För res. 1: 73 m, 23 fp, 18 v, 12 mp
Avstod: 3 s, 13 kd
Frånvarande: 12 s, 7 m, 5 c, 2 fp, 4 v, 6 mp, 2 kd

Mom. 2 (beräkning av anslaget B 1 Riksdagens ledamöter och partier för 1998 och 1999)

1. utskottet
2. res. 2 (mp)
Votering:
284 för utskottet
13 för res. 2
15 avstod
37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 70 m, 23 c, 24 fp, 17 v
För res. 2: 13 mp
Avstod: 1 m, 1 v, 13 kd
Frånvarande: 11 s, 9 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 3 (beräkning av anslaget B 2 Riksdagens förvaltningskostnader för 1998 och 1999)

1. utskottet
2. res. 3 (mp)
Votering:
284 för utskottet
12 för res. 3
15 avstod
38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 72 m, 23 c, 22 fp, 17 v
För res. 3: 12 mp
Avstod: 1 fp, 1 v, 13 kd
Frånvarande: 11 s, 8 m, 4 c, 3 fp, 4 v, 6 mp, 2 kd

Mom. 6 (redovisning och revision av kungens apanage)

1. utskottet
2. res. 5 (v)
Votering:
269 för utskottet
24 för res. 5
19 avstod
37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 73 m, 22 c, 23 fp, 4 mp
För res. 5: 18 v, 6 mp
Avstod: 1 s, 1 c, 1 fp, 3 mp, 13 kd
Frånvarande: 13 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd
Per Lager (mp) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 7 (tillkännagivande om hovets avskaffande)

1. utskottet
2. res. 6 (v)
Votering:
273 för utskottet
24 för res. 6
17 avstod
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 73 m, 22 c, 23 fp, 3 mp, 4 kd
För res. 6: 17 v, 7 mp
Avstod: 2 s, 1 c, 1 fp, 1 v, 3 mp, 9 kd
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 10 (översyn av distributionsstödet till dagstidningar m.m.)

1. utskottet
2. res. 8 (v)

Votering:

280 för utskottet

19 för res. 8

12 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 72 m, 22 c, 23 fp, 13 mp

För res. 8: 1 c, 18 v

Avstod: 12 kd

Frånvarande: 11 s, 8 m, 4 c, 3 fp, 4 v, 5 mp, 3 kd

Andre vice talmannen Görel Thurdin (c) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 11 (avveckling av presstödet och Presstödsnämnden)

1. utskottet
2. res. 9 (m)

Votering:

220 för utskottet

73 för res. 9

21 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 23 c, 16 fp, 18 v, 13 mp

För res. 9: 73 m

Avstod: 8 fp, 13 kd

Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU1 Anslag till skatteförvaltning och tull

Mom. 5 (skatteförvaltningens resurser)

1. utskottet
2. res. 2 (kd)

Votering:

280 för utskottet

13 för res. 2

17 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 73 m, 23 c, 23 fp, 1 v, 13 mp

För res. 2: 13 kd

Avstod: 17 v

Frånvarande: 14 s, 7 m, 4 c, 3 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Marie Engström (v) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 6 (skatteundandragande, skatteflyktslagen, revisionsverksamhet m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp)

3. res. 4 (v)

Förberedande votering:

97 för res. 3

18 för res. 4

199 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

210 för utskottet

95 för res. 3

6 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 22 c, 18 v, 13 mp, 7 kd

För res. 3: 70 m, 24 fp, 1 kd

Avstod: 1 m, 5 kd

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 8 (deklarationsdag)

1. utskottet

2. res. 5 (v)

Votering:

295 för utskottet

18 för res. 5

1 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 73 m, 23 c, 23 fp, 13 mp, 13 kd

För res. 5: 18 v

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 9 (skattetillägg, tulltillägg)

1. utskottet

2. res. 6 (m, fp)

Votering:
202 för utskottet
97 för res. 6
14 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 22 c, 18 v, 3 mp, 9 kd
För res. 6: 73 m, 24 fp
Avstod: 10 mp, 4 kd
Frånvarande: 11 s, 7 m, 5 c, 2 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd
Eva Goës och Ewa Larsson (båda mp) och Inger Davidson (kd) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 13 (tullverksamheten)

1. utskottet
2. res. 10 (kd)
Votering:
187 för utskottet
14 för res. 10
112 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 1 m, 22 c, 1 fp, 3 v, 12 mp
För res. 10: 1 fp, 13 kd
Avstod: 2 s, 72 m, 1 c, 22 fp, 15 v
Frånvarande: 11 s, 7 m, 4 c, 2 fp, 4 v, 6 mp, 2 kd
Rolf Gunnarsson (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 17 (Gotland)

1. utskottet
2. res. 14 (m)
Votering:
236 för utskottet
72 för res. 14
1 avstod
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 22 c, 23 fp, 18 v, 13 mp, 12 kd
För res. 14: 72 m
Avstod: 1 c
Frånvarande: 13 s, 8 m, 4 c, 3 fp, 4 v, 5 mp, 3 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

5 § Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1996/97:BoU1

Anslag för budgetåret 1997 m.m. i vad avser utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (prop. 1996/97:1 delvis)

Anf. 1 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Dagens bostadsdebatt kommer att handla om dels anslaget till utgiftsområde 18 – *Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande* – dels en lång rad motioner från allmänna motionstiden med varierande teman inom detta område.

De ekonomiska ramarna för 1997 har redan fastställts av riksdagsmajoriteten, Socialdemokraterna och Centerpartiet. Moderata samlingspartiet förordar å sin sida en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. I förhållande till den beslutade ramen för bostadsutskottet vill moderaterna spara ytterligare på anslagen till Boverket, räntebidragen, bostadsbidragen, länsstyrelserna och till Lantmäteriverket. Moderaterna förespråkar alltså en annan inriktning och kommer därför inte att delta i beslutet om anslagsfördelningen inom område 18. Detta finns angivet i det särskilda yttrandet nr 1, som enligt min mening i den nya budgetprocessen borde få digniteten som en reservation.

Till betänkandets andra del, som börjar under rubriken Bostadsförsörjningen, hänför sig de sju moderatreservationerna, i vilka beskrivs inriktningen och utformningen av moderat boendepolitik för framtiden. Detta vill jag ytterligare klargöra. Det är intressant att se att minister Jörgen Andersson kommer in i salen här just när jag säger detta. Välkommen hit att lyssna på detta!

Boendet är centralt för oss alla. Alla har behov av en bostad, ett hem. Människor efterfrågar olika former och alternativ av bostäder under skilda perioder under livet. När man är ung är en enklare och mindre lägenhet tillräcklig för både kassa och leverne. Då jag bildar familj och barnen växer upp blir kanske alternativet eget hem det som passar bäst. Bostadsrätts-, hyres- eller ägarlägenhet kan bli aktuella alternativ då barnen flyger ut. Ägarlägenhet är visserligen ingen realitet i Sverige än, men blir det förhoppningsvis inom en snar framtid.

Bostadsmarknaden har dessvärre under decennier utmärkts av omfattande politisk styrning, långtgående subventionssystem och regleringar. Den förda bostadspolitik har genom subventioner stimulerat till överstandard, inte bara ytmässigt utan också så att många av oss inte längre har råd att betala boendet. Tillsammans med pålagor från stat och kommun i form av skatter och avgifter uppgår de svenska hushållens boendekostnader till mer än en tredjedel av det privata konsumtionsutrymmet, vilket är avsevärt mer än vad fallet är i övriga OECD-länder.

Fastighetsskatten är en skatt som slår oerhört hårt. Den senaste höjningen av fastighetsskatten, från 1,5 % till 1,7 %, är i kombination med de kraftigt höjda taxeringsvärdena direkt förödande. För många återstår endast alternativet att sälja huset och lämna det hem och den miljö man trivs i.

Fastighetsskatten drabbar inte bara hushåll med egnahem och bostadsrätter. Även de som bor i hyreslägenhet drabbas. Ca en månadshyra om året går för en normallägenhet åt till att betala fastighetsskatt. Fastighetsskattens direkt skadliga effekter för boendekostnaderna borde naturligtvis vara ett av de högst prioriterade problemen att tackla för Socialdemokraterna och Centern, men nej. Man föredrar att sticka huvudet i busken, och man struntar i att vidta omedelbara åtgärder.

Det räcker inte att tillsätta en utredning som skall utvärdera och se över tekniken som används vid fastighetstaxering. Det räcker inte heller med en reduktion av fastighetsskatten inom vissa nivåer för småhus eller tillfälliga åtgärder som att hyreshus med värdeår 1988 skall få samma omräkningstal 1997 som 1996.

Nej, det räcker sannerligen inte! Det som behövs är en ordentlig utredning av och diskussion om beskattningen av boendet, så att grunder för taxering, nivåer och tekniker diskuteras samtidigt. Det går inte längre att lappa och laga. Det behövs en långsiktig, hållfast lösning. Ett första steg skulle vara att återgå till den nivå som gällde före den socialdemokratiska regeringens höjning 1996 och ett stegvis avförande av marken från beskattning.

Hur är det egentligen, Lennart Nilsson, inom socialdemokratin? Majoriteten i bostadsutskottet säger en sak, skatteutskottet och finansutskottet en annan och finansministern en tredje. Kanske statsrådet Andersson kan hjälpa till att reda ut hur det egentligen förhåller sig? Kommer regeringen med ett reellt förslag som innebär en lättnad i fastighetsbeskattningen för alla, och i så fall när?

Det är också direkt upprörande att konstatera att socialdemokraterna i bostadsutskottet, trots många propåer om de orimliga konsekvenser som införandet av individuella inkomstgränser för erhållandet av bostadsbidrag kommer att medföra för många barnfamiljer, inte *nu* är beredda att göra något.

Ett förslag från Kristdemokraterna om att ta initiativ till att återgå till den sammanlagda hushållsinkomsten i stället för att ha individuella inkomstgränser avvisades. Ett konkret förslag fanns också i två moderata motioner vid utskottsbehandlingen. Detta förslag hade gjort det möjligt att utan ökade kostnader i statsbudgeten upphäva riksdagens tidigare beslut och återinföra behovsprövningen som baserades på hushållets samlade inkomst, men nej, så blev det inte.

Än mer förvånande är att också Centern ställde sig avvisande och hoppade på det socialdemokratiska tåget. Därmed är majoriteten med Socialdemokraterna och Centerpartiet än en gång ett faktum. Talesmän från Centern berömmar sig ju allt som oftast över att vara konstruktiva. Jag undrar nu, Rigmor Ahlstedt: Vart tog konstruktiviteten och handlingskraften vägen?

Jag trodde att Centern värnade om barnfamiljerna, och speciellt om de hushåll där en av föräldrarna är hemmavarande och själv tar hand om barnen. Även för den som är arbetslös eller studerar slår de individuella inkomstgränserna mycket hårt. Detta kunde rättas till, så att skevheterna åtminstone inte skulle bli så orimliga den 1 januari 1997 som de uppenbarligen blir om reglerna införs. Det hade varit konstruktivt, och det hade också visat att vi politiker är beredda att ta tillbaka förhastade beslut, om vi hade gjort någonting redan nu.

Det är inte subventions- och skattesystem som skall styra människors val av bostad. Enligt min och moderaternas mening är det hushållens efterfrågan – inte politikernas styrning – som skall bestämma vad som skall byggas och hur mycket. Politikerna skall skapa goda villkor och förutsättningar så att människor har och får möjligheter till en utkomst av ett riktigt arbete. Det är viktigt att hushållen får större ekonomisk självständighet. Därför behövs en växling bort från subventioner och bidrag till skattesänkningar för främst låg- och medelinkomsttagare. Den grundsynen präglar Moderaternas ekonomiska politik, och därför anser jag att boendets och byggandets villkor skall vara en del av den allmänna ekonomiska politiken.

Dagens bostadsbidrag är ett tydligt exempel på den rundgång som präglar statens agerande gentemot familjer och enskilda. Det höga skatetrycket har drivit upp bostadskostnaderna samtidigt som inkomstbeskattningen lämnar för litet kvar av lönen att leva på. Målet bör naturligtvis vara att den enskilde skall kunna leva på sin lön utan att vara beroende av bidrag. Som ett led i en sådan utveckling bör en samordning av bostadsbidragen och övriga socialpolitiska åtgärder komma till stånd. Denna helhetssyn på de berörda hushållens totala ekonomiska situation är nödvändig för att växlingen av bidrag till sänkt skatt skall kunna startas. Statskontorets nyligen presenterade rapport kan vara en början till en sådan helhetssyn.

Bostadspolitiska utredningens förslag om nya byggsbuvntioner skulle, som jag ser det, återigen belasta statens budget och ånyo skapa osäkerhet om vad som egentligen gäller. Pressen på produktionskostnaderna för byggandet skulle upphöra. Kommerskollegium, Konkurrensverket och NUTEK pekar i rapporten *Byggsektorn – spelregler för ökad konkurrens* just på det förhållandet att subventioner ökar byggkostnaderna. Därför menar jag att det enda rätta är att fortsätta minskningen av subventionerna i det framtida bostadsbyggandet samtidigt som fastighets-skatten avvecklas. På så sätt fortsätter saneringen av statsfinanserna, och räntan hålls därmed på en låg nivå. En låg ränta med fortsatt låg inflation är sammantaget den bästa medicinen för att hålla bygg- och boendekostnaderna på en rimlig nivå.

Frågor som också tas upp i detta betänkande, och där Moderaterna har reserverat sig, är kommunernas ansvar för bostadspolitiken, åtgärder mot segregation och frågan om bosparandet. I dessa avsnitt hänvisar utskottets majoritet till den bostadspolitiska utredningens remissrunda och till att eventuella förslag från regeringen bör avvaktas. Därför väljer också jag att här i mitt anförande endast ge några principiella synpunkter.

Enligt min uppfattning omfattar inte kommunernas ansvar ägande och drift av bostadsföretag. Skulle dessutom en kommun gå i borgen för sitt bostadsbolag, uppkommer en jävssituation. På det sättet snedvrids den lokala konkurrensen. Genom det kommunala planmonopolet kan kommunen också styra tilldelningen av mark på ett sätt som motverkar verklig konkurrens. Det finns ett behov av att renodla det kommunala bostadspolitiska ansvaret till att avse enbart myndighetsuppgifter.

De tidigare ideologiska felgreppen i bostadsbyggandet, där kvantitet gått före kvalitet, har format sterila och ensidiga bostadsområden som varit en del i uppkomsten av boendesegregation. För att i framtiden undvika att nya problemområden uppkommer, är det viktigt att ge bättre

förutsättningar för ett varierat byggande. Upplåtelseformerna måste anpassas till efterfrågan. Kommunala bostadsföretag bör kunna säljas, så att kommunen kan ägna sitt ansvar åt kärnverksamheterna omsorg och utbildning – nog så viktiga åtgärder mot segregation.

Bosparandet anser jag, i likhet med vad bostadsutskottet och riksdagen tidigare slagit fast och regeringen efterfrågat, att staten på något sätt bör stimulera. En viktig del av en framtida hållfast och långsiktig bostadspolitik är nämligen att byggherren satsar ett större eget kapital, oavsett om han/hon som byggherre väljer att investera i hyreshusbyggande, eget hem eller bostadsrätt. En i grunden god fastighetsekonomi ger såväl för den boende i hyreslägenheten som för egnahems- och bostadsrättsinnehavaren möjlighet till en över tiden överblickbar boendekostnad.

Härmed yrkar jag bifall till reservation 5, samtidigt som jag naturligtvis ställer mig bakom övriga moderata reservationer och särskilda yttranden.

Anf. 2 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Herr talman! ”Bostadspolitik är en väsentlig del av samhällets välfärdspolitik. Att det finns goda bostäder i en god boendemiljö är av avgörande betydelse för människors levnadsvillkor. I ett gott samhälle skall barn och ungdomar få möjlighet att växa upp och utvecklas i stimulerande och positiva boendemiljöer.” Detta är citerat ur Bostadsutredningens rapport.

”Detta är en rättighet”, fortsätter kommittén inför 2000-talets bostadspolitik.

Det här är åsikter som jag tror att vi alla kan dela. Men hur blir det? Blir det mer än vackra och välformulerade ord i en utredning? Hur blir det för de enskilda människorna i vårt land?

När jag just satt mig till rätta för att försöka samla tankarna och skriva ned dem inför den här debatten kring betänkandet *Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande* ringer telefonen – som en väckarklocka skulle jag vilja säga. För vilken gång i ordningen så sker vet jag inte riktigt. Det handlar om samma problem för människor. Den här gången är det Lars i Trollhättan som ringer. Han vill att jag i dag skall berätta för er om hans familj – två makar, som båda arbetar, och tre barn. De bor i villa med bundet lån. Det handlar, som ni kolleger i bostadsutskottet mycket väl förstår, om de nya regler för bostadsbidragen som mött så stort motstånd. Det är ju många som mött beskedet att det blir försämrade villkor för deras del. Lars och hans familj saknade i första hand förhandsinformation, övergångsbestämmelser och rättvisa.

Inga Berggren utmanade mig nyss och hade undringar, samtidigt som hon tillstod att Centerpartiet värnar om barnfamiljerna. En gång till talar jag om för Inga Berggren beträffande detta med att se över bostadsbidragen att jag, som jag ganska tydligt på ett mycket tidigt stadium i bostadsutskottet sade, inte är intresserad av att det bara handlar om en del av familjesituationen i Sverige. Detta har jag hela tiden stått fast vid. Vi i Centerpartiet vill ha en *total* översyn, om nu en översyn skall göras. Något annat tycker jag vore befängd. Då får vi ju bara ytterligare en orättvisa, och det ställer jag inte upp på.

För att återgå till Lars i Trollhättan vill jag säga att jag faktiskt var glad över att jag kunde upplysa honom om att vi i dagens betänkande ger

regeringen till känna att en utvärdering måste göras av effekterna av de nya regler som beslutats för bostadsbidragen att gälla fr.o.m. 1997. Om reglerna måste göras om skall de kunna tillämpas redan under bidragsåret 1997. Det måste i klartext betyda att arbetet med en utvärdering egentligen redan är igångsatt. Förslag till nya regler måste utarbetas på direkten, så att vi kan ta del av dem redan på bostadsutskottets första sammanträde i januari. Det är absolut nödvändigt. Det går inte att bara prata, skriva vackra ord och ha visioner om en framtida bostadspolitik, om vi inte samtidigt har bra instrument för att genomföra en sådan.

Beträffande fastighetsskatterna delar jag faktiskt Inga Berggrens oro för hur det där är för människor – försämrade villkor och en försämrad ekonomi. En av mina första motioner här i riksdagen gällde den frågan. Jag är glad över att jag, som jag tycker, fått gehör för mina tankar och kommit en liten bit på vägen. Man får ju urholka stenen med droppen.

Det största problemet är faktiskt att vi inte får några nya pengar tilldelade till bostadsutskottet, såvitt jag förstår. Ramen för vårt utgiftsområde har riksdagen redan beslutat om; detta innan vi debatterat området. Den debattordningen tycker jag också känns otillfredsställande.

I Bostadsutredningens rapport sägs det: "Bostadspolitiken skall skapa förutsättningar för *alla* att leva i goda bostäder till rimliga kostnader i en stimulerande och trygg miljö inom ekologiskt hållbara ramar" – jag hoppas att Miljöpartiet hör detta – "och att boendemiljön skall bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar." Om vi menar allvar med detta måste det innebära att de ärenden som vi har i vårt utskott är ett högprioriterat område i framtidens politiska debatter, inte minst här i riksdagen. Den insikten värmer, eller hur?

Tillbaka till dagens ärende. Från Centerpartiets sida vill jag uppmärksamma några områden där vi inte fått gehör, varför jag har reserverat mig. Det handlar om en samordnad planering för en bättre miljö och ekonomisk utveckling. Det handlar om jämställdhetsaspekterna i den fysiska planeringen samt om länsstyrelseanslagets utformning.

Herr talman! Centerpartiet har i en motion till riksdagen lyft fram frågan om samordning mellan fysisk och ekonomisk planering. Vi vill ha ett ökat engagemang i planfrågor på den nationella nivån, men vi tycker också att Sverige skall vara pådrivande i EU. Vi vill ha utökade forskningsinsatser på det här området. I dag är det oklart vilket eller vilka organ som har ansvaret för frågor som gäller rumslig planering. Rumslig planering växer fram som ett nytt politikområde i EU. I Sverige har det arbetet tyvärr mötts med skepsis, kanske främst därför att vi har svårt att förstå innebörden. En politiskt sakkunnig på Inrikesdepartementet lanserade nyligen, såg jag, begreppet rumslig planering som "kommunalrådsplanering". Det förklarar kanske vad det handlar om, nämligen om att hålla ihop ekonomiska beslut så att de leder till en god ekonomi, hushållning, som medverkar till utveckling och som är förenliga med miljömålen.

Herr talman! Jag tror att Centerpartiet i framtiden möts av bifall till en sådan motion, men i dag får jag yrka bifall till reservation 26, mom. 24.

I jämställdhetsfrågorna slår vi i Sverige oss ofta för bröstet och tycker att vi är så väldans bra på det området. Men riktigt så bra är det inte. Det framgår när man tittar på verkligheten. Man missar faktiskt kvinnoorgani-

sationerna, som är en enorm resurs i Sverige på det här området. I Centerns kvinnomotion föreslås att samtliga kvinnoorganisationer skall vara remissinstanser när det gäller planfrågor. Vi vill också att kvinnors erfarenheter tas till vara ännu mera i stads- och regionplanering.

Jag tycker att det är glädjande att Folkpartiet, Vänstern och Miljöpartiet i år håller med mig och yrkar bifall. Men, Inga Berggren, var finns ni moderater? Och var finns Socialdemokraterna i dessa frågor? Väntar ni till nästa år, eller diskuterar ni över huvud taget inte den frågan?

Herr talman! Jag yrkar bifall även till reservation 25 under mom. 23.

I en flerpartimotion har kravet på en översyn av länsstyrelseanslaget framförts. För närvarande tycker vi att man tar alldeles för litet hänsyn till befolkningstalen när man fördelar anslaget från staten. Den ordningen står i kontrast till hur man fördelar kommun- och landstingsanslagen. Detta är ett problem för de län som har en kraftig befolkningstillväxt.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom den reservationen, men jag avstår från att yrka bifall till den, eftersom jag faktiskt har fått signaler som tyder på att det finns en positiv vilja att förändra på detta område. Men jag kommer att noga följa den frågan.

Jag skall be att få upprepa min inledning: Bostadspolitiken är en väsentlig del av samhällets välfärdspolitik. Det skall finnas bra bostäder i en bra miljö för barn och ungdomar. Men vuxna och även äldre skall ha ett bra boende.

Vi i Centern anser att det skall finnas en valfrihet i boendeformer. Och det skall finnas en neutralitet mellan olika upplåtelseformer. Dessutom tycker vi att det är viktigt att byggnaderna utformas utifrån ett estetiskt helhetsperspektiv. Och någon negativ segregation vill vi inte ha.

Jag är övertygad om att vi kommer att få en mycket intressant debatt – och den har ju redan börjat – när vi skall börja utforma verkligheten kring Bostadsutredningens förslag.

Till sist, herr talman, kan jag inte låta bli att undra hur det skall bli för Pelle som jag mötte på Centralstationen här i Stockholm. Det var hans tillflyktsort när det blev för kallt att sova ute. Jag kan inte heller glömma besöket på Frälsningsarméns härbärke för uteliggare här i Gamla stan. Många av uteliggarna är unga kvinnor.

Bostadspolitiken skall skapa förutsättningar för alla, även för Pelle och för övriga uteliggare.

Jag kan bara konstatera att det inte är långt mellan Sagerska palatset och härbärgen eller broarna. Och jag undrar ibland om vi verkligen tar ansvar för alla grupper i vårt samhälle.

Anf. 3 INGA BERGGREN (m) replik:

Herr talman! Förhastade beslut, Rigmor Ahlstedt, som ger orimliga konsekvenser måste man kunna riva upp och göra något åt. Det är väl gott och väl med denna utvärdering som utskottet skriver är absolut nödvändig om man skall starta i år. Men vi hade möjlighet att i utskottet göra något redan nu. Det som händer med det förslag som kommer att träda i kraft den 1 januari är rent diskriminerande ting. Jag menar att det då hade varit rimligt att göra en återgång till de gamla reglerna. Jag kan hålla med om att det finns många skevheter i förslaget. Men rent diskriminerande utfall borde det ju inte ha varit så svårt att ställa till rätta. Varför tog Rigmor Ahlstedt inte den chansen?

Anf. 4 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag tar inte sådana chanser som jag vet skapar orättvisa för ytterligare grupper. Det trodde jag att Inga Berggren hade förstått. Men vad jag inte förstår är varför Moderaterna, som talar så väl för att vissa grupper i Sverige inte skall lida, vill skära ned bostadsbidragen. Det är ju detta som är problemet. Man kan inte gå ut och lova människor att det blir alldeles så bra kortsiktigt när man faktiskt tar bort pengarna från detta område. Det är ju detta som är det stora problemet. Jag tycker att vi lurar folk om vi går ut och säger att det blir precis som det alltid har varit, eftersom det inte kommer att bli så i framtiden.

Anf. 5 INGA BERGGREN (m) replik:

Herr talman! Rigmor Ahlstedt, problemet är inte att man skär ned bostadsbidragen. Problemet är i stället att vi har alldeles för höga skatter, så att människor inte kan leva på sin lön, och det blir en evinnerlig rundgång i systemet. Det är ju en sådan sak som aviseras i Statskontorets rapport och som kan vara en första början till att sammanföra och diskutera kring de orimligheter som kommer ut av ett sådant system som vi har i Sverige. Jag väntar mig att man skall kunna göra något åt detta.

När det gäller fastighetsskatten, Rigmor Ahlstedt, är det väl i och för sig bra att man gör vissa analyser av det system som finns i dag. Men det behövs mycket mer. Har Rigmor Ahlstedt inte lyssnat på de permanent boende människorna ute i de attraktiva områdena, som där också har sin utkomst och som nu kanske inte kan bo kvar på grund av att de inte klarar av att betala den skyhöga fastighetsskatten.

Anf. 6 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Vi har hört det förr: Lägre skatter, så blir det bra i Sverige! Men Moderaterna talar inte ett dugg om höga avgifter och om borttagandet av bidrag från de människor som verkligen har behov av att vi solidariskt går in och styr. Jag hoppas verkligen att svenska folket skall inse vad Moderaterna gör för rättvisan i Sverige – inte ett skvatt. De bara slår vakt om någon enskild grupp.

Beträffande fastighetsskatten i de attraktiva områdena delar jag helt Inga Berggrens farhågor. Jag skulle faktiskt vilja råda henne att läsa min motion från allmänna motionstiden från första året som jag var i riksdagen. Jag sade just att vi nu är på väg. Det tycker jag är väldigt bra. Precis som Inga Berggren säger skall inte de som är näringsidkare ute i skärgården och i andra attraktiva områden behöva lida för att deras fastigheter har god utsikt. Det lever man ju inte på. I det fallet är vi överens.

Men jag tycker att Inga Berggren skall svara på varför Moderaterna vill skära ned på anslaget till bostadsbidragen om ni anser att människor behöver dem.

Anf. 7 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Först vill jag uttrycka det positiva i att bostads- och näringsminister Jörgen Andersson närvarar vid debatten. Vi är inte så vana vid att statsråden närvarar i kammaren så ofta.

Det beslut som fattas på det bostadspolitiska området kommer att påverka människors ekonomiska vardag i allra högsta grad. Folkpartiet

anser att det därför är extra viktigt att de politiska besluten ger hyggliga grundförutsättningar för människor i deras planering.

Den parlamentariska utredningen om bostadspolitiken som nyligen har slutförts ger möjlighet till sådana förutsättningar. Detta är viktigt och gäller också för bostadsmarknaden i övrigt. Fastighetsägare, bostadsrättsföreningar, kommuner och långgivare behöver beslut som är någorlunda långsiktiga. Syftet med bostadspolitiken bör ju vara att alla skall få tillgång till en bra bostad. Men önskemålen och behoven varierar, inte bara mellan olika människor utan också mellan olika perioder i en människas liv. Det som är nödvändigt för den som är äldre kan vara onödigt för den som är ung.

Därför är det viktigt att vi har ett varierat bostadsbestånd både när det gäller storlek och standard. Valfriheten måste värnas och olika upplåtelseformer stimuleras.

Herr talman! Jag skulle vilja säga något om bostadssegregationen i samhället. Inledningsvis kan jag konstatera att det också rådde stor enighet om att detta är viktigt i den parlamentariska utredningen. Genom samhällsutvecklingen och bostadspolitikens utformning under framför allt 1960-talet skapades stora opersonliga bostadsområden utanför alla större städer i landet. Där finns brister i miljön, dålig service, bristande underhåll av fastigheter och invånare som känner sig otrygga. Invånarna i de här områdena har generellt sett lägre inkomster, kortare utbildning och sämre hälsa. Besparingar som i många andra stadsområden inte påverkar verksamheten kan här leda till helt oacceptabla effekter.

Många av dessa miljonprogrammets bostadsområden tycks ha kommit in i en nedåtgående spiral med stor in- och utflyttning, många familjer med låga inkomster, socialbidragstagare, arbetslösa, stor andel ensamstående med barn och invandrare som kanske ännu inte helt har etablerat sig i det svenska samhället.

Samtidigt är inte all segregation negativ. Den kan ha naturliga förklaringar genom att människor väljer att bo nära anhöriga och vänner. Men ibland finns det en tendens att sopa de här problemen under mattan, och där vill jag kraftigt markera att detta är något mycket negativt. Därför är det bra att den parlamentariska utredningen har tagit upp detta i tämligen stort samförstånd. Internationellt har det visat sig att om samhället inte går in och agerar kan kostnaden bli stor senare.

Vad kan man då göra? När man t.ex. projekterar bostadsområden bör man blanda egna hem, bostads- och hyresrätter i olika storlekar. I befintliga bostadsområden går det ofta att förtäta bebyggelsen med t.ex. småhus. Fastighetsägare i försummade bostadsområden i storstäderna bör ta större ansvar. Genom varsamma renoveringar av fastigheter och närmiljö i samförstånd med hyresgästerna kan man åstadkomma en bättre och attraktivare boendemiljö. För att ett bostadsområde skall bli attraktivt är det viktigt med ett bra och självklart serviceutbud och närhet till arbetsplatser. Därför bör man försöka uppmuntra etableringar av olika servicenärningar och även nya arbetsplatser i bostadsområden som har ett dåligt serviceutbud.

Folkpartiet tog i regeringsställning initiativ till en ny storstadsutredning. Den blir en uppföljning av den förra storstadsutredningen som belyste förhållandena i mitten av 80-talet. Här kommer man också att närmare analysera bostadssegregationen och föreslå åtgärder.

Herr talman! Jag vill nu gå över till att tala om reservation 1 från Folkpartiet. Jag vill ta upp åtgärder mot radon i bostäder. Folkpartiet har i motioner och i reservation 1 tagit upp att vi tycker att ambitionsnivån när det gäller kartläggning, information och saneringsåtgärder mot radon är alltför låg i dag. Olika åtgärder måste därför vidtas för att öka aktiviteten på området. Det bör bl.a. prövas att införa ett system med intyg från kommunerna om att ett hus inte ligger i ett riskområde och inte är uppfört med ett radonavgivande material. Man skall se till att man kan kartlägga detta bättre.

Vidare bör krävas att kommunerna mer strikt tillämpar de gränser för sanitär olägenhet som Socialstyrelsen fastställt. Av största vikt är givetvis att de bostäder där höga radonhalter uppmätts snarast åtgärdas. Det statliga bidraget utgör en viktig och nödvändig stimulans för att påverka de berörda fastighetsägarna att vidta åtgärder. De förbättrade bidragsvillkor som gällde under den borgerliga regeringstiden resulterade i att antalet åtgärdade bostäder påtagligt ökade. Det är mot denna bakgrund förvånansvärt att regeringen nu genom en neddragning av anslaget för bidragsverksamheten aviserar en sänkt ambitionsnivå på området.

Vi i Folkpartiet tycker att det verkligen behövs en återställare här. Vi förordar att det maximala bidraget bör återställas till den nivå det hade under den förra regeringsperioden. Då låg det på 25 000 kr i stället för 15 000 kr i dag.

Herr talman! Jag vill då gå över till en annan del av reservationen. Det handlar om bostadsbidragen. Till bostadspolitikens sociala dimension hör också ett system med bostadsbidrag. Det är ett system som visserligen är behäftat med en del nackdelar, t.ex. inkomstprövning och bidrag till höga marginaleffekter för vissa grupper. Samtidigt är den utjämnande effekten mycket stark. Bostadsbidragen spelar en viktig roll, särskilt i ett läge när bostadssubventionerna sänks.

I det här betänkandet föreslås en snabbutvärdering av de regeländringar som utskottet vidtog i maj i år. Folkpartiet stöder en utvärdering, även om vi tycker att utskottsmajoriteten har agerat senfärdigt. Redan vid behandlingen av *Förslag till nya regler för bostadsbidrag* våren 1996 föreslog vi i Folkpartiet att reglerna skulle revideras i vissa avseenden för att mildra effekterna för barnfamiljerna. Denna vår uppfattning står fast. Jag har därför i min reservation avseende anslagsfördelningen för området ställt mig bakom motionsförslaget som innebär att en sådan justering av reglerna kan åstadkommas.

Under november månad försökte fyra partier i utskottet att åstadkomma ett initiativ. Då hade rapporterna kommit till försäkringskassorna om att det som två partier varnade för i maj höll på att ske. Trots det avvisade majoriteten i utskottet förslaget att ett initiativ skulle tas och att detta skulle kunna justeras snabbare. Nu går vi på andrahandsalternativet, dvs. att en utvärdering sker. Men jag tycker ändå att det bästa man kan göra är att rösta på Folkpartiets reservation 1. Då kan en snabbare förändring åstadkommas under den period analysen sker. Detta sker via omfördelning inom ram.

Herr talman! Slutligen vill jag säga något kort om ett bostadsområde i Malmö som heter Holma. Där har de boende lyckats sänka sin hyra genom att överta en del av fastighetsunderhållet. Detta gick dock inte enligt Riksskatteverkets regler. Vi i Folkpartiet tycker att man måste underlätta

möjligheter för hyresgästerna att ta över en del av underhållet och därigenom sänka sin hyra. Utskottet är också inne på samma tanke. Men i ett särskilt yttrande betonar Folkpartiet och Kristdemokraterna att vi förutsätter att en sådan utredning går snabbt och kan lägga fram förslag redan i början av nästa år.

Jag vill yrka bifall till Folkpartiets reservation 1 och till flerpartireservationerna 16 och 28.

Anf. 8 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Först vill jag framföra mitt missnöje med att detta kallas för en budgetdebatt. Utgiftsramen för område 18 är redan fastlagd i riksdagens kammare. Bostadsutskottets möjligheter att förändra inom den ramen är naturligtvis marginell. Vi får därför kalla det för ett rejält efter snack, kort och gott.

Med anledning av detta tänker jag inte kommentera hela budgeten utan bara två viktiga delar där jag tycker att finansutskottet och senare riksdagen gjort rejäla misstag. Det ena gäller bostadsbidragen, och det andra gäller bidraget att förbättra inomhusmiljön i daghem, skolor och bostäder.

Den kraftiga neddragningen av bostadsbidragen är fel på flera sätt. Den är ett brott mot skattereformens intentioner där det sades att barnfamiljer och låginkomsttagare skulle kompenseras med höjda barnbidrag och höjda bostadsbidrag. Barnbidragen ligger fortfarande kvar på 1990 års värdenivå, och bostadsbidragen sänks i två omgångar med nästan 30 %.

I en LO-rapport kunde man nyligen läsa att under 1989–1994 ökade den disponibla inkomsten för den rikaste tiondelen av befolkningen med 17 %, och den fattigaste tiondelen minskade sin disponibla inkomst med 27 %. Att sedan i budgetsaneringsprogrammet påstå att alla har fått vara med och rättvist betala sin del är naturligtvis kvalificerat nonsens. Boendekostnaderna är en av de största påverkansfaktorerna. Att då göra så kraftiga ingrepp i bostadsbidragen visar på svag insikt och dålig analys av verkligheten.

Inriktningen av de regelförändringar som gjorts i bostadsbidragen är i sig inte helt fel. Men att sänka nivåerna i systemet så drastiskt är oacceptabelt. Regeringens konsekvensanalys och presentation av förändringarna som gjordes under våren var under all kritik. Det gjorde det naturligtvis lättare att köra igenom beslutet i utskottet. Antingen mörkade man för att inte visa att förändringarna skulle få drastiska följder, eller så är det så illa som när en talesman för Socialdepartementet gick ut för några veckor sedan och sade: Blev det så drastiska förändringar! Det hade vi ingen aning om!

Konsekvensanalyser liknande de som Postens ekonom Pia Nilsson presenterat skulle naturligtvis gjort de kraftiga förändringarna omöjliga att genomföra för bostadsutskottet. Tyvärr var det mest intressanta i utskottets hantering av frågan hur mycket varje förändring i bidragssystemet skulle minska statens kostnader. Bostadsbidragstagarens situation var inte lika intressant.

En oförändrad nivå på bidragen under 1998 och 1999, som redan beslutats, urholkar värdet av bostadsbidragen med ytterligare 1 miljard, allt enligt siffror från Socialdepartementet som ännu inte presenterats. I bo-

stadsutskottet ställdes ungdomsbostadsbidraget mot ytterligare nedskärningar för barnfamiljerna. Det är ett orimligt val som visar att det i första hand inte är regelsystemet i sig utan den kraftiga besparingen i kronor och ören som är det största felet.

Bostadsbidraget för ungdomar blev kvar, vilket är bra. Men systemet måste göras om. I dag är det ett utpräglat system för dem som studerar. Ungdomar med låga löneinkomster klarar inte sitt uppehälle med dagens system. Inte i något inkomstläge eller på någon hyresnivå blir den disponibla inkomsten efter hyran mer än 2 000 kr. För studerande tillkommer sedan studiebidraget, eftersom det inte är bidragsgrundande.

Detta måste rättas till. Det kan inte vara meningen att ungdomar som jobbar med låg inkomst, 7 000–8 000 kr i månaden, skall behöva söka socialbidrag som komplement för att klara sina boendekostnader. Då saknar ju bostadsbidraget sin funktion. Det finns förslag till hur man kan lösa problemen. För att få rimlighet i fler inkomstlägen där man klarar sin ekonomi med enbart bostadsbidrag som komplement behöver ungdomsbostadsbidraget förstärkas.

I debatten påstås det att om bara räntan faller sjunker boendekostnaderna drastiskt. Visst är det bra att räntorna faller. Men det löser långt ifrån alla problem. Med dagens nästan nollprocentiga inflation blir varje hyreshöjning en real höjning och varje nedtrappning av räntesubventionerna en ökad boendekostnad.

De stora vinnarna när det gäller sänkta räntor är människor med stora låneskulder och en god ekonomi, de som kan planera sina omsättningar av lån och i rask takt amortera sin låneskuld. Detta gäller nog inte i de flesta situationer som de som är beroende av bostadsbidrag befinner sig.

I ett av de värsta exemplen i Pia Nilssons beräkningar beskrivs situationen för en trebarnsfamilj. Endast mannen jobbar, och han tjänar 200 000 kr om året. De bor i en villa på 150 kvadratmeter med en skuld på 500 000 kr, och tyvärr är lånen bundna till 1999. De förlorar sammanlagt ca 30 000 kr per år med de besparingar som görs under 1996 och 1997. Då är även matmomssänkningen inräknad. Att minska den disponibla inkomsten så drastiskt är ett orimligt beslut av regering och riksdag.

Nu skall det nya systemet utvärderas innan det ens trätt i kraft. Det är trots allt bra. Det är ett erkännande av att något har gått snett och fått orimliga konsekvenser. Men en utredning hjälper inte de hushåll som får sina disponibla inkomster kraftigt reducerade. Det kommer att märkas redan i januari när avin med bostadsbidraget dimper ner i brevlådan. Hur länge skall de sedan behöva vänta på att få sin situation förändrad? Byråkratins kvarnar mal långsamt.

Det enda rimliga och vettiga i den här situationen hade naturligtvis varit att låta de gamla reglerna gälla tills översynen av de nya reglerna blivit klar, förutom regeln om att bidragen även då skulle ha varit preliminära. I Vänsterpartiets alternativa budget fanns det utrymme för ett sådant handlingsätt, eftersom vi avsatt 850 miljoner kronor mer än regeringen för bostadsbidragen. Bostadsbidragssystemet behöver tillföras nya medel. Översynen av systemet kommer att skapa nya förutsättningar för en del bidragstagare, men på de andra bidragstagarnas bekostnad.

När det gäller bidragen för att förbättra inomhusmiljön i skolor, på daghem och i bostäder har regeringen tillsammans med Centerpartiet gjort ett val. Man avbröt den nödvändiga satsningen och satsar i stället på

generella skattelättnader för allsköns husreparationer oavsett ändamål eller inriktning. Nya verandor på fritidshus eller ombyggnationer med sikte på ökad bekvämlighet fick gå före fortsatta satsningar på att förbättra barnens möjligheter att slippa vistas i sjuka-hus-miljöer. Många kommuner brottas med ekonomiska problem och anser sig inte ha råd att åtgärda dessa problem enbart med egna medel. 3 miljarder kronor i skatteavdrag gick bra, men att fullfölja satsningen på att förbättra inomhusmiljön för våra barns skull med 600 miljoner kronor var omöjligt.

För att belysa problemen och försöka övertyga om nödvändigheten med en fortsatt satsning på att få bukt med sjuka-hus-problemet lyfter jag fram några fakta. Inomhusmiljön är en av våra viktigaste miljöfrågor. Vi vistas 90 % av vår tid inomhus, och barnen allra mest. Allergier och överkänslighet har fördubblats varje decennium sedan 1960-talet.

En del av denna ökning tillskrivs vår alltmer dåliga inomhusmiljö. Forskningen visar att barn är betydligt känsligare för miljöföroreningar än vuxna och att barn reagerar tidigt på en dålig miljö. Man räknar med att mellan 600 000 och 1 miljon människor bor i dåliga inomhusmiljöer, och dessutom dör ca 1 200 människor årligen med astma och allergiliknande sjukdomar som direkt eller indirekt dödsorsak.

Dagissjukan och kontorssjukan dök upp på 70-talet och har skapat många problem i lokaler där barn vistas och på arbetsplatser. Problemet med sjuka hus är en tickande bomb. Byggbranschen startade en folksjukdom. Det är bara att beklaga regeringens och Centerns dåliga insikt om problemet och att man i stället valt andra åtgärder. Här tycker jag att statsministerns ord om att ställa om Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle klingar falskt.

Vänsterpartiet har naturligtvis i sin budget avsatt medel för åtgärder som syftar till en fortsatt förbättring av inomhusmiljön.

En rad motioner om bostadspolitikens innehåll behandlas också i utskottets betänkande. Vänsterpartiet har avstått från att skriva sådana motioner, eftersom den bostadspolitiska utredningen skulle presentera sitt slutbetänkande i november. Vänsterpartiet avvaktar remissbehandlingen och regeringens proposition. Vad vi däremot ställer krav på gäller de frågor som den bostadspolitiska utredningen på grund av direktiven inte fick fundera över, nämligen utvecklingen från 1989 och fram till i dag, skattereformens effekter på boendekostnader och budgetsaneringens effekter. Det gäller då inte bara den nuvarande regeringen utan även den borgerliga regeringen. Där saknas en analys av fördelningseffekterna mellan boendeformerna och inte minst mellan de olika inkomstklasserna. Höjda hyror reallt med 40 % under den tiden är *ett* resultat. Den utvecklingen tycks inte stanna upp. 1997 blir hyreshöjningarna i genomsnitt 3 % – en real höjning, eftersom inflationen i det närmaste är obefintlig. Om regeringen inte lyfter fram dessa frågor i sin proposition finns det ingen grund för en bostadspolitik med sociala förtecken.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom samtliga reservationer från Vänsterpartiet, men nöjer mig av tidsskäl med att yrka bifall till reservationerna 6, 9, 16, 22 och 25.

Anf. 9 PER LAGER (mp):

Herr talman! Så som den nya budgetprocessen fungerar har det inte varit möjligt för mig att i det här skedet reservera mig för 600 miljoner

kronor till allergisaneringsbidrag och för 5 miljoner kronor till radonbidrag i enlighet med vårt förslag till budget. Eftersom riksdagen har avslagit ytterligare medel till utgiftsområde 18 måste prioriteringar ske inom utgiftsområdet, vilket i sin tur skulle kräva ett helt nytt budgetförslag från vår sida. I stället återkommer vi i samband med vårpropositionen 1997 i fråga om bl.a. allergisaneringsbidraget.

I den bostadspolitiska utredningen – några av oss som nu finns i denna kammare har suttit med där – var vi överens om det mesta, med undantag av Moderaternas representant och i slutet delvis också av Väns-terns. I mångt och mycket handlar det om en ny syn på bostadspolitiken. Det handlar alltså om att i första hand omprioritera till redan byggt be-stånd av bostäder, sanera och förbättra samt skapa förutsättningar för ekologisk och ekonomisk långsiktighet, liksom om integration och attraktion – ja, helt enkelt om att satsa mera på boendet och på bostadsom-råden som redan finns än på nyproduktion. Rätten till ett hem, som vi hävdar internationellt, skall gälla alla här hemma, särskilt de hemlösa.

Många motioner har anknytning till de frågor som vi behandlade i ut-redningen. Den samsyn som vi där, trots olika utgångslägen, lyckades formulera kring bostadspolitiken i dess helhet är självklart ett resultat av kompromisser. Jag anser att skärpningar i betänkandets skrivningar i en del fall är på sin plats, eftersom kompromissandet i utredningen har vatt-nat ur en del förslag och eliminerat själva förändringskraften. Efter re-missförfarande och propositionsskrivande finns kanske risken att det inte är så mycket kvar av förslagen. Jag säger detta på grund av de återkom-mande hänvisningarna i betänkandet till den bostadspolitiska utredning-en.

Herr talman! Jag går nu över till Miljöpartiets reservationer i betän-kandet.

Radonet i bostäder och i dricksvatten från egna brunnar är ett väldigt allvarligt problem. Miljöpartiet vill minst ha kvar bidraget på nuvarande nivå, vilket innebär en förstärkning med 5 miljoner kronor till den preli-minära anslagsberäkningen för 1998 och 1999.

Vi vill ge kommunerna möjlighet att införa kommunala lägesavgifter för att kunna begränsa företagsetableringar i centrum. Utvecklingen har visserligen avstannat när det gäller kontoriseringsen, men kommunerna bör ges ett verktyg som – om det behövs – hjälper till med att i stället befolka och "bostadisera" innerstadsdelarna.

I tre motioner har vi från olika utgångspunkter försökt ge förslag och komma med motstrategier som kan minska segregationsproblemet i de mest utsatta bostadsområdena. Det handlar om att flytta ut delar av hög-skoleutbildningen, inrätta fler samlingslokaler, satsa på s.k. ekostadsde-lar, förbättra utemiljön, fullfölja allergisaneringsprogrammet, lyfta den konstnärliga utsmyckningen, sätta in åtgärder mot värddar som diskrimine-rar invandrare, förbättra boendeflytandet, delaktigheten och självför-valtningen, stimulera fritidsverksamheten, variera hustyperna, tillåta s.k. frizoner från vissa statliga regler m.m. De här förslagen skall ses som idéer och uppslag, prövade och oprövade, för att stimulera och peka på möjligheter i förändringsarbetet. Varje förändringsprocess måste självfäl-let sedan utgå från de önskemål som de boende själva har. Det är den grundläggande förutsättningen för framgång för de kommunala utveck-lingsprogrammen.

Vi i Miljöpartiet vill avveckla generella subventioner till ny- och ombyggnad av bostäder och i stället lägga tyngdpunkten i statens subventioner inom bostadssektorn på bostadsbidragen, som hittills visat sig träffsäkra och som kunnat ge en bra fördelningspolitisk profil. Under en övergångsperiod anser vi dock att vissa speciellt regionalt/socialt villkorade och miljövillkorade investeringsbidrag skall kunna utgå – inte bara, menar jag, enligt strikt gällande miljölagstiftning utan också med försiktighets- och substitutionsprinciperna som vägledande, alltså projekt i framkanten på utvecklingen.

Vi anser också att det nu är dags att lyfta de estetiska värdena. Varje större ny- och ombyggnad bör villkoras med minst 1 % i konstnärlig utsmyckning. Denna procent har funnits med som en rekommendation sedan 1937 och har mer eller mindre, mest mindre, följts av stat, lands- ting och kommuner. De vackra husen med harmonierande former och material, hus som t.ex. har ögon, inte bara tomma hål – hus omgivna av en skön närmiljö – har stor betydelse för trivseln i våra bostadsområden. Som villkor för statligt stöd vid ny- och ombyggnad av offentliga lokaler, hyresbostäder och bostadsrätter kräver vi därför att minst 1 % av investeringskostnaderna avsätts till estetisk utformning. Att komma dithän skulle betyda mycket för våra arkitekter, konstnärer och konsthantverkare och inte minst för de boende själva. Det har nu under lång tid byggts alldeles för mycket fult, slarvigt och själlöst. Arkitekten måste alltså få tillbaka möjligheten att "signera" sina hus.

Vi i Miljöpartiet har klart prioriterat allergisaneringsbidraget framför generella ny- och förbättringsstöd. Däremot ställer vi i en reservation gemensamt med Centern, Folkpartiet, Vänstern och Kristdemokraterna upp på kravet att redan påbörjade projekt skall kunna slutföras i en takt som inte riskerar kvaliteten på arbetet. Det innebär att slutdatum för färdigställandet flyttas fram ett år för respektive stöd.

I ett särskilt yttrande har jag och Owe Hellberg, Vänstern, samtidigt påpekat att regeringen inte kan gömma sig bakom påståendet att det saknas medel till allergisaneringsåtgärder. De arbetsmarknadspolitiska medlen räckte till ytterligare påbackning med 0,5 miljarder kronor till förbättringsåtgärder i våras. Nu finns det också pengar till studentbostäder. Det handlar alltså om prioriteringar. Regeringen anser tydligen inte att satsningen på att allergisnera skolor, daghem och bostäder – dvs. på barnens hälsa – är tillräckligt viktig.

Jag behöver inte här upprepa situationen vad gäller utbredningen och utvecklingen av astma, allergier och annan överkänslighet bland framför allt barn. Är det inte vår förbaskade skyldighet att ta ansvar? Jag undrar inte, utan jag påstår det.

Eventuellt överblivna medel från förbättringsbidragen bör därför självklart flyttas över till allergisaneringsbidraget. Jag förutsätter dessutom att regeringen omprövar sitt tidigare ställningstagande och återkommer med ett förslag om en utökad ram för allergisaneringsbidraget med minst 600 miljoner kronor.

Bosparande är ett viktigt framtida sparande, anser jag, speciellt för ungdomen. Men det måste då, enligt min mening, kopplas till sparsystem med mycket låga eller inga räntor på det sätt som t.ex. JAK-banken i Sverige arbetar och så som de framgångsrika tyska bosparkassorna fungerat under närmare 70 år.

I den bostadspolitiska utredningen kom vi inte riktigt ända fram. Bospararna får visserligen genom utredningens förslag en tryggare och starkare ställning. Men det som fattas är någon form av stimulans, som kan få bosparandet att bli en prioriterad sparform, att få bostadssektorn att bli en robust del av vår nationella ekonomi. Det gäller att från samhällets sida premiera sparandet framför lånan. Det är en viktig princip, anser jag.

Jag har i det här sammanhanget också ställt mig bakom yrkande 9 i Vänsterns partimotion angående reglerna för ungdomsbosparandet. Sparformen, om den skall fortsätta i nuvarande form, måste knytas hårdare till utgifter för boendet och inte kunna utnyttjas till annat.

Herr talman! Utvecklingen mot ett ekologiskt anpassat byggande går alltför långsamt. Trots en lång rad lyckade exempel sker fortfarande huvuddelen av bostadsproduktionen på ett sätt som inte tar till vara möjligheterna till miljöanpassning.

Därför måste staten ge ett fortsatt utökat stöd till ekologiskt experimentbyggande. Ny kunskap behöver tas fram, utvärderas och spridas. Det gäller förnybara energislag som sol, vind, vatten och biomassa, och kombinationer av dessa. Det handlar om nygamla miljöriktiga material, om olika kretsloppsanpassade va-system, om hur man bäst placerar bostäderna i förhållande till mark, väder och vind och om behov av infrastruktur. Byggeforskningsrådet har en viktig uppgift att fylla både vid utvecklandet av framtidens boende och vid informationsspridningen.

Jämställdhetsaspekter skall vägas in i all fysisk planering, inte minst vid ny- och ombyggnad av bostäder och bostadsområden. Centern, Folkpartiet, Vänstern och Miljöpartiet har en gemensam reservation om vikten av att kvinnoperspektivet inte längre negligeras. I den bostadspolitiska utredningen finns ett särskilt kapitel om jämställdheten där man inte tvekar om det viktiga med jämställdhetsfrågorna och kvinnors inflytande. Ordet "bör" har i utredningen bytts ut mot "skall". Jag känner mig faktiskt skyldig till det. Det kan synas som en bagatell, men det är i själva verket avgörande för hur vårt framtida boende skall planeras.

Fonden för fukt- och mögelskador har en viktig funktion att fylla. Man räknar med att vart tionde småhus har problem med fukt och mögel. Fram till den 1 oktober i år har det utgått ett särskilt bidrag för att minska självriskerna. De pengarna, 40 miljoner kronor, togs ur den stora överenskommelsen mellan regeringen och Miljöpartiet om allergisaneringsbidraget och hade effekt, men det var inte tillräckligt.

En fukt- och mögelskada kostar ofta stora pengar att åtgärda, och dagens regler är utformade så att många fastighetsägare helt enkelt avstår från att vidta åtgärder. Självriskerna bör därför, som vi föreslår i vår partimotion, maximeras till 50 % av reparationskostnaden. Omläggningen av stöd villkoren bör finansieras inom den ekonomiska ramen för stödet från fonden.

Dessutom måste man satsa på mer information om stödmöjligheten. Människor i s.k. mögelhus skall inte behöva försöka dölja sina problem – i stället skall samhället göra det möjligt för de utsatta att snabbt kunna åtgärda skadorna och komma tillrätta med orsakerna.

Till sist, herr talman, vill jag nämna bostadsbidragen och förändringen av dessa. I våras var jag med på ytbegränsningarna för att på så sätt hjälpa ungdomarna att få stöd i sitt boende. Vad gäller inkomstgränserna var vi flera som insåg att de skulle slå förfärligt snett. Problemet är som

alltid att beslut som inte föregås av tillräckliga konsekvensbeskrivningar lätt får effekter som ingen vill eller kan ta ansvar för.

Jag tillhör dem som kräver en sådan här konsekvensbeskrivning och utvärdering, inte minst för barnens skull. Barnkonsekvensbeskrivningar skulle vi för övrigt ha med i de flesta beslut vi fattar här i riksdagen. Om det visar sig att det enda sättet att undvika de värsta avarterna är att i stället göra en tillfällig och generell sänkning av alla bostadsbidrag så är det bättre än att någon drabbas på ett fullständigt oacceptabelt sätt, enligt min mening.

Med detta, herr talman, yrkar jag särskilt bifall till reservationerna nr 3, 15, 21, 24 och 28. Självklart står jag även bakom de övriga reservationer och särskilda yttranden som jag har skrivit under.

Anf. 10 ULF BJÖRKLUND (kd):

Herr talman! Samhällsplaneringen är ett viktigt instrument för samhällets utveckling. All samhällsplanering måste ske i överensstämmelse med en ekologisk helhetssyn så att tillgång till frisk luft, rent vatten, ostörd natur och åkermark för livsmedelsproduktion säkerställs liksom en långsiktigt god hushållning med naturresurser och skydd av natur- och kulturlandskapet. Planeringen skall också utgå från respekten för det enskilda ägandet, och besluten skall läggas så nära människorna som möjligt.

Bostaden spelar en mycket central roll i människors liv, och en boendemiljö med hög kvalitet är viktig för människors levnadsvillkor och välbefinnande. Målsättningen för bostadspolitikerna skall vara att skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder till rimliga kostnader i en stimulerande och trygg miljö. Boendepolitiken skall fokuseras på de boende och på allas rätt till ett hem och särskilt främja en god uppväxtmiljö för barn och ungdomar. Så här tycker kristdemokraterna och så säger man också i den bostadspolitiska utredningen.

Som vi väl känner till har produktionskostnaderna, och därmed boendekostnaderna, under senare år skjutit katastrofalt i höjden. Det finns hushållsgrupper som har en mycket svår ekonomisk situation. Detta gäller framför allt barnfamiljer och ensamstående föräldrar med barn, liksom de äldre ensamstående pensionärerna. Arbetslösa och ofrivilligt deltidsarbetslösa med låg inkomst är också en utsatt grupp.

Ett nytt system för bostadsfinansiering trädde i kraft den 1 januari 1993. Det gamla systemet ledde till en ohållbar belastning på statsfinanserna samtidigt som incitamentet att hålla nere produktionskostnaderna var lika med noll. Reglerna inbjöd snarare till att driva upp produktionskostnaderna. Större familjer lockades att bygga rymligt med möjlighet till eget rum för varje barn i skolåldern. Det har för övrigt varit en vedertagen princip sedan 1986. Den principen ligger fortfarande fast. Något annat sägs inte i propositionen. Men klarar vi verkligen det i framtiden?

De bostäder som byggs i dag har fortfarande, trots den ekonomiska krisen, för höga produktionskostnader och byggs huvudsakligen i storstäderna och i tillväxtregionerna. Trots det statliga stödet med räntebidrag blir månadskostnaderna så höga att bara välbeställda hushåll har råd att flytta in.

Ur fördelningspolitisk synvinkel är det mycket tveksamt att med generellt produktionsstöd subventionera boendet för betalningsstarka hushåll

på ett fåtal platser i landet. Vi kristdemokrater menar därför att räntebidragssystemet skall bort snarast. Vi har dessutom förordat en snabbare avvecklingstakt av räntebidragen samtidigt som vi vill sänka fastighets-skatten med motsvarande belopp. Dessutom vill vi med ett utökat bostadsbidrag – med ytterligare drygt 1 miljard kronor – rikta detta till de sämst ställda med huvudinriktning på familjer och ensamstående med barn.

Dessa förslag har vi finansierat i vårt eget budgetalternativ som tyvärr redan har avslagits i och med de ekonomiska ramar som majoriteten s och c har fastlagt.

Herr talman! Beslutet om nya regler för bostadsbidrag med ikraftträdande den 1 januari 1997 utgör ett trendbrott när det gäller boendestödet till barnfamiljer och hushåll med låga inkomster. Det gäller således beslutet om individuella inkomstgränser och begränsningen av den bidragsgrundande bostadsytan.

Beslutet innebär att man inte behandlar hushåll med lika boendeförhållanden och samma inkomster likvärdigt. Vi diskriminerar hushåll där endast ena parten står för inkomsten. Det går dessutom stick i stäv med ambitionen att minska de generella bostadssubventionerna och i stället rikta stödet till särskilt utsatta grupper. De som valt eller på grund av brist på jobb tvingats att avstå från arbete straffas av regeringen med lägre bostadsbidrag. Det går också att tolka beslutet som att man helt enkelt vill styra familjer med låga inkomster till hyreslägenheter.

Oavsett vilka förmyndaraktiga beslut den nuvarande regeringen fattat och kommer att fatta, vet vi att dagens familjer kräver större möjligheter att själva utforma sin vardag, både när det gäller boendet och, när det gäller vilken barnomsorg man vill ha. Vi anser att beslut alltid skall fattas på en nivå som ligger så nära individen som möjligt. Det är oftast den nivån som har den bästa kompetensen.

Redan i maj månad protesterade vi kristdemokrater mot de nya reglerna som beslutades. Då var vi nästan ensamma i vår kritik. Vi varnade för att den beslutade yt begränsningen skulle komma att slå hårt mot hushåll med låg inkomst och stor försörjningsbörda. Särskilt hårt drabbas dessutom villahushåll, eftersom inte längre hela räntekostnaden får räknas med som boendekostnad. En reducering sker nämligen med 3 %. Här förlorar man sammanlagt upp till 1 000 kr i månaden.

I dag förstår t.o.m. Socialdemokraterna och Centern att många barnfamiljer, ensamstående med barn och studerande kommer att tvingas att lämna sina egnahem. Alternativet blir att flytta till hyreslägenheter med mindre bostadsyta men med samma eller kanske högre boendekostnad för att få behålla sitt bostadsbidrag. Detta är naturligtvis oacceptabelt.

Det som troligen slår hårdast mot många familjer är att inkomstuppdelningen mellan makarna nu också skall styra bostadsbidraget. Om den ena maken inte tjänar någonting medan den andra står för hela familjeinkomsten, förlorar familjen ytterligare upp till 1 000 kr i månaden i bostadsbidrag jämfört med om båda makarna har en likartad men fortfarande låg inkomst.

Det handlar naturligtvis om ideologi när man så totalt omöjliggör för någon av föräldrarna att under några viktiga år välja att vara hemma medan barnen är små. Båda skall tydligen till varje pris drivas ut i arbetslivet, trots att det inte finns några jobb.

Verkligheten är i stället att man tvingar barnfamiljer från sina egna hem ut i ett socialbidragsberoende som kommer att belasta redan tyngda kommuner. Denna sista lilla spillra av valfrihet spolieras nu av Socialdemokraterna och Centerpartiet. Detta pekar ju mot en socialistisk familjepolitik, snart fri från allt vad valfrihet heter.

Att Socialdemokraterna står för detta är ingen överraskning, men att Centern så totalt har vänt barnfamiljerna och valfriheten ryggen är anmärkningsvärt och beklämmande.

Rigmor Ahlstedt, det finns pengar! Men ni vill inte prioritera barnfamiljerna. Ni har ställt upp på individuella inkomstgränser och minskning av ytorna till förmån för ungdomsbostadsbidraget. Till det hittade ni nämligen pengar, men det drabbar barnfamiljerna. Pengarna finns – det är prioriteringar det handlar om. Jag vill understryka det.

Som kristdemokratisk ledamot av bostadsutskottet har jag försökt ta initiativ till en förändring av majbeslutet om bostadsbidragen för att något lindra smärtan hos de barnfamiljer som blir värst drabbade. Men hör och häpna: Det var ett förslag inom Socialdemokraternas och Centerns egen budgetram, och fem partier var beredda att ställa upp – men inte Socialdemokraterna och Centern!

Hur kan man sitta i ett utskott med huvudansvar för boendefrågorna och med öppna ögon införa de nya reglerna, trots att man erkänt hur fel beslutet egentligen blev? Det är anmärkningsvärt och oansvarigt. Det enda rimliga vore naturligtvis att de nya reglerna hamnade i papperskorgen före den 1 januari.

Vi har alla fått många brev och telefonsamtal från förtvivlade familjer och ensamstående som nåtts av detta budskap när de sökt nya bidrag för bostaden under 1997.

Resultatet av utskottsinitiativet blev i alla fall en skärpt skrivning i avslutning till en s-motion om att genast inleda arbetet med att se över de nya reglerna, redan innan de hunnit träda i kraft.

Nu är frågan om det verkligen blir någon justering framöver. Ingen vet nämligen när den justeringen kan ske, men sannolikt blir det inte förrän sent under nästa år. Om det nu blir någon justering – det tycks ju handla om ideologi.

Herr talman! Beträffande villkoren för vissa stimulansstöd pekar en kristdemokratisk motion, Bo218, på att ett antal projekt som beviljats nyinvesteringsbidrag eller bostadsförbättringsstöd enligt uppgifter från byggbranschen inte hinner avslutas före den slutdatum som gäller för respektive stöd. Det är naturligtvis olyckligt med tanke på att stöden infördes främst av arbetsmarknadspolitiska skäl.

Arbetslösheten inom byggbranschen är fortfarande oacceptabelt hög. De senaste rapporterna om situationen på byggarbetsmarknaden tyder dessutom på att situationen åter håller på att förvärras. Yrkandet handlar om att ge möjlighet att flytta fram färdigställandedatumet ett år.

Till sist vill jag säga några ord om bosparande. Det är vår bestämda uppfattning att bosparandet måste öka. En betydande egen insats kommer i framtiden att vara en absolut förutsättning för den som vill skaffa sig ett småhus eller en bostadsrätt. Ett eget sparande redan från ungdomen är då den bästa lösningen.

Det är därför bra att den ungdomspolitiska utredningen nu skall se över ungdomsbosparandet. Genom att ge ungdomarna incitament att

påbörja ett bosparande, läggs grunden för ett målinriktat sparande även efter ungdomstiden. Det är vår förhoppning att man i utredningsarbetet kommer att uppmärksamma möjligheterna till en vidareutveckling av redan befintligt ungdomsbosparande, så att det även omfattar stimulanser i form av premier och kreditgarantier. Förhoppningsvis ingår även frågan om hur informationen kring bosparande kan förbättras i utredningens överväganden.

Herr talman! Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men jag avstår från att yrka bifall till reservation nr 2, med hänsyn till att ramen för utgiftsområdet redan är fastställd och att vårt eget budgetförslag således har avvisats. Däremot yrkar jag bifall till reservationerna nr 16 och 18.

Anf. 11 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag är ledsen att behöva säga det, men kristdemokraterna tappar ofta fattningen. Jag blir faktiskt litet förvånad. Jag förstår inte hur man kan sitta i riksdagen utan att ta ett helhetsansvar för Sveriges ekonomi.

Jag förstår inte heller hur man kan försöka angripa Centerpartiet för att vi ville ge ungdomar möjligheter. Ungdomar tillhör också en familj. Vad är det för fel att ge ungdomar möjlighet att flytta hemifrån? Ungdomar måste få den chansen! Vi lyckades få in 300 000 kr så att man också kunde ge dessa ungdomar bostadsbidrag.

Det skulle också vara på sin plats att tala om att ramanslaget för A 10 Bostadsbidrag är nästan 6 miljarder kronor. Ja, visst finns det pengar. Men det gäller att de pengarna fördelas rättvist och inte bara går till någon liten, prioriterad familjegrupp. Vi måste faktiskt hänga med i samhällsutvecklingen, och även kristdemokraterna får lov att göra det. Annars blir de ganska isolerade – det vill jag lova.

Anf. 12 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Rigmor Ahlstedt sade faktiskt i sitt inledningsanförande att vi inte hade pengar, att pengarna inte räckte. Jag påstår att vi har pengar, men vi prioriterar vad pengarna skall gå till. Faktum är att Centerpartiet har prioriterat ungdomsbostadsbidrag i stället för bostadsbidrag till barnfamiljer. Detta kan ändå ingen bestrida. Det är bara att läsa i handlingarna.

Däremot har kristdemokraterna föreslagit en utvidgning av bostadsbidraget med 1 miljard 162 000 kr. Om vi hade fått igenom det hade vi säkert varit beredda att diskutera ett bostadsbidrag också för ungdomar. Naturligtvis har även ungdomar rätt att få en bra bostad och en god boendemiljö. Men Centerpartiet har ju tillsammans med Socialdemokraterna avvisat vårt förslag. Så vad betyder egentligen Rigmor Ahlstedts vackra tal?

Anf. 13 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Om vi skulle ha lyckats behålla bostadsbidragen precis som de var förut, hade det fordrats ytterligare 2,5 miljarder kronor till de 6 miljarderna som nu finns. Det trodde jag att kd hade upptäckt eller

åtminstone begripit. Det är förvånande att man inte gjort det, och jag förstår faktiskt inte Ulf Björklunds diskuterande.

Däremot gläder det mig att Ulf Björklund äntligen erkänner att ungdomar tillhör en familj.

Jag tycker också att man skall vara rättvis. Det sade vi förra gången vi diskuterade bostadsbidragen. Sänkt matmoms har faktiskt väldigt stor betydelse för barnfamiljerna. Det är inte utan att vi från Centerpartiet har drivit den frågan därför att vi tycker att alla familjer skall vara tillgodosedda när det gäller att må bra i Sverige.

Anf. 14 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Faktum kvarstår, Rigmor Ahlstedt. Centern har inte anvisat några pengar till ytterligare bostadsbidrag. Därför tvingas man till denna sneda prioritering. Kristdemokraterna har ändå anslagit ytterligare över en miljard. Det är en bra bit på väg mot de 2–2,5 miljarder som kanske behövs.

Dessutom är verkligheten den att den bostadspolitiska utredningen enhälligt har sagt att det vi behöver satsa våra överblivna pengar på så snart som möjligt i framtiden är att via bostadsbidrag ytterligare stärka familjer och ensamstående med barn. Det är den inriktningen man vill ha, och som vi ställer upp på från Kristdemokraterna. Pengarna skall användas på det sättet när medel frigörs.

Det visar sig att vi kommer att få ett överskott inom boendesektorn om fastighetsskatten finns kvar framöver. Man kan använda de pengarna till bostadsbidragen. Det är Kristdemokraternas inriktning, men tydligen inte Centerns.

Anf. 15 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Ni var inte alls ensamma om kritiken i våras, Ulf Björklund. Vänsterpartiet instämde, men från en litet annorlunda utgångspunkt. Det vi kritiserar främst är naturligtvis de kraftiga neddragningar som sker, som vi tycker är orättvisa och orättfärdiga.

Ulf Björklund sade att vi skall kasta de nya reglerna i papperskorgen. Nej, det skall vi inte göra helt och hållet. Vi skall naturligtvis behålla den del som gäller det preliminära bidraget som avstäms mot inkomsten. Där har vi nästan halva besparingen. Det ställer naturligtvis även Vänsterpartiet upp på.

Jag har kollat reglerna, Ulf Björklund. Jag kollade med min hemkommun häromdagen. Vad är det för fel på det nya systemet? Felet var inte de individuella inkomstgränserna, i första hand. Det var de övriga sammantagna effekterna när det gäller boende i villa. Det var därför jag i utskottet inte ställde upp på utskottsinitiativet utan ville veta litet mer. Jag tycker att den lösning jag har föreslagit här i riksdagens kammare i dag är mycket bättre, med utgångspunkt från vårt budgetalternativ.

Anf. 16 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt, Owe Hellberg. Jag sade inte att jag var ensam. Jag sade att jag nästan var ensam. När det gäller de individuella inkomstgränserna och reduceringen av ytgränserna var jag i stort

sett ensam. Folkpartiet var med när det gällde ytgränserna som reducerades.

När jag talar om att slänga i papperskorgen menar jag inte att vi skall kasta allt i papperskorgen. Det gör inte heller Owe Hellberg. Det nya systemet för inkomstkontroll är helt okej. Där sparar vi trots allt drygt en miljard kronor, och det tycker vi är bra. Men i papperskorgen skall förslaget om individuella inkomstgränser och även förslaget om mindre boendeytor. Det är det som är katastrofen i dag. Det finns, som Owe Hellberg mycket riktigt säger, fler saker som drabbar. En sådan är att man räknar av 3 % för villaboende på boendekostnaderna. Detta bör man också se över. Våldigt mycket av det som har hänt de senaste två åren ger tillsammans en turboeffekt. Barnfamiljer och ensamstående med barn, huvudsakligen, drabbas hårdast.

Anf. 17 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det är kanske bättre att någon får titta på detta. Det handlar också om fördelningspolitik och om att regelsystemet borde se ut på ett helt annat sätt.

Det enda riktiga hade varit att regeringen hade kommit tillbaka till riksdagen och sett till att de nya reglerna inte hade trätt i kraft. Det har man kunnat göra på andra områden. Man skjuter upp reglerna om utförsäkringen i a-kassan. Man kommer tillbaka när det gäller AMU-utbildningarna osv. Varför kommer man inte tillbaka i en sådan här fråga, som är så viktig för så många människor och som kommer att ställa till stora besvär?

Anf. 18 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Vi är helt överens, Owe Hellberg. Dessa regler borde inte få träda i kraft. Man skulle ha jobbat igenom förslaget mycket bättre i ett tidigt skede. Det hade varit bättre om man i stället hade låtit de gamla reglerna när det gäller individuella inkomstgränser och boendeytoras minskning vara kvar i oförändrat skick. Då hade man kunnat titta på andra möjligheter att justera bostadsbidragen som inte skulle slå så snett och skevt mot framför allt barnfamiljer.

Anf. 19 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Det är klart att man ibland kan drömma om andra tider, oavsett om man talar om bostadspolitik eller något annat politikerområde. Men om man skall syssla med politik måste man naturligtvis utgå ifrån den situation som vi befinner oss i i nuet. Vi kan som politiker naturligtvis skylla ifrån oss och säga att det inte är vårt fel och att det berodde på att någon annan skötte sig illa vid något tillfälle. En sådan debatt löser inga problem för framtiden.

Vi har delat upp ärendena så i Socialdemokraterna, att Britta Sundin kommer att diskutera bostadsbidragen och Juan Fonseca frågan om boendesegregationen.

Låt mig börja med att ställa en liten enkel fråga till Kristdemokraterna. Det kanske finns någon på läktaren i Sveriges riksdag i dag som är ensamstående och som bor i ett hus som är byggt under de senare åren. Hur stor hyreshöjning tänker Ulf Björklund och Kristdemokraterna ge till

denna kategori av boende? Man vill ju avveckla räntebidragen snabbare. Det är därifrån man lyfter över pengar till bostadsbidragen.

Jag har lärt mig att en stor del av Sveriges befolkning består av ensamstående människor med eget boende. Många av dem är lågavlönade. De bor i de årgångar hus som är dyra. Hur stora hyreshöjningar, i antal hundralappar per månad, vill Kristdemokraterna ge den gruppen människor? Kristdemokraterna är jultomte för vissa, men man måste tala om vilka negativa effekter som blir följden av förslaget att minska räntebidragen snabbare.

Vi har under senare år varit påverkade av att boendekostnaderna har stigit. Det kan vi konstatera. Vi har haft höga räntor. Vi har haft hög inflation. Produktionskostnaderna har varit höga. Det har spekulerats. Man har längre tillbaka i tiden dragit ned på räntebidragen, vilket i sin tur har lett fram till att ca 20 % av den totala boendemarknaden har fått vidkännas kraftiga hyreshöjningar. Det är bl.a. Ulf Björklunds och hans kamraters politik som har lett fram till detta.

Det var med utgångspunkt från detta som bostadsministern tillsatte en utredning. Vi måste nu försöka få en långsiktighet i bostadspolitiken, så att inte olika regeringar förändrar villkoren vid olika tillfällen, vilket drabbar människor som bor. Det är det som har skett under en lång följd av år. Människorna har inte vetat villkoren. De har inte vetat vad som gäller när de flyttat in i en bostad, eftersom vi har förändrat villkoren politiskt här i riksdagen.

Den socialdemokratiska regeringen har, trots de svåra tiderna – det ser ljusare ut framöver – och trots hårda villkor lyckats att låta bli att utöka minskningarna av subventionerna. Det är naturligtvis en följd av att vi har sett att bostaden är en viktig del av människors vardag.

Jag är naturligtvis glad att vi tillsammans i bostadsutredningen har funnit en bas. Vi har basen klar för oss. Sedan handlar det om politiska ambitioner, ekonomi och prioriteringar från riksdag och regering. Vilka områden skall vi satsa på?

Det är klart att vi som arbetar med bostadsfrågor tycker att bostadspolitiken bör diskuteras i takt med att Sveriges ekonomi blir bättre och att det finns ett utrymme att göra någonting. Det handlar naturligtvis om prioriteringar. Dem vill vi vara med och diskutera.

Självklart handlar boendet i stor utsträckning om vilka kostnader man har för att bo. Vi kan bara konstatera att vi under senare år har haft en hög inflation. Den har nu förbytt i en mycket låg inflation, vi har knappt någon alls. Vi har, tack vare den ekonomiska politik som regeringen har bedrivit, ett ränteläge som är det lägsta sedan 70-talet, vilket naturligtvis också måste ha betydelse för alla de människor som skriver om lånen på sina villor och för alla de bostadsföretag som skriver om lånen på sina fastigheter.

Hyresgästerna som bor i flerfamiljshusen måste kunna vara med och förhandla om att man inte skall höja hyran, därför att regeringens politik har lett till att räntorna har sjunkit så dramatiskt att hyresvärdarna också måste räkna med det när man diskuterar hyresnivåer. Det blir inte, som Owe Hellberg säger, kraftiga hyreshöjningar. Jag utgår från att det finns duktiga hyresförhandlare som deltar när man förhandlar om hyror. Om inflationen är låg och räntorna faller finns det naturligtvis utrymme för att man i varje fall inte behöver höja hyrorna.

Det vi diskuterar i dag är ramarna kring det som riksdagen redan tidigare har fattat beslut om. Vi diskuterar en ram på drygt 33 miljarder kronor. Det kan naturligtvis kännas frustrerande för en vänsterpopulist att hänga med i de här turerna. När vi nu har ramarna att diskutera inom är det ungefär som när Hasse Alfredsson gestaltar predikanten som talar om livet som en stor påse, som inte har något innehåll om man inte fyller den med någonting. Det är Vänsterpartiets politik. Jag nämner bara några av de saker Owe Hellberg talade om:

Han pratar om missnöje. Det här är bara ett eftersnack. Det är orättvisor och kvalificerat nonsens. Det är dåliga analyser. Regeringen och den socialdemokratiska riksdagsgruppen är okunniga. Man har en dålig insikt om frågorna. Det är under all kritik. Man mörklägger. Talen klingar falskt, osv.

Det är en förgrämd vänsterpartist som egentligen saknar allt som handlar om alternativ. Han låtsas utifrån något slags torgmötesmodell tala om för människor att Vänsterpartiet står för någonting annat. Vad är det för något annat som Vänsterpartiet står för? Har Owe Hellberg och Vänsterpartiet föreslagit någonting när det gäller räntebidragen, utöver det som regeringen har sagt, som är avgörande för boendekostnaderna? Vad skulle Owe Hellbergs politik leda till när det gäller räntan, inflationen och påverkan på boendekostnaderna?

Det är ganska enkelt att konstatera att vi har ett problem i samhället, att boendekostnader och annat är för höga. Men det hänger ihop med andra områden också. Där saknar Vänsterpartiet all slags insikt och alternativ till en politik. Man låtsas som om man har någonting. Men det är ganska tomt, precis som den där påsen utan innehåll.

Låt mig också till Moderaterna ställa ungefär samma fråga som jag ställde till Kristdemokraterna. Man säger att man vill att räntebidragen skall minska kraftigare. Samma fråga: Med hur många hundralappar i hyreshöjningar vill Moderaterna höja en normal bostadslägenhet som finns inom räntebidragssystemet, alltså ungefär 15–20 % av fastigheterna i vårt land? Hur mycket vill man höja i månaden med sitt system?

När det gäller de årgångar som är byggda under senare år, som har de höga kostnaderna, kan man inte säga: Men då sänker vi fastighetsskatten i stället. De fastigheter som är byggda under de senaste fem åren har inte någon fastighetsskatt, och de som byggts under de senaste tio åren har halv fastighetsskatt. Hur mycket tänker ni höja hyran, i antal hundralappar, för dem som bor i de hus som är byggda under de senaste tio åren?

Herr talman! Många av de reservationer som finns i betänkandet handlar mycket om den debatt som vi skall föra framöver i remissarbetet i samband med Bostadsutredningens betänkande och är egentligen i dagens läge ganska onödiga. Därför yrkar jag avslag på de reservationer som föreligger och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 20 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Lennart Nilsson frågade om hyreshöjning, därför att vi vill trappa ned räntebidraget ytterligare. Det här handlar faktiskt om att vi har sagt nej till en fastighetsskattehöjning. Det är mycket riktigt, som Lennart Nilsson säger, ändå ingen hjälp för dem som bor i hus som är byggda de senaste fem åren. Vi vet däremot att de som bor i hus som är byggda under de senaste fem åren mer och mer börjar att omsätta sina lån

och få lägre räntor, och lägre räntor är trots allt det effektivaste sättet att sänka boendekostnaderna.

Vi är naturligtvis inte emot besparingar i statens budget som hjälper till att pressa ned räntenivån. Det har bara handlat om hur vi prioriterar och om vilka grupper vi belastar med de besparingarna. Vidare skall naturligtvis de bostadsbidrag som vi föreslår skall ökas ganska markant riktas åt de håll där pengarna bäst behövs, och de familjerna bor sannolikt i hus som är byggda under senare år.

Dessutom har vi sagt nej till matmomssänkningen, som faktiskt kostade drygt 8 miljarder kronor. Varför dela ut lika mycket pengar åt både rika och fattiga? Det är väl bättre att rikta även den typen av stöd till dem som faktiskt har de största behoven. Här finns pengar, det handlar bara om prioriteringar.

För övrigt undrar jag: Är det verkligen bra, Lennart Nilsson, att vi skall subventionera välbeställda hushåll som bygger i exklusiva områden? Är det en riktig fördelningspolitik?

Anf. 21 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Vi skall naturligtvis undvika att subventionera välbeställda människor. Men min fråga till Ulf Björklund handlade ju om att man skall ta bort räntebidragen i det befintliga beståndet. Samtidigt säger han själv att många av de barnfamiljer som har det svårt bor i de här årgångarna. Det innebär att om man minskar på subventionerna får de ännu kraftigare höjningar av sina räntekostnader, och så ger man tillbaka en liten del med bostadsbidrag.

De flesta av landets hushåll består inte av barnfamiljer. Det är bara att konstatera att Ulf Björklund vill höja månadshyran för en ensamstående lågavlönad som inte har barn ganska kraftigt, eftersom han vill plocka bort en stor del av räntebidragen.

Anf. 22 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Det är precis likadant här som i alla andra situationer när vi pratar om pengar, Lennart Nilsson. Det handlar om att prioritera. Vi prioriterar naturligtvis dem som har den största och tyngsta försörjningsbördan. De måste gå före den som är ensamstående och kanske har litet lättare att klara knepiga situationer. Men räntesänkningen och omsättningen av lånen kommer ändå även den gruppen människor till del.

Anf. 23 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill bara notera att Bostadsutredningen har kommit fram till att ungefär en tredjedel av alla ensamstående människor i vårt land inte har råd att hyra en modern bostad. Hur många procent skulle det bli med Ulf Björklunds politik?

Anf. 24 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Lennart Nilsson har missuppfattat – vänsterpartist är jag, inte vänsterpopulist. Han får försöka att rätta orden litet grand. Det är t.o.m. så att när människor är ute och demonstrerar i tusental kallar han dem för kommunister. Man får inte slarva så med begreppen.

Nej, Lennart Nilsson, dagens fördelningspolitik är inte rättvis. Därför kräver vi en översyn av skattereformens effekter och effekterna av den budgetsaneringspolitik som förs i dag. Vi kräver förändringar. Vi kräver förändringar till fördel för dem med låga inkomster på bekostnad av dem med höga inkomster.

Skattereformen gav en som tjänar 600 000 kr om året 100 000 kr på ett bräde. I dag har den personen tappat 20 000 kr av den summan, men 80 000 kr är kvar. Det är den politiken vi vill göra någonting åt.

Sedan är det faktiskt dåligt ställt med budgetprocessen. Det är dåliga konsekvensanalyser. Det är dåliga underlag för många beslut. Det är bara kronor och ören som räknas. Så här gick det inte till tidigare i riksdagen, enligt de uppgifter jag fått av andra ledamöter i partiet. Så här gick det inte till! Det är någonting som har hänt, någonting som är fel.

Det sades ju att den bostadspolitiska utredningen skulle vara så fram-synt. Det skulle skapas utrymme för bostadspolitik år 2005 och framåt. Men då säger Erik Åsbrink: Ja, det är nog bra om bostadspolitiken kan vara med och bidra till statens övriga utgifter. Så var det med det utrym-met. Det är inte år 2005 man behöver utrymme – det är nu vi behöver förändra bostadsbidragen. Det är 1997, det är 1998 och det är 1999 som det är svårt för människorna, Lennart Nilsson, och inte sedan.

Anf. 25 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Var i bostadsutskottets betänkande nr 1 talar Owe Hell-berg och Vänsterpartiet i mer än allmänna ordalag om bostadspolitiken och förändringar av villkoren utöver de delar som handlar om sanering och möjligtvis bostadsbidragen? Man tar litet stora ord i munnen när man låtsas som om man hade en helt annan politik än regeringen och majorite-ten, när man utifrån skattereformer, fördelningspolitik och annat utgår från att man har något slags alternativ.

Jag är medveten om att det finns fel och brister i vårt samhälle som en socialdemokratisk riksdagsgrupp och regering kommer att rätta till. Men det är först nu vi har förutsättningar att över huvud taget kunna diskutera de möjligheterna, eftersom landets ekonomi har befunnit sig i en sådan situation som vi nu är på väg att komma ur. Det har kostat, vi har gjort fel och det finns brister. Det skall vi naturligtvis förändra.

Sedan ber jag om ursäkt, fru talman, om jag inte kan hålla ordning på kommunister i olika skepnader.

Anf. 26 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Nej, Lennart Nilsson, det är nog viljan som inte finns när det gäller att göra omfördelningar inom de system vi har. Vill man göra analyser och konsekvensbeskrivningar av skattereformen och budgetsane-ringspolitiken kan man göra det. Men då kan man inte avslå Vänsterparti-ets motioner i frågan. Då måste man faktiskt ta upp dem till debatt. Eller också får man skriva egna. Men några sådana motioner från Lennart Nilsson eller hans partikamrater kan jag inte se. Däremot har man åsikter om att man vill ha en annan bostadspolitik. Den måste förstås ha ekono-miska grunder och ekonomiska förutsättningar. Har inte Lennart Nilsson insett det, eller förstår han inte det?

Anf. 27 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Först vill jag säga till Lennart Nilsson att det inte är Moderaterna som höjer hyror. Det var så frågan ställdes till mig. Det är faktiskt så att den förda politiken med subventioner och höga skatter har givit oss ett fullständigt ohållbart bostadsbyggande som har gjort att det blivit mycket dyrt att bo i Sverige. Jag menar att det som behövs är att vi i stället sänker det totala skattetrycket för alla, på både arbete, företag och sparande. Då blir det totalt för boende en betydligt bättre disponibel familjeinkomst.

Jag vill också säga att med en sådan politik är det människorna som får makten över boendet och inte vi politiker.

Anf. 28 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Riksdagsordningen förbjuder mig att diskutera allmänpolitik här. Nu diskuterar vi det som hänger ihop med bostadsutskottets betänkande nr 1. Inga Berggren säger då att Moderaterna inte höjer hyrorna. Men, Inga Berggren, om man nu minskar räntesubventionerna till de 15–20 % av bostäderna som har räntesubventioner innebär det självfallet, även om det kallas för minskning av bidrag, att de människor som drabbas upplever det som en hyreshöjning. Och det är ju det som Moderaterna föreslår.

Anf. 29 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Att det är dyrt att bo i Sverige kan vi konstatera, och det gäller speciellt det nybyggda beståndet. Men vi moderater förordar en sänkning av det totala skattetrycket så att människor kan disponera sina pengar själva. För framtiden, Lennart Nilsson, är det oerhört viktigt att vi har en bostadspolitik som blir hållfast och där det finns stabila spelregler, samt att vi eftersträvar en låg ränta i den ekonomiska politiken. Det får man genom att se till att ta bort subventioner på byggandet.

Anf. 30 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Innan Moderaterna har nått fram till sina vackra målsättningar med skattesänkningar och annat är det fortfarande så att man föreslår en hyreshöjning för de bostäder som finns inom systemet.

Anf. 31 ERLING BAGER (fp) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp ett ämne som Lennart Nilsson inte berörde i sitt inledningsanförande, nämligen radonbidragen. Där sänker regeringen ambitionsnivån. Jag tycker att det är märkligt att regeringen gör detta. Socialstyrelsen har påpekat att det här är ett av våra viktiga folkhälsoproblem. Radonutredningen har pekat på samma sak. Vi vet att ca 1 100 människor per år riskerar att få lungcancer.

Under den förra regeringens mandatperiod höjdes det belopp man kan få för att sanera radon. Detta ökade påtagligt saneringarna i bostäder. Lennart Nilsson! Vad är det för fel på en politik som ökar saneringarna av radon i bostäder och därigenom möjliggör att människor slipper lungcancer? Varför sänker regeringen ambitionsnivån när det gäller radonsanering?

Anf. 32 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag berörde inte Erling Bagers tidigare inlägg om radon, och det berodde på att vi här har ett betänkande som vi bägge två har varit med och behandlat. Det är bara att läsa innantill: ”Det bör dock framhållas att bidragsverksamheten liksom tidigare kan bedrivas utan att begränsas av en årlig ram – – – Möjligheten att bevilja ansökningar om bidrag inom de regler som styr verksamheten har i praktiken därmed inte förändrats.”

Det finns ingen försämrad ambitionsnivå från regeringens sida när det gäller detta, utan det här är en beräkning av de kostnader som har uppstått jämfört med tidigare år. I den mån det bedöms som nödvändigt och i den mån man prioriterar den här delen – om pengarna nu möjligtvis skulle ta slut – utgår jag från att regeringen följer det här och återkommer i frågan. Men Erling Bager vill ju ta litet extra pengar för att också sänka räntebidragen, även om det är marginellt, och det påverkar naturligtvis andra delar.

Anf. 33 ERLING BAGER (fp) replik:

Fru talman! Det här är ett allvarligt folkhälsoproblem. Jag har berättat, både här och i utskottet, att såväl Socialstyrelsen som Radonutredningen har pekat på det här som ett av våra viktiga folkhälsoproblem.

Folkpartiet tar upp två saker i sin reservation. Det ena är att vi pekar på att det faktiskt finns en sänkt ambitionsnivå i regeringens proposition när man ser på budgetanslaget. Det andra är att vi vill höja ersättningsbeloppet till samma nivå som den borgerliga regeringen inrättade och som visade sig påtagligt öka det antal bostäder som radonsanerades.

I bostadspolitiken kan man ta upp många delar och olika bitar. Det här är ju ett folkhälsoproblem, och det finns en påtaglig risk för att få lungcancer. Jag minns när nuvarande talmannen Birgitta Dahl – hon har också varit miljöminister – tog upp detta med dåvarande jordbruksministern Eric Enlund och sade att vi måste agera och jaga regeringen med blåslampa för att åstadkomma en förändring. Det har gått många år sedan dess, och nu sänker regeringen ambitionsnivån. Anslaget för att få hjälp till saneringar är nu mindre än det var under den borgerliga regeringen.

Anf. 34 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har inga invändningar i sak mot det Erling Bager säger om problemen här, men jag vill hävda att regeringen inte har sänkt ambitionsnivån i de här frågorna. Det har enbart skett en anpassning när det handlar om vad som betalats ut, med erfarenhet från tidigare budgetår. Det jag säger till Erling Bager är att reglerna för bidragen gäller, och regeringen måste naturligtvis återkomma till riksdagen om det visar sig att det kostar mer pengar än man har beräknat.

I sak finns det alltså inga större skiljaktigheter mellan Erling Bager och mig, utan jag utgår från att man ser allvarligt på detta problem, som är stort på många håll i landet.

Anf. 35 BRITTA SUNDIN (s):

Fru talman! Det är ett enigt utskott som föreslår en snabb utredning av bostadsbidragen och av effekterna av det beslut vi fattade i våras. Trots

detta känns det viktigt att få klargöra hur vi ser på bostadsbidragen, som är så viktiga för att de som har små inkomster skall kunna efterfråga bra bostäder.

Bostadsbidragen är en viktig del av den sociala bostadspolitik som vi varit ense om i detta land. Betydelsen av bra bostäder och bra bostadsmiljöer kan inte nog framhållas. Att få växa upp i en trygg och bra miljö ger glada och trygga barn, som i sin tur ger goda förutsättningar för ett bra liv i fortsättningen. Allas rätt till en god bostad är grundläggande i den svenska bostadspolitik, och så vill vi att det skall förbli.

Beslutet om de nya reglerna för bostadsbidrag fattade vi i denna kammare den 8 mars i år. Beslutet innebär besparingar på 2,3 miljarder. Debatten i dag har fått det att framstå som om vi är helt ense i denna fråga, men vi var ju alla överens om att vi tyvärr är tvungna att spara på bostadsbidragen. Sedan hade vi delade meningar om utformningen av reglerna och om besparingarnas storlek.

I vanlig ordning ville Moderaterna spara mera, och Vänsterpartiet hade mer pengar att spendera och ville spara mindre. Det är ett mönster som lätt känns igen inom många områden.

De totala kostnaderna för bostadsbidragen har stigit kraftigt under 90-talet. Av den anledningen, och med tanke på den ekonomiska situation landet befinner sig i, var det nödvändigt att fatta detta beslut. Besparingar har drabbat alla områden, och även om vi skulle önska att bostadsbidragen undantogs har vi fått finna oss i de ramar som riksdagen har beslutat om.

Som politiker måste vi kunna se till helheten, och att vi måste göra en sanering av statsfinanserna var vi ju överens om. Jag tycker också att vi skall göra klart för oss sambandet mellan statens ekonomi i stort och familjens hushållsekonomi. Det finns faktiskt ett klart samband mellan räntenivån och hushållens bostadskostnader. När räntorna sjunker, som de har gjort, sjunker också bostadskostnaderna.

Vi har alltså fått gilla läget, som man säger, och våra intentioner har då varit att få besparingarna så fördelningspolitiskt rättvisa som möjligt. Men det var nödvändigt att fatta snabba beslut. Och det var många ändringar som vi genomförde. Därför är det också logiskt att vi nu, när ansökningarna och de nya besluten börjar växa fram, så fort som möjligt gör en utvärdering av effekterna och att vi också, om det visar sig nödvändigt, gör de förändringar som behövs för att systemet skall bli bra. Och det är därför som vi i ett tillkännagivande har beställt denna utvärdering av regeringen.

I reservation nr 17 skriver Moderaterna att de vill samordna bostadsbidragen med övriga sociala stödformer. Jag är glad att kunna konstatera att Moderaterna är ensamma om den uppfattningen. Det finns fortfarande en samsyn i svensk politik i dag, så när som på högern, när det gäller det här stödet till bostadssektorn. Bostadsbidragen är och skall vara ett stöd för att alla skall kunna efterfråga bra bostäder. Bostaden är en så viktig och fundamental del av välfärden att det måste anses som högst rimligt att det finns ett speciellt, riktat bostadsstöd just till dem som har störst behov.

Vi har i Sverige en bra bostadsstandard, som också är den mest jämlikt fördelade i världen. Låt oss vara rädda om det och se till att alla i vårt land har möjlighet att dra nytta av det. Bostaden är ju, som jag tidigare

sade, en av de allra viktigaste förutsättningarna för att vi skall ha möjlighet att skapa det liv som vi önskar. Bostadsbidragen är ju dessutom ett träffsäkert instrument ur fördelningssynpunkt.

I särskilda yttranden till detta betänkande har respektive parti utvecklat sin syn på förändringarna i bostadsbidragen.

Kristdemokraterna har genom Ulf Björklund föreslagit att vi i utskottet skall ta initiativ till att göra förändringar i reglerna redan nu. Han vill att vi skall ta bort de individuella inkomstgränserna och att vi skall ändra på ytgränserna. För att finansiera detta vill han bl.a. minska barnbidragen och ta bort bostadsbidragen för ungdomar. Jag tror säkert att Ulf Björklund har ett äkta engagemang i de här frågorna, men det låter på honom som om vi hade avskaffat bostadsbidragen. Det har vi inte gjort. Det finns ändå, som tidigare sagts, en ganska stor del pengar kvar till bostadsbidragen.

Folkpartiet vill, till skillnad från vad man tyckte i våras, nu ändra de individuella inkomstgränserna, och detta vill man finansiera genom att sänka bostadsbidragen över lag med 60 kr.

Moderaterna vill också ta bort de individuella inkomstgränserna och finansiera detta med en sänkning på 60 kr.

Det går inte att lappa och laga, sade Inga Berggren tidigare i debatten när det gällde fastighetstaxeringen. Man måste ha en långsiktighet i besluten, och därför kan man inte heller lappa och laga i det här fallet. Vi måste se till helheten i beslutet och göra en utvärdering innan vi beslutar hur det skall vara.

Miljöpartiet vill skjuta på hela regeländringen utom i den del som avser den preliminära beräkningen av inkomsten. Per Lager har dock inte anvisat någon finansiering av detta.

Vänsterpartiet har ansett sig kunna öka anslaget till bostadsbidragen men har samtidigt underbalanserat den totala budgeten med ca 15 miljarder i förhållande till regeringens budget. Det är faktiskt så, Owe Hellberg, att jag instämmer i vad Lennart Nilsson tidigare sade. Vi ser det som populistisk politik att i alla lägen bjuda på litet mer eller spara litet mindre än regeringen.

Det finns nästan lika många förslag till hur det här skall åtgärdas som det finns partier i riksdagen. Som jag ser det skulle det vara oförsvarligt av oss att i det här läget göra någon av de här förändringarna utan att riktigt ha klart för oss vilka följderna blir. Att göra en förhastad ändring nu och sedan kanske tvingas återkomma med ytterligare ändringar under nästa år tror jag skulle ställa till mer oreda och upplevas mera negativt. Jag vill ha en redogörelse för hur det här har slagit, hur stora förändringar det har blivit, om det är några som har drabbats alltför hårt och på vilka sätt vi i så fall skall kunna förändra det inom systemet så att det blir så fördelningspolitiskt rättvist som möjligt.

I betänkandet har vi framhållit att översynen måste ske snabbt och att regeringen skall återkomma till riksdagen om det blir nödvändigt med förändringar. Jag har också i kontakter med regeringskansliet fått information om att man där redan är på gång med den här översynen.

I betänkandet har vi återigen tagit upp frågan om direktutbetalning av bostadsbidragen. Om den enskilde bidragstagaren så önskar skall bostadsbidraget kunna betalas ut till t.ex. en hyresvärd. Enligt den tidigare bostadsbidragslagen var detta möjligt, och ett enigt utskott anser att rege-

ringen skyndsamt bör vidta de åtgärder som behövs och återkomma med ett förslag.

Med det här, fru talman, yrkar jag bifall till hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 36 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Nej, Britta Sundin, vi skall inte lappa och laga längre i de bidragssystem som vi har i Sverige. Det är alldeles riktigt. Den lärdomen tycker jag att också socialdemokraterna skall ta med sig i det fortsatta tankearbetet.

Men när systemet visar sig vara diskriminerande för den familj som själv väljer att sköta om sina barn när de är små och när de individuella inkomstgränserna slår så helt fel borde även Britta Sundin nu kunna tänka sig att göra någonting. Den möjligheten fanns inom den ram som budgeten anger. Varför tycker inte Britta Sundin att man skulle kunna täppa till det som var så rent ut sagt diskriminerande? Jag vill gärna ha ett ordentligt svar på den frågan.

Anf. 37 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Nej, jag sade naturligtvis fel när jag sade att Inga Berggren ville lappa och laga. Moderaterna vill ju ta bort bostadsbidragen helt och hållet, och då behöver man ju varken lappa eller laga – på den biten.

Nu har vi begärt den här utredningen av regeringen. När vi får se resultatet av den kan vi också göra en bedömning av vad som behöver åtgärdas, om det är åtgärder som krävs. Jag kan inte i dag säga att det är det ena eller det andra som är viktigare att återställa. Om man tittar på vad de olika partierna föreslår i den här frågan kan man se att det finns väldigt många olika åsikter.

Anf. 38 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Faktum är, Britta Sundin, att Moderaterna prioriterar bostadsbidrag till barnfamiljer. Vi tycker att det är där stödet skall sättas in om man behöver ett stöd till sina boendekostnader. Den diskussionen har vi haft väldigt mycket också i den bostadspolitiska utredningen, så de av ledamöterna som har varit med där och har hört mig diskutera kring detta vet precis var jag som moderat står i den frågan.

När det sedan gäller framtidsfrågorna kan vi inte fortsätta att lappa och laga. Vi måste på något sätt samordna de olika sociala stöden så att man med den moderata tanken kan omvandla dessa bidrag till sänkta skatter och minska den ekonomiska rundgången. Det är just sådana saker som Statskontoret tar upp i sin rapport om en snårskog av regler, om hur bidragsreglerna är väldigt otydliga och motstridiga och om hur olika bidrag bollas mellan myndigheterna i hanteringen, vilket också kostar pengar. Låt oss ta ett gemensamt grepp kring detta och se till att lösa det på det sättet, så att människorna får behålla sina pengar och inte i första hand betala skatter utan själva ha möjlighet att välja sitt boende.

Anf. 39 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Nu återkom Inga Berggren till ett av moderaternas stora slagord: Låt oss sänka skatterna så behöver inte människor bidra. Jag

undrar vad det är för skatter som skall sänkas för en familj där inkomsten inte ligger på mer än 117 000 kr per år, vilket är nivån för att man skall få fullt bostadsbidrag. Vad finns det för skatter att sänka där? På inkomstsidan har man ingen statlig skatt, så då är det kommunernas skatt man i så fall skall sänka, och det vet jag inte om vi har möjlighet att besluta om här i kammaren.

Anf. 40 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Om jag inte hörde fel sade Britta Sundin att en översyn av bostadsbidragen redan var på gång. Jag hoppas att det är så. Med anledning av det skulle jag också vilja ställa en följdfråga: Får vi en redovisning på vårt första sammanträde i januari i bostadsutskottet?

Jag har en annan fråga som jag vill lyfta fram och som jag hade tänkt att jag skulle få svar på, nu när det kom upp en socialdemokratisk kvinna i talarstolen. Ni är ju flera och har alltså möjlighet att dela upp ämnesområden mellan er. Därför är jag litet besviken över att den kvinna som är taleskvinna här i dag från Socialdemokraterna inte med ett ord nämner en helhet när det gäller kvinnor och kvinnors möjligheter att vara med i planeringsfrågor. Jag skulle vilja fråga Britta Sundin: Vem är det som har ansvar för jämställdhetsfrågorna just på bostadsområdet och i planeringsfrågor? Talmannen har ju på ett mycket föredömligt sätt, måste jag säga, alltid lyft fram dessa frågor, och jag trodde att man så att säga följde upp detta från Socialdemokraterna i respektive utskott. Här saknar jag det.

Anf. 41 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! I den utvärdering som vi nu beställer från regeringen har man redan påbörjat detta. När man är färdig att komma med en redovisning till oss kan jag dessvärre inte svara på i dag. Eftersom beställningen inte blir beslutad förrän i dag kanske det är litet tidigt att fastställa ett datum, men vi har ju sagt att den skall komma så snabbt som möjligt.

När det gäller den andra frågan som Rigmor Ahlstedt ställde var min uppgift här i dag faktiskt att diskutera bostadsbidragen, och det har jag gjort. Jag får återkomma till jämställdhetsfrågorna en annan gång.

Anf. 42 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Dessa frågor kan inte vara främmande för Britta Sundin. Som enskild socialdemokratisk riksdagsledamot i bostadsutskottet borde hon kunna ge mig ett bättre svar än det hon gav mig nu.

Redovisningen beträffande bostadsbidragen till bostadsutskottet i januari anser jag vara ett måste om det skall bli någonting mer än bara vackra ord.

Anf. 43 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Det är viktigt att vi diskuterar jämställdhetsfrågor. Det är också väldigt viktigt att få in fler kvinnor och ett mer kvinnligt synsätt även i planeringsfrågorna. Det tror jag att vi är överens om. Att jag inte tog upp det i debatten beror på att min uppgift var att diskutera bostadsbidragen. Vi får säkert möjlighet att återkomma till jämställdhetsdebatt och planfrågor. Jag är inte främmande för att vi på alla sätt skall försöka få mer av kvinnligt perspektiv i det tänkandet.

Anf. 44 ERLING BAGER (fp) replik:

Fru talman! Britta Sundin och jag har suttit ganska många år i bostadsutskottet. Såvitt jag minns är det Britta Sundin som har varit Socialdemokraternas talesman i bostadsbidragsfrågor under en följd av år. När borgerliga regeringar föreslagit ganska små besparingar på bostadsbidragen har Britta Sundin med frenesi försvarat nivåerna inom bostadsbidragen. I maj i år fick vi en proposition där man föreslog en minskning av bostadsbidragen med 2,3 miljarder. Det måste vara svårt för Britta Sundin att lotsa det genom utskottet.

Vi i Folkpartiet ställde upp på propositionen och ville göra en besparing med 2,3 miljarder i det läge som var. När utskottsmajoriteten började schackra och göra förändringar som ytterligare slog mot barnfamiljerna, som redan har fått försämrade barnbidrag – flerbarnstillägget har försämrats och övriga generella besparingar har försämrat barnfamiljernas ekonomi – då slog vi i Folkpartiet däremot bakut och sade att vi ställde upp på propositionen men inte på den ändring som majoriteten föreslog eftersom den drabbade barnfamiljerna ytterligare.

Nu får vi bekräftat att den samlade effekten för barnfamiljerna blir massiv, att man kan få upp till 1 000–2 000 kr mindre i bostadsbidrag per månad. Folk börjar ringa till försäkringskassorna och får det bekräftat. Fem partier i utskottet försökte ta ett initiativ för att rätta till det som ni hade ställt till med när ni ändrade i propositionen. Varför sade ni nej till det initiativet? Vi hade snabbare kunnat göra en förändring som hade lindrat effekterna för barnfamiljerna.

Anf. 45 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Det vi nu fick höra av Erling Bager var litet mer nyanserat än det första inlägget om bostadsbidragen. Nu erkände Erling Bager att Folkpartiet var med på beslutet i maj som innebar besparingar. Det var bara en justering inom systemet gällande lägenhetsyta som man skulle betala med att ta bort bostadsbidraget för ungdomar.

Jag kan gärna erkänna att jag tycker att det är svårt att försvara de besparingar som vi tvingats att göra i bostadsbidragssystemet. Vi måste också se på vad det är som tvingat in oss i det, vad det är som gjort att vi har hamnat i en situation som innebär att vi måste göra besparingar även inom sådana behjärtansvärda områden som bostadsbidragen. Det är den ekonomiska realiteten. Precis som Lennart Nilsson tror jag inte att det tjänar så mycket till att börja skylla på det ena eller det andra. Alla vet vi egentligen vad som orsakat att vi hamnat i den här ekonomiska situationen.

Anf. 46 ERLING BAGER (fp) replik:

Fru talman! Det är solklart att Folkpartiet försvarade propositionen från regeringen i våras. I protokollet från den 8 maj, då vi behandlade frågan, står det att det faktiskt var Erling Bager och Folkpartiet som försvarade regeringens förslag mot majoriteten i utskottet. Centerpartister och socialdemokrater ville ytterligare försämrade för barnfamiljerna. Där satte vi gränsen, där kritiserade vi er. Vi ville inte göra ytminskningar utöver den minskning som regeringen föreslog.

Jag tycker att utvecklingen har visat hur fel det var att utskottsmajoriteten med sakkunnig från Bostadsdepartementet gick in och började schackra. Sammantaget blev effekterna helt orimliga för barnfamiljerna.

Anf. 47 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Bostadsbidragen går till allra största delen till barnfamiljer. Det är en väldigt liten del som går till ungdomar upp till 29 år.

Erling Bager säger att Folkpartiet var med på förslaget i maj, och det är alldeles riktigt. Men i dag är det inte ytgränserna ni protesterar mot, utan det är inkomstgränserna. Det visar hur svårt det är att väga det ena mot det andra när man inför ändringar. Vi behöver se över det hela och få en helhetssyn. Då kan vi börja diskutera.

Anf. 48 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Britta Sundin sade att bostadsbidragen har stigit kraftigt under 90-talet. Det är alldeles riktigt. Har inte Britta Sundin funderat över varför de har stigit så kraftigt? Skälet är naturligtvis den skatteomläggningspolitik och den budgetsaneringspolitik som man genomför och där man lägger så mycket på bostadspolitikens område. Så säger Britta Sundin: Vänsterpartiet har alltid så mycket mer pengar än andra. Ja, vi har haft fräckheten att lägga fram en budget som skiljer sig med 2 % från Socialdemokraternas. 98 % ligger inom den socialdemokratiska ramen. Den som påstår att det skulle få samhällsekonomiska följder talar mot bättre vetande. Av dessa 2 % har faktiskt bostadsbidragen fått sin del. Det är en tydlig profilering och markering av att vi står på låginkomsttagarnas sida.

Britta Sundin säger vidare att det är logiskt att se över de nya reglerna. Det mest logiska hade naturligtvis varit att vänta med att införa dem tills man är klar över konsekvenserna. Det borde vara en självklarhet även för Britta Sundin.

Vi är som sagt inte överens om besparingarnas storlek, det har vi inte varit på hela tiden.

Anf. 49 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Det var bra att få ett erkännande av Owe Hellberg att han till 98 % följer den socialdemokratiska politiken. Det är precis det som både Lennart Nilsson och jag har försökt beskriva tidigare. Sedan går man på vissa punkter ifrån den politiken genom att utlova litet mer eller genom att försöka spara litet mindre. Det är tyvärr så att det påverkar den totala ekonomin för landet Sverige. Det kan också i slutändan komma att betyda väldigt mycket för räntenivåerna och för andra länders syn på Sverige etc. vilket gör att bostadskostnaderna kanske stiger igen.

Anf. 50 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag måste göra Britta Sundin litet besviken. Det är nämligen så att det inom de 98 procenten finns kraftiga omfördelningar från höginkomsttagare till låginkomsttagare, inom skattepolitiken och inom de flesta av bidragssystemen. Det stämmer inte alls överens med den socialdemokratiska politiken. Däremot är naturligtvis 98 % av ramen i kronor och ören densamma. Men inom ramen kan man göra väldigt mycket om man vill och har lust.

Skulle synen på Sverige äventyras av en utgiftsram som ligger 2 % över den som regeringen och Centerpartiet har föreslagit? Nej, någon sådan ekonomisk analys finns naturligtvis inte, utan det är, som jag tidigare sade till Lennart Nilsson, kvalificerat nonsens.

Anf. 51 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Ove Hellberg använder sig i debatten av väldigt starka ord när han beskriver den socialdemokratiska politiken. Jag tycker nog att det vore mer hovsamt att använda ett annat tonläge.

Den ekonomiska situationen har gjort det nödvändigt för oss att spara. Även Ove Hellberg har varit med på besparingsförslag som gäller bostadsbidragen, så han kan ju inte helt svära sig fri från ansvar. Men tyvärr har man genom att underbalansera budgeten kunnat göra litet mindre besparingar än vi, och det är detta som man nu försöker att ta politiska poäng på.

Anf. 52 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Britta Sundin frågade mig hur Miljöpartiet skulle kunna finansiera en eventuell uppskjuten regeländring. Jag skulle vilja ställa en motfråga: Hur skulle Socialdemokraterna finansiera en sådan uppskjuten regeländring, om nu utredningen kommer fram till det? Det är självklart att vi måste se över detta tillsammans. Jag tror att det förslag som redan nu finns, nämligen en generell sänkning av bostadsbidragen, om det inte finns någon annan möjlighet, är bättre än att låta några råka ut för katastrofala följder så att de får gå från hus och hem. Detta är, ungefär i likhet med fastighetsskatten ute i skärgårdsområdena, någonting som vi måste stoppa. Avarterna får inte förekomma i systemet. Vi måste kunna gardera oss mot dem, och det är ju detta som vi är ute efter.

I våras var jag med på förslaget om ytbegränsningar men inte på förslaget om inkomstgränser. Vad vi nu ser är att vi behöver se över det hela och göra det oerhört snabbt. Tillsammans måste vi finna en finansiering, om det nu visar sig att det slår så snett som vi tror att det gör.

Anf. 53 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Om man ser till de ramar som riksdagen har fastställt, så är den möjlighet som finns i dag att göra förändringar inom systemet. Jag kan inte i dag säga om det bästa är att sänka bidraget med 60 kr för samtliga bidragstagare. Jag vet inte om det ens skulle räcka. Detta måste vi få klarlagt.

Det svar jag kan ge Per Lager är att vi så snabbt som möjligt skall få fram en utvärdering som visar hur detta har slagit, vilket regeringen också har lovat. Sedan får vi ta ställning till om det behöver göras eventuella förändringar.

Anf. 54 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att Britta Sundin och jag är överens om att det skall göras en snabb utvärdering och om att man skall se om det har slagit väldigt snett. Om just de nämnda avarterna har uppträtt, skall vi försöka att ordna till det. Jag tror att vi alla är överens om att vi inte vill ha de ytterligheter och avarter som gör att folk får gå från hus

och hem. Detta måste vi kunna ordna till, och det kan vi göra tillsammans.

Anf. 55 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Britta Sundin sade i sitt anförande, med blicken riktad på bl.a. mig, att vi i bostadsutskottet var överens om att göra besparingar på bostadsbidragen. Vi var överens så till vida att vi skulle införa ett nytt inkomstprövningssystem, som skulle kunna ge en besparing på 1,1 miljarder kronor. Naturligtvis måste vi justera en hantering i systemet som har visat sig lätt kunna missbrukas. Så långt var vi överens, men inte var det längre.

Jag vill ändå ställa en fråga till Britta Sundin. Hon säger att detta är ett bidrag till dem som har störst behov. Är det ändå inte att rusta ned det som Socialdemokraterna kallar för en social bostadspolitik att hantera människor så olika? Är det inte diskriminering när två familjer med samma inkomst, där det i det ena fallet råkar vara den ena i familjen som har tjänat in hela inkomsten medan båda i det andra fallet har tjänat in inkomsten, hanteras olika? Är det en social bostadspolitik att hantera människor så olika? Är det detta som ni är medvetna om har blivit fel, så att ni vill ändra på det? Eller är det en ideologisk fråga att det verkligen skall vara ett system med individuell inkomstprövning?

Anf. 56 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Ulf Björklund, regeringen skall nu ge oss en utvärdering av de regeländringar som vi har gjort. Det är möjligt att inkomstgränserna och ytgränserna sammantaget med övriga beslut som vi har fattat innebär att några har kommit i kläm. Det är ju detta vi skall se över och får sedan återkomma.

Sedan har Ulf Björklund rätt i att Kristdemokraterna precis som Vänsterpartiet hade litet mer pengar i potten än vad vi andra hade när vi fattade detta beslut i maj. Men, Ulf Björklund, ert förslag skulle bl.a. ha gått ut över barnbidragen, som också är ett bidrag till barnfamiljerna, och över hyresnivåerna och kostnadsnivåerna i boendet, precis som Lennart Nilsson tidigare beskrev. Då är frågan om detta hade varit det rätta att göra vid det tillfället.

Anf. 57 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag vill bara förtydliga vad detta med barnbidraget handlar om. Vi säger att delar av barnbidraget kanske borde inkomstprövas, för barnbidraget är ju ett generellt bidrag till både miljonärer och fattiga. Då tycker jag att man skall ställa sig frågan om alla dessa pengar riktas rätt. Vi har varit beredda att genom inkomstprövning minska bidraget med 40 kronor för dem som har gott om pengar.

Men jag vill bara avsluta med att säga att vi vet hur detta drabbar. Vi har ända sedan maj, i oktober och i november, larmat LO, TCO, försäkringskassan och enskilda människor, men utskottet struntar i att vidta åtgärder. Min fråga är: Är det så att de vackra orden om en social bostadspolitik bara är vackra ord egentligen? Eller får vi se en justering när den snabba, hoppas jag, utredningen kommer?

Anf. 58 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Som jag sade tidigare får vi se vad utredningen kommer fram till. Det kan jag inte svara på i dag. Det kan ju behöva göras justeringar, men det vet jag inte.

Det märkliga som jag har noterat i dag i denna debatt är att de enda som är tvärsäkra på hur det är ställt är dels Moderaterna, som vill göra ytterligare försämringar, dels Kristdemokraterna, som känner till det exakta utfallet och hur situationen är. Alla vi andra har en litet mer nyanserad bild och ser att det är befogat med en utvärdering.

Anf. 59 JUAN FONSECA (s):

Fru talman! Det betänkande som i dag behandlas innehåller ett avsnitt som berör åtgärder mot bostadssegregation.

Låt mig, fru talman, börja med att yrka bifall till utskottets hemställan i frågan.

En av de allra största utmaningarna för det svenska välfärdssamhället är att bryta den växande sociala och etniska segregation som i dag finns i vårt land. Segregationen hotar att undergräva den grundläggande förutsättningen för varje stadsbildning: medborgarnas känsla av gemensamt ansvar för varandra och för sin boendemiljö.

I många storstäder runt om i världen existerar inte längre detta grundläggande ansvar. Resultatet av en sådan utveckling är förödande – social utslagning, kriminalitet, miljömässig kollaps och en i förlängningen total likgiltighet inför det demokratiska systemet.

Med ett segregerat boende i städer där människors levnadsvillkor är så olika, riskerar den sociala och ekonomiska sammanhållningen att slås sönder. Trots korta geografiska avstånd inom staden, blir avstånden oändligt stora i fråga om den vardagsverklighet som råder i olika delar av samma stad. När den sociala segregationen i många stadsdelar förstärks med etnisk segregation, vidgas klyftan ytterligare. Boendesegregationen är således en negativ utveckling för samhället och för individen. Den leder till fattigdom, splittring i socialt och etniskt hänseende, destruktiva motsättningar och sönderfall. Segregation i boende skapar sociala spänningar.

Fru talman! Många av Sveriges städer är i hög grad socialt och etniskt segregerade. Man kan lätt peka ut på en karta var fattiga människor bor. Det är också lätt att peka ut var medel- och överklassen bor. Miljonprogramsområdena är de områden som i första hand förknippas med social och etnisk segregation. Detta är sant. Men i dag finns det även andra, äldre områden som kan betraktas som segregerade.

Gemensamt för dessa områden är, förutom en mycket hög arbetslöshet och en hög andel människor med invandrarbakgrund, att invånarnas medelinkomster ligger klart under genomsnittet, att ohälsotalet är högt och att förtidspensioneringarna är många.

Fru talman! För att bryta utvecklingen mot en allt starkare social och etnisk segregering, krävs insatser såväl från enskilda, stat, kommun och landsting som från bostadsmarknaden och det privata näringslivet.

Under årets allmänna motionstid har sju motioner från olika partier föreslagit åtgärder mot boendesegregation och för bättre boendemiljö. Problembeskrivningen i de nämnda motionerna stämmer överens med den beskrivning jag har redovisat. Utskottet instämmer i sin hemställan

med de olika motionernas intentioner. Utskottet konstaterar att frågan om boendesegregation har uppmärksammats under lång tid. Olika typer av åtgärder har vidtagits, men de har inte varit tillräckliga eller givit önskad effekt för att bryta den negativa utvecklingen mot ökad segregation.

Utskottet är av den uppfattningen att det är viktigt att lösningar och åtgärder som framöver vidtas mot segregation i boendet bör utgå från en samlad politik som även tar fasta på de förutsättningar som råder i varje enskilt bostadsområde. Utskottet konstaterar också att även om det finns många problem i segregerade områden, finns det också engagemang, vilja och förslag till lösningar bland de boende. I många av dessa områden anstränger sig de boende i dag för att resa sig upp och själva vara med och skapa bättre förutsättningar för den framtida utvecklingen. Det är just de som bor och verkar i dessa områden som skall få reella möjligheter till inflytande i de beslut som fattas för att förbättra deras bostadsområden.

Fru talman! Den bostadspolitiska utredningen presenterade nyligen i sitt slutbetänkande en del förslag som kan leda till att bryta segregationen. Kommittén föreslår att staten skall stödja kommunala utvecklingsprogram för utsatta bostadsområden genom ett bidrag som motsvarar högst 50 % av kostnaderna för programmen. Kommitténs förslag utgår från att kommunerna tar ett stort ansvar för att en långtgående och sektorsövergripande samverkan skall komma till stånd. Invandrarpolitiska kommittén har också föreslagit åtgärder mot boendesegregationen. Storstadskommittén kommer inom kort att lägga fram ett delbetänkande med förslag om insatser i utsatta bostadsområden.

Fru talman! Utskottet är av den åsikten att de redovisade förslagen från nämnda utredningar och kommittéer sammanfaller med flertalet av de förslag som väckts i motioner i frågan under årets allmänna motions-tid. Det, fru talman, skulle innebära att det är möjligt att uppnå en bred politisk enighet kring åtgärder som leder till att den negativa utvecklingen i segregerade bostadsområden bryts. En bred politisk enighet kring åtgärder mot boendesegregationen är vad de boende i dessa områden kräver av oss politiker. Vi får inte svika dessa människors förväntningar.

Anf. 60 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i det mesta som Juan Fonseca har sagt i sitt anförande. Vänsterpartiet har inte skrivit någon sådan här allmänpolitisk motion eftersom vi avvaktar behandlingen av den bostadspolitiska utredningen.

Däremot vill jag redan nu säga att vi har reservationer när det gäller segregationsfrågorna. Vi tycker inte att den bostadspolitiska utredningen har tänkt tillräckligt långt i de här frågorna, utan vi föreslår att kommunerna skall få rättigheter och skyldigheter som de inte har i dag. Vi tycker att de skall upprätta boendeplaneringsprogram där olika förvaltningar samverkar för att få en bra bild när det gäller de åtgärder som skall vidtas. Vi tycker att kommunerna skall ha rätt till bostadsanvisning – både privata och kommunala bostadsföretag. Vi tycker också att människor skall ha rätt att bli behandlade på ett värdigt sätt när de söker bostad. Någon form av bostadsförmedling måste därför också finnas till förfogande.

Tar man inte till sig dessa instrument, klarar man inte hela segregationsproblematiken. Man kan inte enbart inrikta sig på de mest segregerade och utsatta områdena. Då får vi så småningom nya.

Anf. 61 JUAN FONSECA (s) replik:

Fru talman! Jag har redovisat att utskottet instämmer med väldigt mycket av det som har skrivits i de motioner som har kommit från olika partier. Utskottet instämmer också med många av de förslag som läggs fram av de olika kommittéer och utredningar som behandlar de här frågorna.

Jag tror inte att någon av oss har de konkreta lösningarna på de här problemen. Därför är det intressant att avvakta och se vad regeringen kommer fram till i fråga om de olika förslag som i dag föreligger. Jag tror att det kommer att läggas fram breda förslag som syftar till att bryta segregationen. Alla vet i dag att de här frågorna är stora och omfattande, och jag förväntar mig att regeringen kommer med stora förslag som bryter utvecklingen.

Anf. 62 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag hoppas också på breda lösningar i de här frågorna, men jag tror att man måste ta till sig de konsekvenser som jag har redogjort för. De framförs i en av s-motionerna. Det är den jag har tagit till mig, och det är den jag bygger min reservation runt. Den stämmer bra överens med min reservation i den bostadspolitiska utredningen.

Anf. 63 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! I det här betänkandet behandlas bl.a. anslaget till länsstyrelserna. Jag har aktualiserat detta ärende i en motion som heter 1996/97:Bo306. Förra året markerade bostadsutskottet att befolkningstallet, alltså befolkningens storlek, skall påverka anslaget till länsstyrelserna. Det borde vara självklart.

Nu hänvisar bostadsutskottet i sitt betänkande till en rapport från Statskontoret, som också tycker att det måste finnas ett samband mellan en länsstyrelses arbetsbelastning och det anslag den får för sin verksamhet. Jag tycker att det inte bara är antalet invånare som skall påverka anslaget, utan också näringslivsstrukturen och antalet företag som finns i länet. Det har jag markerat i min motion.

Nu påpekar bostadsutskottet att regeringskansliet bereder frågan om ansvarsfördelningen mellan länsstyrelserna. Hittills har det, kan man tycka, gått slentrian i den här fördelningen. Det har gjorts påslag på någon procent över hela linjen. Men regeringen har inte vågat, eller inte velat, göra någon ändring i fråga om den fördelningsnyckel som har gällt.

Värderade talman! Orsaken till mitt inlägg här är i viss mån regionalpatriotisk. Om jag hade representerat en länsstyrelse, eller ett län, som var gynnad i detta sammanhang skulle jag nog inte ha motionerat. Men Jönköpings län, där jag bor, råkar komma först på femtonde plats när det gäller anslaget storlek, trots att länet kommer på sjätte plats om hänsyn tas till länets folkmängd, yta och antal företag. Det tycker jag är en orättvisa. Samma orättvisa kan säkert finnas också i andra län. Därför är det angeläget att detta utreds.

*samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Vi får väl se om regeringskansliet har mod att göra någon förändring till nästa års budget. Jag hoppas att det då inte finns någon anledning för mig att ytterligare agera i det är ärendet, men det får vi väl se. Vi får ju vänta nästan ett helt år.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 1997)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

185 för utskottet

22 för res. 1

87 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 2 m, 22 c, 8 v, 7 mp

För res. 1: 21 fp, 1 v

Avstod: 59 m, 1 c, 9 v, 6 mp, 12 kd

Frånvarande: 15 s, 19 m, 4 c, 5 fp, 4 v, 5 mp, 3 kd

Hanna Zetterberg (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 3 (anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåren 1998 och 1999)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

213 för utskottet

15 för res. 3

78 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 2 m, 24 c, 22 fp, 5 v, 13 kd

För res. 3: 15 mp

Avstod: 64 m, 13 v, 1 kd

Frånvarande: 14 s, 14 m, 3 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kd

Mom. 5 (bostadspolitikens inriktning och utformning)

1. utskottet

2. res. 5 (m)

3. res. 6 (v)

Förberedande votering:

68 för res. 5

18 för res. 6

221 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

222 för utskottet

67 för res. 5

18 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 24 c, 22 fp, 15 mp, 14 kd

För res. 5: 67 m

Avstod: 18 v

Frånvarande: 14 s, 13 m, 3 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kd

Mom. 6 (kommunernas ansvar för bostadspolitiken)

1. utskottet

2. res. 9 (v)

Votering:

200 för utskottet

18 för res. 9

86 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 3 c, 21 fp, 15 mp, 14 kd

För res. 9: 18 v

Avstod: 65 m, 21 c

Frånvarande: 14 s, 15 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 1 kd

Mom. 11 (villkor för statligt stöd till bostadsproduktionen m.m.)

1. utskottet

2. res. 15 (mp)

Votering:

208 för utskottet

32 för res. 15

66 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 1 m, 24 c, 22 fp, 14 kd

För res. 15: 18 v, 14 mp

Avstod: 65 m, 1 mp

Frånvarande: 14 s, 14 m, 3 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kd

Ragnhild Pohanka (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markrats ha avstått från att rösta.

Mom. 13 (villkoren för vissa stimulansstöd)

1. utskottet
2. res. 16 (c, fp, v, mp, kd)

Votering:

180 för utskottet

93 för res. 16

32 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 33 m

För res. 16: 24 c, 22 fp, 18 v, 15 mp, 14 kd

Avstod: 32 m

Frånvarande: 14 s, 15 m, 3 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kd

Jerry Martinger (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 14 (samordning av bostadsbidragen och övrigt socialpolitiskt stöd)

Utskottets hemställan med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 18 (kd)

Votering:

225 för utskottet

14 för res. 18

68 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 24 c, 21 fp, 18 v, 15 mp

För res. 18: 14 kd

Avstod: 67 m, 1 fp

Frånvarande: 14 s, 13 m, 3 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kd

Mom. 18 (bosparande)

1. utskottet

2. res. 21 (mp)

Votering:

225 för utskottet

15 för res. 21

65 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 1 m, 23 c, 22 fp, 18 v, 14 kd

För res. 21: 15 mp

Avstod: 65 m

Frånvarande: 14 s, 14 m, 4 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kd

Mom. 19 (ungdomsbosparandet)

1. utskottet
2. res. 22 (v, mp)

Votering:

271 för utskottet

32 för res. 22

5 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 63 m, 24 c, 22 fp, 14 kd

För res. 22: 18 v, 14 mp

Avstod: 4 m, 1 mp

Frånvarande: 13 s, 13 m, 3 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kd

Mom. 22 (stöd till projekt med ekologisk inriktning)

1. utskottet
2. res. 24 (mp)

Votering:

275 för utskottet

33 för res. 24

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 67 m, 24 c, 22 fp, 14 kd

För res. 24: 18 v, 15 mp

Frånvarande: 13 s, 13 m, 3 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kd

Mom. 23 (jämförbarhetsaspekterna på den fysiska planeringen)

1. utskottet
2. res. 25 (c, fp, v, mp)

Votering:

201 för utskottet

73 för res. 25

26 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 41 m, 1 c, 1 fp, 13 kd

För res. 25: 23 c, 18 fp, 18 v, 14 mp

Avstod: 25 m, 1 kd

Frånvarande: 16 s, 14 m, 3 c, 7 fp, 4 v, 4 mp, 1 kd

Rigmor Ahlstedt (c) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Jerry Martinger och Marietta de Pourbaix-Lundin (båda m) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 24 (forskning om fysisk och ekonomisk planering)

1. utskottet
2. res. 26 (c)

Prot. 1996/97:42
10 december

*samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Votering:
280 för utskottet
24 för res. 26
1 avstod
44 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 65 m, 22 fp, 17 v, 15 mp, 14 kd
För res. 26: 24 c
Avstod: 1 m
Frånvarande: 14 s, 14 m, 3 c, 4 fp, 5 v, 3 mp, 1 kd

Mom. 26 (bidrag till fukt- och mögelskador)

1. utskottet
2. res. 28 (fp, mp)

Votering:
265 för utskottet
41 för res. 28
43 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 66 m, 24 c, 14 v, 14 kd
För res. 28: 22 fp, 4 v, 15 mp
Frånvarande: 14 s, 14 m, 3 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

*Anslag till
rättsväsendet*

6 § Anslag till rättsväsendet

Föredrogs

Justitieutskottets betänkande 1996/97:JuU1
Anslag till rättsväsendet, budgetåret 1997 (prop. 1996/97:1 delvis)

*Rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

Rättsväsendet och kriminalpolitiken

Anf. 64 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! I går kom den preliminära statistiken från BRÅ rörande antalet anmälda brott under det första halvåret i år. Det är ingen rolig läsning. I sitt pressmeddelande skriver BRÅ: "För andra året i rad ökar det totala antalet anmälda brott. Under åren 1991–94 minskade det totala antalet anmälda brott, en utveckling som bröts år 1995 då de anmälda brotten ökade. Den preliminära statistiken tyder nu på en fortsatt ökning."

I förra veckan knivskars en fånge till döds på Kumla. Samma vecka kunde vi i dagspressen läsa: "Allt färre personer åtalas för brott. Under de senaste månaderna har en dramatisk minskning skett. En orsak är besparingen hos åklagarna. 'Det är klart att man inte kan göra sig av med 200 personer utan att det märks', säger en chefsåklagare." Domstolsverkets statistik visar att antalet åtal under det tredje kvartalet i år var 20 %

mindre än under samma period förra året. Tidigare under hösten har vi fått ta del av uppgifter om ett ökat antal fel begångna av domare. Ingen har kunnat ange något annat skäl till detta än en alltför stor arbetsbelastning. I Borby tog människor lagen i egna händer.

Kan Sveriges riksdag och justitieministern känna tillfredsställelse över denna utveckling? Är inte svenska folket värt ett bättre rättsväsende? I det betänkande vi i dag har att ta ställning till ger majoriteten med socialdemokraterna i spetsen ett klart svar på mina frågor. Man är i högsta grad tillfreds och anser t.o.m. att svenska folket inte ens är värt det rättsväsende som vi består med i dag. Så måste det vara, eftersom man är beredd att skära ytterligare i rättsväsendet under de närmaste åren.

Vi moderater har tydligt visat att vi inte kan acceptera rättsväsendets nedrustning, utan vi har i stället föreslagit högre anslag. Detta har emellertid redan röstats ned. Därför kan vi inte heller delta i ett beslut om fördelning av anslag på ett i vår mening totalt sett alltför lågt belopp. Ansvaret för den ekonomiska situationen inom rättsväsendet bör i stället helt åvila den majoritet som formats kring regeringens förslag.

Som jag nämnde inledningsvis ökar antalet anmälda brott på nytt, för andra året i rad. Detta är en spegling av den moral- och normuppfattning som finns i samhället. Normlösheten breder ut sig också bland förtroendevalda och höga beslutsfattare på olika nivåer i samhället. Detta har på senare tid tydliggjorts genom en mängd avslöjanden om fusk, oegentligheter och brott. Människors berättigade upprördhet över dessa affärer vittnar om att det finns en i folksjälen djupt liggande uppfattning om vad som är rätt och vad som är fel. Hur påverkas denna uppfattning när människor tycker sig uppleva att det bara är de själva som skall känna av att landet befinner sig i kris? Hur påverkas våra ungas uppfattning när de ser att vissa maktutövare inte kan skilja mellan rätt och fel?

Låt mig citera ur *Den leende mördaren* av Per Svensson:

”Om vuxna tar sig rätten att leka sina liv, varför skulle då inte tonåringar låta sig luras att tro att man kan leka varandras död? Om vuxna behandlar varandra som leksaker, förverkar sina familjer för att förverkliga sig själva, varför skall man då förvånas över att tonåringar behandlar varandra som konsumtionsartiklar? Om vuxna tycker att rätt och orätt kan vara lika bra, varför skulle då inte också tonåringar ha rätt att bete sig som om det vore sant?”

Den tilltagande normlösheten och det allt större missnöjet hos medborgarna utgör tillsammans ett allvarligt hot mot tilltron till våra grundläggande rättsstatliga principer. En av det svenska samhällets största framtidsutmaningar är därför att förhindra att den redan utbredda normlösheten rotar sig ännu mer och att i stället återupprätta ett samhälle grundat på fasta moraliska och rättsliga värderingar.

Till skillnad från totalitära stater där ordningen dikteras uppifrån, måste demokratier byggas på en moralisk ordning som kan fungera som ett sammanhållande värdekitt mellan människor, dvs. det måste finnas en gemensam uppfattning hos medborgarna om vad som är rätt och orätt. Den brottsförebyggande effekten av att normer respekteras är vida överlägsen varje slag av lagstiftning, även om sådan naturligtvis också måste finnas.

Helt central för den moderata politikens utformning, oavsett vilket politikområde det gäller, är tilltron till människors förmåga och vilja att ta

*Anslag till
rättsväsendet*

*Rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

ansvar för sina egna val och sitt eget liv. Överfört till moderat kriminalpolitik innebär detta att varje människa som är i stånd att ansvara för sina handlingar och beslut också har både rätt och skyldighet att göra detta. Utgångspunkten är att den enskilde individen själv har att svara för sina handlingar.

Ett gammalt ordspråk lyder: Den som börjar med en knappnål kan lätt sluta med en silverskål.

Trots att ordspråket ger uttryck för något vi vet är sant, har svensk politik i socialdemokratisk tappning inte tagit till sig dess innebörd. Stölden av knappnålen bagatelliseras och vägen jämnas för en fortsatt färd mot silverskålen. Det är hög tid att tänka om och inrikta krafterna mot våra unga. Skall vi lyckas fånga och återföra den svenska normen måste vi ta vara på de krafter som har störst möjlighet att forma och påverka våra barn. Bland dessa krafter är den viktigaste föräldrarna. Föräldrar är oersättliga som normöverförare – i stort sett hur ytligt de än fungerar. Kriminalpolitiken måste utgå från föräldrarnas betydelse och bygga på en helhetssyn.

Den moderata politiken utgår från medborgarnas rätt att kräva ett rättssäkert och effektivt rättsväsende som skyddar och ingriper mot brottsliga beteenden och övergrepp. Medborgarna har rätt att förvänta sig att hela rättsväsendet – polis, åklagare, domstolar och kriminalvård – står väl rustat att möta människors rättmätiga krav. Av central betydelse för människors tilltro till rättssystemet är att såväl den grova våldsbrottsligheten som brott av lindrigare slag tas på allvar. Detta innebär att all brottslighet måste förebyggas, bekämpas och beivras. I annat fall riskerar vi att människor tar lagen i egna händer och själva gör sig till brottslingar i sina försök att värja sig mot hot, trakasserier, stölder och andra brott.

Upprätthållandet av medborgarnas respekt för landets kriminalpolitik och rättssystem i stort förutsätter att människor kan lita på att polisen kommer till undsättning när de drabbats eller riskerar att drabbas av brott, att polis och åklagare utreder brott på ett effektivt och rättssäkert sätt och att de straff domstolarna har att döma dem som begår brott till står i samklang med det allmänna rättsmedvetandet.

Sist men inte minst måste en övergripande hänsyn till brottsoffren genomsyra hela kriminalpolitiken.

Hur kommer då det framtida rättsväsendet att se ut? Regeringen har föresatt sig att genomföra besparingar på en miljard kronor under innevarande period. En del är redan genomförd. Antalet poliser har minskat, och på vissa håll har utbyggnaden av närpolisverksamheten stannat av. Fångarnas löneavdrag går inte längre till Brottsofferfonden utan till regeringen. Åklagarnas högar växer. Storslakt på våra tingsrätter planeras. Antalet platser på våra fängelser minskar trots ökad brottslighet.

Detta är vad regeringen anser att svenska folket skall hålla till godo med. Svenska folket har rätt att kräva annat. Vi moderater är av formella skäl förhindrade att i dag föreslå höjda anslag. Vi står bakom våra reservationer – en mångfald – men för tids vinnande yrkar vi här i dag bifall endast till tre av våra reservationer. Det är reservation 3 rörande kriminalpolitikens inriktning, reservation 18 rörande den framtida domstolsorganisationen och reservation 26 rörande finansiering av Brottsofferfonden.

Anf. 65 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! För en tid sedan hade vi en debatt om budgetramarna. Vi i Centerpartiet har ställt oss bakom den yttre budgetramen. Men det innebär ju inte att vi står bakom alla delar av innehållet och den verksamhet som är föreslagen. Det finns mycket som vi håller med om. Om man tittar på det framtida rättsväsendet är det ju helt rätt att ett väl fungerande rättsväsende är av fundamental betydelse för att upprätthålla den demokratiska rättsstaten, precis som det står i betänkandet som alla i utskottet naturligtvis står bakom. Rättsväsendet skall hålla hög kvalitet och vara kostnadseffektivt.

Men för att dessa saker skall kunna fungera tycker vi i Centern att det krävs en annan organisation än den som är föreslagen. Jag skall komma in på det, men innan jag gör det vill jag säga att senare i dagens debatt – det här betänkandet är ju uppdelat i flera debatter – kommer Ingbritt Irhammar och Sivert Carlsson att utveckla vår syn på t.ex. polis och åklagare, kriminalvård, domstolar, kronofogdemyndigheter osv.

Centerpartiets syn på rättsväsendet grundar sig på våra ideologiska utgångspunkter i decentralisering, demokrati och rättssäkerhet. Ett stort förtroende från allmänheten för polis, åklagare och domstolar är ju en av hörnstenarna i ett fungerande rättssystem. Ett förtroende kan inte skapas genom en väldig distans mellan människor, utan det skapas genom närhet i relationerna mellan människor och mellan människor och myndigheter. Vi i Centern anser att detta kräver en decentraliserad organisation.

Därför har vi motsatt oss nedläggningar av tingsrätter. Vi har föreslagit att man skall se till konsekvenserna av andra förslag till indragningar av lokala kontor så att vi inte får kostnader någon annanstans. Vi har ju sett många gånger att det kan verka väldigt effektivt att spara på en kostnad för en lokal t.ex. Men det kan också innebära att avståndet ökar mellan människor och den myndighet som skall handlägga ärendet. Det kan i sin tur så småningom göra att det uppstår fler kostnader, eftersom t.ex. kontrollen blir sämre eller den lokala kännedomen blir för dålig för att man skall kunna fatta bra beslut.

Vi har också föreslagit ett moratorium vad gäller regionala förändringar för kronofogdemyndigheterna. Vi tycker att det krävs en mer omfattande debatt om den totala organisationen i rättsväsendet. Man skall inte bara titta på en myndighetsstruktur i sänder.

Den lokala förankringen är viktig. En ungdom som blir utsatt för ett brott eller begår ett brott behöver antagligen sina anhöriga och sina föräldrar som hjälp i en process, oavsett på vilken sida skranket man står. Blir det för stora avstånd kommer det att vara mycket svårt att efterleva det. Det kan finnas andra som också behöver stöd av vänner eller anhöriga i dessa processer.

Dessutom är det inte bara den ekonomiska brottsligheten och den grova brottsligheten som måste beivras. Det gäller att även ta tag i vardagslivets mer triviala brottslighet för att kunna stoppa en utveckling mot våld och grövre brott.

Det var intressant att höra häromdagen i radion när man berättade om borgmästaren i New York som hade förändrat situationen där ganska påtagligt genom att t.ex. se till att man ingrep mot snatteri och det som kan betraktas som mycket liten brottslighet, dvs. brott på låg nivå. Om den inte beivras och man inte ingriper leder det till att de individer, de

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

barn och ungdomar, som är involverade tror att det inte var så farligt och att de kanske kan fortsätta. Där tycker jag att det är precis som Gun Hellsvik säger. Det är viktigt att lära det uppväxande släktet vad som är rätt och vad som är fel.

Vi här i Sveriges riksdag är ansvariga för lagstiftningen. Det är vi som stiftar lagarna. Då är vi också ansvariga för att se till att det är möjligt att leva upp till de lagar som vi stiftar och att vi följer den rättstillämpning som görs i samhället. Om inte lagarna kan tillämpas på rätt sätt, eller tillämpas på rätt sätt, kan vi inte heller påstå att vi har någon rättssäkerhet som skyddar människorna.

Varje lag har en etisk grund. Det är inte så att vi stiftar lagar oförhoppandes. Det finns en etisk grund för väldigt mycket av den lagstiftning vi har. Då måste naturligtvis varje yrkeskår och var och en som är involverad i att hantera lagar faktiskt också diskutera den etiska bakgrund som lagstiftningen har.

Det är vår skyldighet att reagera när vi tycker att någonting är fel. Jag har tänkt på det många gånger. Vi skall inte ingripa i enskilda rättsärenden och rättsfall. Men vi ingriper t.ex. när andra länder begår övergrepp mot människor. Vi säger att man då bryter mot de mänskliga rättigheterna. Men här hemma kan det vara svårare att få till stånd den debatten.

Om det blir fel domslut, brottsoffer hanteras felaktigt eller över huvud taget den process som leder fram till en dom inte sker på ett konsekvent, riktigt och genomlysande sätt begår man ett rättsövergrepp i systemet. Det kan också bli så att man ökar brotten mot mänskliga rättigheter.

Jag får ibland litet kalla kärar när jag läser tidningarna, lyssnar på radio och får förmedlat vad som händer i samhället. Det smyger sig i samhället in en syn på våld och en allt högre tolerans av våld som är ganska skräckinjagande om man börjar att analysera och titta på hur det ser ut. De etiska grunderna i lagstiftningen och i vårt samhälle elimineras om vi tillåter en sådan utveckling, och människorna känner heller inte igen sig.

Hur kommer det sig att en flicka som är under två år antas ha fallit och skadat sig när hon har lårbensbrott, sex brutna revben, benbrott i underben, benbrott i en fot och ett stort blåmärke runt ett öga? Kan det vara rimligt att hon har fallit? Den person som var ansvarig för henne frikändes. Hur kommer det sig att en tvåbarnsmamma kan torteras gång på gång, ropa på hjälp från myndigheter men inte få stöd från samhället? Så småningom dör hon på grund av denna tortyr, och då antas hon ha ramlat, och mannen som orsakat skadan döms endast för misshandel.

Då frågar man sig: Vad är det som gör att det kan bli så här? Vi kan inte påstå att antalet fall av misshandel har ökat. Var tionde dag dödas en kvinna av en man. Varför bryr vi oss inte tillräckligt och har en diskussion om dessa frågor? Var finns bristerna? Jag tycker att man kan koppla detta också till organisatoriska frågor.

Det krävs väldigt mycket samarbete mellan myndigheter och en stor lokalkännedom för att ta fram alla fakta i ett brottmål och när övergrepp har skett. Vi vet att det inte är så väldigt lätt. Jag har en känsla av att man heller inte hinner ta fram alla fakta. Då kanske det blir dessa felaktiga domslut, eftersom förundersökningarna inte har kunnat pågå tillräckligt länge. I och med det upplever människorna ute i samhället att samhället mer stöttar den som begår brott än att verkligen stötta dem som blir utsatta för brotten.

Jag vill inte med detta framhålla att vi skall ha en sämre behandling av brottslingar som hamnar i fängelse och blir dömda till olika påföljder. Det är inte det jag menar. Men det måste finnas mycket tydliga markeringar i samhället när det begås brott. Det gäller t.ex. särskilt brott som begås mot barn och mot kvinnor.

Det bästa förebyggande arbete vi kan göra är att med fokus på våra barn bygga en stabil uppväxtmiljö. Det innebär att vi måste bygga sociala nätverk runt våra barn. Vårt rättsväsende ingår i det sociala nätverket runt barn, ungdomar och oss själva. Hur detta skall kunna vara ett stabilt nätverk om man inte har en lokal förankring är för mig väldigt svårt att förstå.

Fru talman! Det är därför som vi i Centern värnar om ett decentraliserat rättsväsende. Vi tror nämligen att det också har en förebyggande effekt, och det förstärker det sociala nätverk vi behöver. Så småningom kommer Inbritt Irhammar och Sivert Carlsson att utveckla det organisatoriska mycket tydligare. Jag står bakom alla reservationer som Centerpartiet har kopplat till detta betänkande. Men jag yrkar nu inga bifall, utan det görs av de senare talarna.

Anf. 66 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Görel Thurdin talar om Centerns förslag till moratorium när det gäller förändringar inom rättsväsendet. Från moderat sida har vi både i reservationer och särskilda yttranden pekat på vikten av att se på helheten innan man gör förändringar. Vi är alltså i grunden överens om att det inte får ske förändringar i rättsväsendet som gör att samverkansmöjlighet och människors tillgänglighet till systemet undergrävs. Men jag har svårt att se logiken i Centerns resonemang.

Om man nu vill avvakta med förändringsarbetet för att först ha en ordentlig översyn förstår jag inte hur man då kan gå med på besparingar på rättsväsendet. Vi moderater säger nej till de flesta besparingarna. Vi menar att det är först när man har gjort förändringarna och fått bättre effekter som man kan se vilken besparingspotential som eventuellt finns.

Jag skulle gärna vilja höra hur Görel Thurdin förklarar att man går med på besparingar som görs just med hänvisning till organisationsförändringarna men inte ställer upp på organisationsförändringarna.

Anf. 67 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c) replik:

Fru talman! Det är klart att besparingar slår någonstans även om man gör dem på detta område. Jag är mycket medveten om att Moderaterna inte vill spara någonstans, samtidigt som man anser att man är väldigt mån om den totala samhällsekonomin.

Vi har sett till att man måste göra ordentliga konsekvensbeskrivningar och se helheten. Vi är ganska övertygade om att om man tar ett helhetsgrepp kan man också finna möjligheter till besparingar som inte nödvändigtvis slår mot organisationen.

Om man gör ordentliga konsekvensbeskrivningar kanske det också visar sig att den besparing som är föreslagen inte leder till en besparing i förlängningen. Det är därför som vi jobbar vidare med dessa frågor. Det tycker jag att Gun Hellsvik också skall ta fasta på. På något sätt måste vi

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

få alla att ställa upp på den synen, så att vi får ordentliga konsekvensbeskrivningar innan vi fattar beslut.

Anf. 68 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Om Görel Thurdin läser våra reservationer och våra särskilda yttranden bör det bli mycket tydligt att vi är med på den typen av resonemang. Men den stora skillnaden mellan oss och Centern är att vi inte vill börja med besparingarna förrän vi ser på vilket sätt verksamheten kan förändras och det förhoppningsvis kan skapas lägre kostnader för rättsväsendet.

Jag måste också få påpeka att Görel Thurdin bör se den budget som vi från moderat sida lägger fram som en helhet. Det är helt riktigt att vi är mycket begränsade när det gäller besparingar på rättsväsendet, liksom vi också har mera begränsade besparingar när det gäller försvaret. Det beror på att vi talar om områden som är ett rent statligt ansvar. Jag tror att vi kan vara överens om att rättsväsendet och försvaret inte skall privatiseras.

Däremot har vi totalt sett lägre kostnader för staten genom besparingar som vi lägger på andra områden.

Anf. 69 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c) replik:

Fru talman! Jag betvivlar inte ett ögonblick att moderaterna värnar om rättssystemet. Däremot tvivlar jag på effekterna av de förslag som man lägger fram när det gäller det ekonomiska.

Jag tycker också att man måste komma ihåg att allt inte är kronor och ören. Ibland upplever jag att debatten här i kammaren blir mer fokuserad på kalkyler än på hur vi skall göra för att eventuellt åstadkomma effektivisering och även, i och för sig, besparingar.

Därför har vi i Centern gjort det här ställningstagandet. Vi ser att det säkerligen finns möjligheter att spara i våra myndigheter. Jag tycker att det visar sig, inte minst när vi ibland har diskussioner i justitieutskottet med olika myndigheter, att man inte har hanterat de ekonomiska frågorna så där väldigt effektivt i alla stycken. Det kommer naturligtvis Ingbritt Irhammar och Sivert Carlsson att kunna utveckla mera eftersom de skall gå in på respektive myndighetsområde.

Vi får ta fasta på att vi också har angöringspunkter i vår syn på rättsväsendet, Gun Hellsvik.

Anf. 70 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Det övergripande målet för rättsväsendet måste, det vet vi, vara den enskildes rättssäkerhet och trygghet. Vi är också överens om att målet för kriminalpolitiken skall vara att brottsligheten skall minska och att människorna skall få en bättre trygghet.

Vi är även överens om att det bästa sättet är att förebygga brottsligheten genom att bekämpa den med hjälp av human och rationell kriminalpolitik. Vi skall ta reda på varför det finns brottslighet, och vi skall utnyttja både moderna och effektiva metoder.

I propositionen står det att våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet skall prioriteras. Det står vi i Folkpartiet också bakom. Vi tycker också att brottsoffrens ställning skall stärkas. Naturligtvis skall rättsväsendets verksamhet hålla hög kvalitet och bli mer kostnadseffektiv.

Folkpartiet liberalerna anser att även rättsväsendets olika myndigheter skall vara utsatta för sparbeting, som alla andra områden måste vara. Alla måste vi vara med om att minska den offentliga sektorns utgifter.

Men det måste finnas en gräns för hur långt man kan gå. Man får inte gå så långt att den enskilde inte längre känner rättssäkerhet, inte längre upplever rättstrygghet.

Socialdemokraterna har nu flera förslag som var för sig är en försämring av den enskildes möjligheter att ta till vara just sina rättigheter och som sammantaget urholkar rättstryggheten på ett oförsvarbart sätt.

Häromveckan var det majoritet här i riksdagen för en ny rättshjälpslag. Socialdemokraterna har föreslagit att rättshjälpen skall bli generell subsidiär. Vi skall komma ihåg att socialdemokraternas förslag till ny rättshjälpslagstiftning innebär ett systemskifte genom att rättshjälpen blir generellt subsidiär till rättsskyddet.

1973 beslutade vi om en ny rättshjälpslag. Det gjorde vi därför att vi ansåg att det var viktigt att alla människor oavsett ekonomisk situation skulle få möjlighet att ta till vara sin rätt i olika sammanhang.

I början var kostnaderna väldigt små, men tyvärr har de ökat efter hand. Genom införandet av den procentuella tilläggsavgiften har den del som den enskilde rättssökande skall betala i många fall faktiskt blivit relativt hög.

Vi skall komma ihåg att rättshjälpen på intet sätt är gratis för dem som kan utnyttja den. Men den är ett viktigt komplement för att tillgodose att enskilda medborgare skall kunna ta till vara sina rättigheter i de rättsliga angelägenheterna.

Genom rättshjälpslagen i dess tidigare utformning tillgodosåg man säkerheten i artikel 6 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Där anges att det är staten som skall ha det finansiella ansvaret för medborgarnas rättshjälp. Rättshjälpslagen i den tidigare föreslagna och även beslutade utformningen kommer kanske att stå i strid med just Europakonventionens krav. Jag skulle uppskatta om justitieministern tog tillfället i akt och förklarade hur detta systemskifte kan stämma med Europakonventionens krav.

Det har varit lugnt under några veckor på de kriminella mc-gängens front. Men för några dagar sedan började man skjuta i Danmark igen. Tyvärr är det väldigt nära mellan Danmark och Sverige, så risken är stor att det kommer tillbaka även till oss.

Det är bara att konstatera att det finns ett antal människor som inte bryr sig om vilken rättstrygghet och rättssäkerhet som samhället har. De är inte alls intresserade av att vi kämpar för åtgärder för att minska brottsligheten. Det är människor som helt enkelt vill att vi inte skall lyckas alls i vår kamp, vare sig det gäller narkotikabrott, ekonomiska brott eller våldsbrott. Det är människor vars huvudfiende är just vi som kämpar för ett bättre samhälle.

Vi är alla överens om att det här måste bekämpas på alla sätt, både kortsiktigt och långsiktigt. Låt mig påpeka, som jag alltid gör, att polisen aldrig kommer att klara av det själv. Polisen måste få hjälp av oss allihop. Enskilda människor måste hålla ögon och öron öppna och så fort de miss-tänker något informera polisen. Företag av alla sorter och storlekar måste lära sig att vara observanta och informera om man upptäcker något un-

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

derligt. Företagen måste också sluta att använda sig av mc-gängens tjänster, vilket tyvärr sker väldigt ofta. Man måste sluta att hyra ut lokaler till dem eller på annat sätt underlätta verksamheten för dem. Sist men absolut inte minst måste stat och kommun se till att gällande lagar används, och det på bred front.

Samhället måste också äntligen visa sin uppskattning mot alla dem som ställer upp och vittnar i alla sammanhang, särskilt dem som ställer upp och vittnar mot företrädare för organiserad brottslighet. Tyvärr är det inte så. Det är tragiskt, och det måste bli en radikal förbättring från rättsväsendets sida inom alla områden. Samhället måste visa hur mycket man uppskattar att någon ställer upp. Utan sådana insatser blir det inga rättegångar. Polisen är den myndighet som på olika sätt mest kommer i kontakt med företrädarna för den s.k. *outlaw*-kulturen, som rymmer både våldsbrott, narkotikabrott och ekonomiska brott.

Vi skall också komma ihåg att det finns många andra grova kriminella handlingar som dagligen begås överallt i Sverige. All denna bekämpning mot just kriminella mc-gäng tar stora resurser i anspråk. Det kostade bara under de nio första månaderna i år i Malmöhus län 30 miljoner kronor. Det var bl.a. därför som Folkpartiet liberalerna föreslog att man skulle omfördela resurser till bekämpning av kriminella mc-gäng.

Tyvärr fick vi inte något gehör för det här i riksdagen. Ordningen i riksdagen är sådan att man inte kan ha någon reservation utan ett särskilt yttrande. Detta gör, fru talman, att Folkpartiet avstår från att rösta i hemställans punkt 1.

Anf. 71 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Vänsterpartiet anser att rättsväsendet är en av de viktigaste grunderna i samhället. Det gäller både domstolsväsendet och rättsväsendet som skall garantera alla människors lika rätt och lika möjlighet att få sin sak riktigt prövad.

Dessutom är rättsväsendet statens yttersta kontroll över medborgarna. Där kan vi straffa medborgare som överträder de lagar och regler som vi har i samhället. Det är ett specifikt ansvar staten tar på sig som dömande makt. Det handlar om vilket innehåll man ger kriminalpolitiken, vilken syn man har på densamma och vilken syn man har på hela rättsväsendet.

Vänsterpartiet anser att de besparingar som gjorts inom rättsväsendet de senaste åren har varit nödvändiga i en tid då besparingar görs i hela samhället. Vi anser att man inte kan se rättsväsendet som en isolerad faktor i samhället. Rättsväsendet är tvärtom den faktor som påverkas allra mest av samhällsutvecklingen.

Fru talman! Gun Hellsvik sade i sitt anförande apropå BRÅ:s statistik att brotten återigen ökar, för andra året i följd. Hon sade att det är färre som åtalas för brott i dag. Vi kan dagligen i tidningarna läsa om den ökade brottsligheten och det ökade våldet ute i samhället.

Detta är något som också Vänsterpartiet har påtalat under de senaste åren. Besparingar och försämringar i samhället, försämringar i välfärdsystemen, försämringar i skolan, den ökade utslagningen och den ökade segregationen – detta kommer att innebära en ökad kriminalitet. Det ökade drogmissbruket hos ungdomar i dag är också en starkt bidragande faktor till den ökade kriminaliteten.

Detta måste vi som samhälle bemöta, men det kan göras på två olika sätt. Ett sätt är givetvis att som moderaterna yrka på ökade anslag till polisen – fler poliser och ökade resurser till rättsväsendet. Samtidigt är moderaterna beredda att göra stora besparingar inom kommuner och andra områden för att ändå hålla statens finanser i balans.

Men ett sådant sätt att bemöta dagens utveckling kommer inte att förändra brottsligheten i grunden, och det kommer inte att hejda ökningen. Tvärtom tror jag att vi kommer att få en ytterligare ökning av kriminaliteten om vi inte samtidigt ser till orsakerna till kriminaliteten. Man måste förändra orsakerna till att brotten ökar.

Fru talman! Vänsterpartiet har i sin övriga budget föreslagit mer pengar till kommuner och till riktade insatser på de områden där vi ser att utslagningen ökar mest. Vi vet ju också att ett solidariskt samhälle, ett samhälle där människor inte blir utslagna och hamnar utanför, är ett brottsbekämpande samhälle.

Samtidigt ser vi vad som tidigare i talarstolen kallades ett moraliskt förfall. Förtroendevalda och människor med positioner i samhället skor sig på skattebetalarnas bekostnad. Dagligen kan vi läsa om olika skandaler där människor skor sig, får fallskärmar och hela tiden klarar sig. I samhället breder en attityd ut sig: Kan de, så kan vi. Varför skall vi följa alla lagar och regler när de där uppe inte gör det?

Detta är en mycket allvarlig utveckling som vi alla måste ta ett stort ansvar för inom våra partier och inom de olika organisationerna för att se till att sådant här inte förekommer. Det medför ett moraliskt förfall i hela samhället.

Det är också viktigt att vi som politiker och människor föregår med ett gott exempel för våra ungdomar. Det är viktigt med normer och regler och att ungdomar får lära sig att ta ansvar för sina handlingar. Men också vi måste ta ansvar för våra handlingar och beslut.

Fru talman! Jag måste tyvärr säga att under de två år jag har suttit här i riksdagen har jag alldeles för ofta hört från talarstolen antingen att det är de borgerliga partierna som förstört ekonomin och som är skuld till alla beslut som man måste fatta i dag eller att det är socialdemokraternas fel att det blivit så eller så. Det är viktigt att också vi som politiker tar ansvar för de beslut vi fattar och att vi signalerar att ansvaret ligger hos oss själva. Vi måste ta ansvar för våra beslut precis som vi kräver att ungdomar och andra ute i samhället skall ta ansvar för sina överträdelser. Den enskilda individens ansvar är viktigt.

Men jag tror inte att det är inom rättsväsendet man skall ta detta ansvar, ha dessa normer och regler för att minska ungdomsbrottsligheten. Vi måste våga titta på nya metoder att möta den växande kriminaliteten hos ungdomar. Vi måste hitta nya metoder för att låta ungdomar ta ansvar och låta föräldrarna delta i detta. Men allt detta kan göras utanför rättsväsendet. Vi måste gemensamt, över partilinjerna, våga diskutera utan förbehåll, utan gamla mallar och ramar, och hitta nya lösningar.

Fru talman! När jag här kommer att yrka bifall till vår reservation nr 1 yrkar jag bifall till ett minskat anslag för rättsväsendet. Som jag tidigare sade tror jag inte att det är inom rättsväsendet vi kan förändra utvecklingen.

När man nu har genomfört förändringar inom domstolsväsendet och inom hela rättsväsendet, anser vi i Vänsterpartiet att det är viktigt att

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

förändringarna inte sker för snabbt och inte bara med besparingsbeting i åtanke. Även om vi har deltagit i besluten ser vi med oro på utvecklingen. Förändringarna har skett snabbt, och det har skapat problem i rättsväsendet. Det måste man lösa med ökade insatser för att komma över de inkörningsproblem som har funnits och finns i dag.

Jag tror också att förändringarna inom rättsväsendet i mångt och mycket är positiva förändringar. Den nya närpolisverksamheten kommer att ha en mycket stor betydelse för hur vi skall kunna bemöta brottsligheten ute i samhället och för hur vi skall kunna förebygga att brott över huvud taget begås.

Senare i dag kommer vi att debattera förändringar i domstolsväsendet. Det är viktigt att vi låter Domstolsutredningen få slutföra sitt uppdrag att se över domstolsväsendet. Det finns möjligheter att genomföra förändringar och omorganisationer inom domstolsväsendet och andra delar av rättsväsendet. Och när förändringarna väl är genomförda innebär de att vi får ett bättre och mer effektivt rättsväsende till de kostnader som vi i dag är beredda att anslå.

Fru talman! I detta anförande yrkar jag bara bifall till reservation nr 1. De övriga reservationerna yrkar jag bifall till senare under respektive område.

Anf. 72 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Alice Åström tog precis som jag upp den ökade kriminaliteten, som framgår av statistiken för 1995 och första halvåret 1996. Alice Åström gav också förklaringen till att vi har en ökning. Jag har uppfattningen att det är så komplicerat att ett kort inledningsanförande i varje fall inte ger mig möjlighet att ge hela förklaringen. Men Alice Åström förklarade ökningen under 1995 och 1996 med försämringar som har genomförts i samhället. Har jag tolkat Alice Åström rätt om jag säger att Alice Åström och Vänsterpartiet därmed anser att orsaken till nedgången i kriminaliteten under 1991 t.o.m. 1994 beror på förbättringar i samhället under de åren, vilka nu tydligen har vänts till försämringar?

Anf. 73 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Precis som Gun Hellsvik sade är det inte lätt att i ett så här kort anförande ange de exakta orsakerna till ett komplicerat faktum. Jag kan inte säga om det var förbättringar under åren 1991–1994 som gav utfallet. Däremot har jag kunnat se att de nedskärningar som har skett under de senaste åren har skapat en ökad kriminalitet och en ökad brottslighet.

Jag kan se hur det är i den lilla kommun jag själv kommer ifrån – Vaggeryd. Man har gjort nedskärningar på skolan inom psykologtjänsten och inom speciallärarundervisningen. Flera av de elever som tidigare fick denna hjälp och detta extrastöd förekommer i dag hos polisen när det har begåtts brott. Det sambandet tycker jag ändå är ganska klart och tydligt. Brottsligheten måste man bemöta på de förebyggande områdena.

Om det var den typen av förändringar som skedde under åren 1991–1994 kan jag tyvärr inte ge svar på.

Anf. 74 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Jag skall börja med att jag säga att jag uppskattar justitieministerns närvaro här i dag vid vår debatt. Välkommen! Vi skall diskutera rättsväsendet och kriminalpolitiken först. Sedan har vi delat upp betänkandet på delområden. Därför är det svårt att gå in på detaljer nu, men eftersom justitieministern bara är närvarande under det första avsnittet känner man sig tyvärr nästan tvungen att så småningom gå in i detaljer.

Miljöpartiets syn på kriminalpolitiken är som utskottsmajoritetens: Rättsväsendet kan inte ses isolerat. Man måste se på omvärlden och hur den övriga politiken faller ut för människor ute i samhällena. Moderaterna har en annan åsikt. Gun Hellsvik gick ut mycket hårt och gjorde nästan en svartmålning av hur det ser ut. Tror Gun Hellsvik att det blir en förändring för att vi skaffar ännu fler poliser och ännu fler domare? Är det där åtgärderna skall sättas in? Är det inte så att samhället i sig också genererar brott om orättvisorna och villkoren för människorna är hårda? Miljöpartiet är övertygat om att det är på det viset.

Var är det bäst att sätta in hjälpen för att inte generera kriminalitet och brott? Jo, det är naturligtvis hos barnfamiljer och ungdomar. Det är där vi måste förebygga. Det tror vi absolut är det viktigaste.

Om man med moderat politik tänker sänka skatterna så att vi inte får medel till offentliga sektorn, dvs. skolor, barnomsorg, fritid, sjukvård och äldreomsorg, blir det ett hårdare klimat för dessa barn. Mindre bidrag till kommunerna ger samma effekt. Man tar bort arbetsrätten och sänker lönerna. Jämställdheten blir sämre. Vilken typ av samhälle får vi då? Människor arbetar åtta timmar om dagen och kan ändå inte försörja sig på sin lön. Människor arbetar och vet inte vilken dag de skall bli arbetslösa. Klyftorna ökar vad gäller löneskillnaderna. Hur blir det med normerna och med etik och moral när människor ser detta? Miljöpartiet tror inte att det blir bättre.

Det talades om fusk, oegentligheter och brott. Vi instämmer i att det är förfärligt att se människor som har roffa åt sig ännu mer. Vi tycker att man politiskt skulle kunna göra någonting åt t.ex. höga löner i kommunala bolag och fallskärmsavtal. Visst sticker det i ögonen på människor. Miljöpartiet vill inte att villkoren skall bli så olika i samhället. Alla skall känna en grundtrygghet, och rättsväsendet skall vara en statlig angelägenhet, vilket vi också har skrivit i betänkandet. Jag har varit tvungen att skriva ett eget yttrande därför att vi har gjort upp om rättshjälpen. Miljöpartiet anser att vi har naggat systemet i kanten och att vi kanske är på väg mot ett annat system som vi inte tycker är bra. Rättsväsendet har en särställning, och det är viktigt för ett fritt och demokratiskt samhälle. Det är klart att också Miljöpartiet tycker att det är nödvändigt med ett rättsväsende som uppfyller de krav som vi tillsammans har ställt och att polisen har resurser för att förebygga och bekämpa brott. Det är dessa förebyggande åtgärder som jag inte förstår att Moderaterna kan frikoppla från samhället i övrigt.

Ni skriver i en reservation att varje människa har ansvar för sina egna handlingar. Det tycker Miljöpartiet också. Men det ansvaret för egna handlingar kan inte helt frikopplas från sociala och ekonomiska krafter. Det är där vi skiljer oss åt. Att domstolarna också skall verka för att människor får sin sak prövad rättssäkert och inom rimlig tid är en självklar-

Prot. 1996/97:42

10 december

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

het, samt att verkställigheten av straff präglas av en säkerhet och humanitet. Allt det har vi gemensamma åsikter om. Skillnaden gäller hur samhället ser ut i övrigt.

Regeringen har prioriterat en del brottslighet, t.ex. ekonomisk brottslighet. Vi har i en skrivelse när det gäller ekonomisk brottslighet pekat på miljöbrotten, som vi inte tycker lyfts in tillräckligt. Miljöpartiet har sagt detta många gånger, och vi säger det nu igen. Vi vill ha en nationell plan för hur vi skall lösa denna brottslighet. Den ingår i den ekonomiska brottsligheten, men den glöms alltid bort. Den nämns på någon rad med en liten rubrik – sedan är det inte mer.

Rasistiska brott har också lyfts fram av regeringen. Vi instämmer, men vi tycker att man kan gå längre och att man borde ha gjort det tidigare. FN:s konvention mot rasistiska brott säger att man skall förbjuda organisationer och sammanslutningar. Det tycker jag att vi skulle ha gjort för länge sedan. Det går oerhört mycket pengar från polisen för att övervaka de demonstrationer och sammankomster som sker i samhället. Jag tror att det gick åt 8 miljoner för att övervaka en demonstration i Trollhättan. Jag tycker inte att vi skall ha polisen till att övervaka en lära som uppmanar till brottsliga handlingar i sin ideologi. Ideologin är ju hets mot folkgrupp.

Det har skett mycket på rättsområdet, bl.a. stora organisatoriska förändringar. Alla har inte varit av ondo – tvärtom. Polisens omorganisation ser jag som positiv. Jag har fått många bevis för att närpolisverksamheten fungerar alldeles utmärkt på många platser.

Däremot kan det vara mer tveksamt att den här som jag uppfattar det rigida modellen – jag tror att det är Statskontorets modell – skall läggas på alla verksamheter. Jag tänker på att åklagarverksamheten har haft denna modell och sedan kommer kronofogdemyndigheten med samma sorts modell. Jag tycker att man kan ta sig tid att utvärdera de nya organisationerna innan man går vidare och överför den.

Domstolsverksamheten kommer jag till senare. Jag vill inte uppehålla mig så mycket vid den.

Internationellt samarbete har jag däremot många åsikter om. Det måste jag få ta upp nu.

Vi såg inte i budgeten att det skulle gå några pengar till det internationella arbetet. Det var i Rikspolisstyrelsens anslagsframställan vi såg att 100 miljoner redan budgetåret 1997 skulle gå till Schengensamarbetet och uppbyggnaden av informationscentralen. Det gjorde mig upprörd, därför att jag har gått med på rambudgeten för Polisen, och nu ser jag att 100 miljoner går till Schengen redan innan vi har skrivit på avtalet och innan vi har sagt vad vi tycker här i riksdagen. Hur kommer det att inverka på den övriga polisverksamheten, när budgeten är så ansträngd? 100 miljoner är mycket pengar i detta sammanhang. Varifrån drar man in pengar för den här sakens skull?

Jag har också flera gånger efterlyst information till allmänheten och till politiker om vad det rör sig om för handlingar och hur det konkret skall gå till med Schengensamarbetet. Jag läser att i Norge och Danmark är det full debatt, i deras parlament, ute i samhället. Men här är det komplett tystnad, därför att – min egen bedömning – de flesta partierna är positiva till Schengen. Men så lätt kan man inte göra en så stor sak, som betyder så mycket för Polisen här i Sverige. Man kan inte bara säga ja

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

och blunda. Jag uppmanar mina kolleger att ta del av handlingarna. Läs vad det innebär, och försök även att ha en kritisk inställning! Även om man säger ja, måste det finnas saker man kan förändra. Jag tycker att det måste ske i Sverige också.

Jag läser mycket i pressen – när man inte får riktig information blir det ju rykten – att Schengenavtalet har företrädare framför det nordiska samarbetet. Det framgår av en särskild artikel, som nu diskuteras mycket i Danmark, därför att de har tittat närmare på tillträdesavtalet. Då är min fråga: Är det så, justitieministern?

Alla dessa handlingar som finns, speciellt myndigheternas manualer, om hur Schengenavtalet skall tillämpas i praktiken skulle vi vilja ha hit så att vi lätt kunde ta del av dem. Nu finns det nio pärmar med sorterat material. Det är klart att vi inte kan klara ut det själva. Vi har en reservation i detta sammanhang.

Justitieministern har som svar på en direkt fråga som jag ställde sagt att anledningen till att Sverige nu hastar in i detta samarbete är att vi vill värna den nordiska passfriheten. Det var anledningen. Men i Norge är det uppror. Det är inte säkert att det blir ja i det norska parlamentet. Hur ställer sig Sverige då? Blir det någon tvekan eller någon förändring om det blir så?

Sanningen om Schengen är inte, som det framställs, fri rörlighet. Det skulle jag vilja dementera. Det är tvärtom ett polissamarbete och en stor ökad kontroll vid de yttre gränserna. Det behöver vi prata mycket mer om. Det är det jag uppmanar till. Ta reda på detta och för en diskussion!

Anf. 75 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Två saker. Kia Andreasson talar yrvaket om kostnaderna på 100 miljoner för Schengensamarbetet. När vi tidigare beslutade om ramarna fanns det en motion från oss moderater som just föreslår att det skulle anslås medel för dessa kostnader. Det var fullt möjligt för Miljöpartiet att ställa sig bakom de 100 miljonerna då, men det gjorde man inte.

Kia Andreasson får naturligtvis ha vilken uppfattning hon vill om den moderata politiken. Men när Kia Andreasson förfasar sig över att vi moderater vill sänka skatten och framställer detta som något omänskligt, vill jag gärna höra vad Kia Andreasson tycker om verkligheten. Verkligheten är sådan att socialbidragstagarna i Sverige i snitt betalar 23 000 kr i skatt men får 21 000 kr i socialbidrag. Är det positivt att plocka så mycket skatt från människor att de måste bli socialbidragsberoende? Det vi moderater vill är att skatterna skall sänkas så att människor kan leva på sin lön utan att behöva få socialbidrag. Detta är siffror som även Kia Andreasson kan ta del av.

Enligt vår uppfattning grundas självkänslan bl.a. på möjligheten att klara sitt eget liv, att vara oberoende av myndigheter. Men genom att först plocka skatt från människor och sedan tvinga dem att söka socialbidrag förbättrar man inte människors självkänsla. Det finns nog skäl att fundera över om inte bristande självkänsla kan ha betydelse för kriminalitet.

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

Anf. 76 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! När det gäller de 100 miljonerna hade jag redan skrivit två motioner i samband med budgetpropositionen. Jag kan inte bara hänga på 100 miljoner på ett annat partis motion. Jag måste ju ha egen täckning för de pengarna. Det är svaret på frågan varför jag inte sade ja till det förslaget. Däremot kände jag mig mycket besviken på socialdemokraterna av det skälet att man inte av texten i budgetpropositionen kunde utläsa att man verkligen tog så mycket pengar till Schengensamarbetet. Jag menar att det redan var för sent när jag upptäckte det.

När det gäller skatten på socialbidrag är det egentligen en diskussion i sig själv. Men för att försöka prestera ett svar vill jag säga att socialbidrag inte är tänkta att betalas ut under en längre tid, utan att hjälpa människor i tillfällig nöd. Därför har vi inte skattebefriat vissa, utan vi har en generell skatt på utbetalda belopp. Det är enklare för samhället att göra så.

Men vi har olika politisk uppfattning om hur vi skall lösa problemen. Skatt måste vi ha för att kunna finansiera de gemensamma angelägenheterna som jag har sagt är så viktiga, även som brottsförebyggande åtgärder. Vi måste ju betala skatt för att få in pengar till en generell skola, till sjukvård, barnomsorg och äldreomsorg. Det går inte att finansiera det vi vill ha och som vi tror är förebyggande på något annat sätt. Sedan kan man få in skatt på olika sätt. Miljöpartiet vill ha mer skatt på icke förnyelsebar energi och råvaror.

Anf. 77 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Vi skall inte föra skattedebatten för långt. Men det jag pekar på är en skatt på arbetsinkomster. Kia Andreasson förfasade sig ju själv över att heltidsarbetande inte alltid kan leva på sin lön. Det är just detta jag tar upp. Varför kan heltidsarbetande i många fall inte leva på sin lön? Jo, för att den heltidsarbetande måste betala en skatt som gör att han eller hon sedan måste begära socialbidrag. Det är inte skatt på socialbidrag, utan det är skatt på arbetsinkomster. Det är intressant att notera att Kia Andreasson tydligen tycker att det är bra att den här skatten dras, så att människor sedan får gå och be om socialbidrag.

Anf. 78 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Det är väl att ta i! Det är klart att jag inte tycker det. Vad jag sade var att en heltidsarbetande i dag i regel kan klara sig utan socialbidrag. Annars beror det i så fall på andra omständigheter. Men med Moderaternas förslag till större lönespridning i samhället, vilket är den allmänna politiken, skulle det bli mycket svårt att klara sig på sin lön.

Anf. 79 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! I det här allmänna avsnittet hade jag inte tänkt säga så mycket. Jag tycker emellertid att det är viktigt att peka på några satsar som jag tycker är väldigt bra och som vi står bakom. Jag tror att de flesta står bakom dem, men det är ändå bra att läsa upp dem.

”Den kriminalpolitiska inriktningen bör enligt utskottets mening grundas på en helhetssyn och på en inriktning av den allmänna politiken som leder till social trygghet, en rättvis fördelning och ett samhälle som

vilar på solidaritet mellan människor. Hänsynen till brottsoffren är en del av den helhetssyn som utskottet här gör sig till tolk för.”

Det är en utmärkt utgångspunkt, tycker vi, för en kriminalpolitik som bär.

Senare i utskottstexten talas det om det här med prioritering: ”Vad utskottet nu anfört hindrar naturligtvis inte att också brottsbekämpningen har stor betydelse, och utskottet delar regeringens uppfattning att våldsbrott, narkotikabrott samt ekonomisk och annan grov organiserad brottslighet måste prioriteras.” Det står vi naturligtvis bakom, som alla andra.

Men jag tycker ändå att man i det här sammanhanget bör höja ett varningens finger för det här med prioritering inom rättsväsendet. Jag har en känsla av att det här kan ha gått för långt, för det bryter egentligen mot en fundamental princip i en rättsstat: att man skall behandlas lika. Har man begått ett brott skall det beivras. Ute i verkligheten är det de facto bara vissa brott som blir handlagda, medan andra bara läggs på hög. Många tar sådana här uttalanden till intäkt för att man kan underlåta att fullfölja beivrandet av brott, och det är naturligtvis väldigt olyckligt. Man bör alltså vara medveten om faran i det här prioriteringsresonemanget.

Ett annat bra stycke är det här, under rubriken ”Det framtida rättsväsendet”: ”Ett väl fungerande rättsväsende är av fundamental betydelse för att upprätthålla den demokratiska rättsstaten. Rättsväsendet skall hålla hög kvalitet och vara kostnadseffektivt. En förutsättning för att kunna upprätthålla rättssäkerheten och rättstryggheten är att rättsväsendet kan hantera sina uppgifter på ett korrekt sätt och inom rimlig tid. Likaså är en effektiv indrivning av skatter och avgifter av stor betydelse för statens finanser.”

Ja, just det. Det är mycket av det här som är självklart. Men det är inte självklart om vi ställer de här texterna mot den verklighet vi har utanför. Det är inte så att hanteringen av en rättsfråga alla gånger blir så lyckad. Det är sällan som rättssaker hanteras inom rimlig tid. Tvärtom är detta i nuläget snarare ett mål att sträva mot. Men det är bra om vi är överens om att de här målen är viktiga att upprätthålla.

Jag skulle vilja lägga till en innebörd som jag tycker har bäring på de här tingen, och det är vikten av rättsreglernas förankring i det allmänna rättsmedvetandet. Vi måste hela tiden ha klart för oss att rättsordningens möjligheter till korrektiv genom poliser, åklagare, domstolar och kriminalvårdsanstalter endast kan utgöra en del av samhällets inslag för att få människor att handla på ett socialt acceptabelt sätt. Människornas egen uppfattning om vad som är rätt och riktigt är av fundamental betydelse. Ett väsentligt inslag i en god rättskultur är att lagstiftaren och de rättstillämpande myndigheterna agerar i samklang med djupt kända krav och behov hos människorna i fråga om vad som är rätt och fel. När vi sålunda i dag debatterar rättsväsendet genom poliser, åklagare, domstolar och kriminalvårdsanstalter bör vi också hela tiden begrunda vad vi som lagstiftare åstadkommer för att öka rättsordningens förankring ute bland människorna.

Jag har också några tekniska synpunkter. Vi har ju motsatt oss besparingar helt och hållet inom rättsväsendet, och det tycker jag är så självklart att jag inte tänker utveckla det närmare. Men i utskottsbetänkandet står det: ”Utskottet vill tillägga att ett syfte med det omfattande förändringsarbete som nyss redovisats är att skapa utrymme för kostnadsminsk-

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

ningar med bibehållen hög kvalitet i verksamheten. I själva verket är det, som utskottet anförde i sitt yttrande till finansutskottet om utgiftsramen (1996/97:JuU1y), svårt att se att det skulle vara möjligt att inom ramen för en i allt väsentligt oförändrad struktur genomföra besparingar av den storleksordning som är aktuell för de närmsta åren. Härför krävs att redan beslutade organisationsförändringar får en kostnadsbesparande effekt, att andra sådana förändringar som nu diskuteras genomförs och att resultatet blir det önskade. Slutligen krävs att lagändringar som regeringen förelagt eller avser att förelägga riksdagen också antas.”

Det är ju kolossala förutsättningar och förbehåll som man här skriver in för att dessa besparingar skall fungera! Jag menar att det är en fullständigt oacceptabel utgångspunkt att chansa på att det möjligen kan gå om vi drar ned på det här under förutsättning att x antal omständigheter inträffar.

Det är Kristdemokraternas uppfattning att det inte finns utrymme att genomföra besparingar i rättsväsendet med bibehållen kvalitet och effekt. Det är sällan så att man kan få något bra utan att betala; det gäller över huvud taget i livets alla skeden. Om detta är möjligt måste det i så fall först visas innan man kan genomföra nedskärningen – precis som Gun Hellsvik sade.

Vad som i dag sker är att det redan från början bristfälliga rättsväsendet ytterligare försämras och demonteras. Det är viktigt att göra klart att man ingalunda kan få bättre rättsvård med mindre ekonomiska resurser. Rättsvård är i sig resurskrävande och måste så vara. Man kan inte jämföra rättsvården med en bilfabrik där man genom ökad grad av automatisering kan höja produktionsstakten. I rättsvårdens väsen ligger att en viss omständlighet och ett personligt, mänskligt engagemang i varje enskilt fall måste till. En dålig rättskultur och en svag rättsvård medför att människor får illa, samhället fungerar sämre och olika kvaliteter deformeras.

Vi deltar inte i beslutet om fördelning av anslag, då vi har en annan anslagsram.

Anf. 80 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag måste säga att jag blir något upprörd över Gun Hellsviks debatteknik. Utifrån den preliminära statistiken från Brottsförebyggande rådet om anmälda brott första halvåret 1996 anklagar Gun Hellsvik Socialdemokraterna för att ha misslyckats med sin kriminalpolitik. Det är en enkel och vulgär debatteknik, och jag vill hävda att det är en brutalisering av den kriminalpolitiska debatten.

Jag tycker det finns anledning för Gun Hellsvik att vara något försiktig med att föra debatten på det sättet. Mellan 1991 och 1994 ökade antalet misshandelsbrott från 40 500 till 53 000. Mellan 1991 och 1994 ökade antalet våldtäktsbrott med 500. Jag anklagar inte Gun Hellsvik som justitieminister under den borgerliga tiden för att vara ansvarig för detta. Jag tycker att det är att föra debatten på ett antiintellektuellt sätt.

Fru talman! Den socialdemokratiska kriminalpolitiken bygger på fyra huvudlinjer. Den första handlar om det brottsförebyggande arbetet. För att bryta trenden med ökad brottslighet krävs ett omfattande och långsiktigt brottsförebyggande arbete inom alla samhällsområden.

Tyngdpunkten i det arbetet måste ligga på lokal nivå, där problemen finns och där det medborgerliga engagemanget kan mobiliseras. Det

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

brottsförebyggande program som regeringen antagit och som nu genomförs på bred front är en central del av den kriminalpolitiken. Berörda inom alla samhällsområden skall i högre grad beakta vilka konsekvenser deras beslut och åtgärder har för brottsligheten. Lagstiftningen och myndighetsarbetet skall utvecklas och effektiviseras utifrån ett brottsförebyggande perspektiv. Stöd skall ges till det medborgerliga engagemanget på lokal nivå i det brottsförebyggande arbetet.

Också inriktningen av polisens arbete mot ett mer problemorienterat arbetssätt, vilket närpolisverksamheten är ett uttryck för, skapar förutsättningar för ett effektivare brottsförebyggande arbete. Det sker en väldigt snabb utbyggnad av närpolisverksamheten just nu. På ett år har polisens arbetstimmar som används för närpolisverksamhet ökat från 9 % till drygt 20 %. Den utbyggnaden fortsätter.

Den andra huvudlinjen i Socialdemokraternas kriminalpolitik är kampen mot den grova och gränsöverskridande brottsligheten. Det finns anledning att känna stor oro för utvecklingen när det gäller denna kriminalitet. Den brottsligheten innefattar såväl vålds- och narkotikabrottslighet som den ekonomiska kriminaliteten och har ofta en internationell anknytning, som i grunden utgör ett hot mot själva rättsstatens fundament.

En utveckling av det kriminalpolisiära arbetet, ett intensifierat internationellt samarbete, som det av regeringen initierade Östersjösamarbetet och samarbetet inom Schengen och Europol, är några åtgärder som krävs. Förslag kommer att presenteras för riksdagen om bättre skydd för vittnen och en utvidgning av polisens arbetsmetoder.

Den tredje huvudlinjen är åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten. Den ekonomiska brottslighetens omfattning uppskattas till 100 miljarder kronor. Förutom att samhället går miste om stora skatteintäkter rubbar den ekonomiska brottsligheten grunderna för en sund marknads ekonomi. Den leder till moralupplösning och skapar otrygghet för tiotusentals anställda.

För tilltron till rättssamhället, för att upprätthålla moral och etik och för att värna det solidariska välfärdssamhället är det viktigt att denna brottslighet angrips med kraft.

Regeringen är nu i full färd med att förverkliga den strategi mot den ekonomiska brottsligheten som riksdagen ställde sig bakom för drygt ett år sedan. En ny ekobrottsmyndighet skall inrättas under nästa år. En skattekriminal skall inrättas som förhoppningsvis kan starta den 1 januari 1998. En rad förslag till lagändringar för att underlätta myndigheternas arbete mot den ekonomiska brottsligheten kommer att föreläggas riksdagen under nästa år och under 1998.

Den fjärde huvudlinjen är att modernisera rättsväsendet. Ett väl fungerande rättsväsende är av fundamental betydelse för att upprätthålla den demokratiska rättsstaten. Rättsväsendet skall hålla hög kvalitet och vara kostnadseffektivt. En rad åtgärder har vidtagits för att effektivisera rättsväsendet. Det gäller såväl rättsreglerna som verksamheten och organisationen. Syftet är, enkelt uttryckt, att få ut mer av verksamhet för de mycket stora resurser som samhället satsar på rättsväsendet.

Exempel på detta är den nya inriktningen av polisens arbete, åklagarreformen, nya former för samarbete mellan polis och åklagare, översynen av domstolsväsendet – det är inte fråga om att en storslakt planeras när det gäller domstolsväsendet, Gun Hellsvik – och inte minst kriminalvård

med ökad betoning på personalens vårdarroll. Det är några exempel på den reformering som vi är mitt uppe i när det gäller rättsväsendet.

Fru talman! Det finns en väldigt bred enighet bakom kriminalpolitikens inriktning. Det är bara ett parti som skiljer ut sig. Enigheten bygger på en helhetssyn på politiken. Det handlar om att se att det inte bara är frågan om snäva rättsliga åtgärder som behövs om brottsligheten skall kunna trängas tillbaka.

Tyvär mäter Moderaterna ut sig. De reserverar sig som enda parti mot detta synsätt. Jag kan förstå det. En annan position från Moderaterna hade ju lett till att grunderna för den moderata politiken i dess helhet hade rämnat.

Vad föreslår då Moderaterna? Jo, de föreslår just en fullkomlig stor-slakt på välfärdssamhället. Moderaternas budgetförslag innehåller utgiftsnedskärningar med ytterligare 100 miljarder kronor. De vill minska stödet till barnfamiljerna med 2,5 miljarder, stödet till de arbetslösa med 7,7 miljarder och statsbidraget till kommunerna med 17,2 miljarder. Jag pratar nu om treårsperioden.

Som jag sade i den debatt som vi hade för några veckor sedan, innebär den moderata politiken att vi får ett helt annat samhälle än det vi nu lever i. Det blir inte ett tryggare samhälle, inte heller ett tryggare samhälle mot brott. Moderaternas politik är en ofärdspolitik, en politik som dömer än fler till utanförskap och otrygghet. Då får vi inte ett samhälle där vi långsiktigt kan bryta brottskurvan och skapa mer av trygghet, mer av solidaritet och mer av omtanke om varandra.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till hemställan i justitieutskottets betänkande i dess helhet.

Anf. 81 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Jag skall inte diskutera debatteknik, men det ligger nog något i det som sägs från många håll, nämligen att Socialdemokraterna är livrädda för att vi moderater inte skall framstå som en allvarlig fiende och att det då gäller att underblåsa den uppfattningen så mycket man kan.

Helt klart är att Lars-Erik Lövdén lyssnade med sina egna fördomar. Jag utgår från att vi är överens om innehållet i BRÅ:s statistik, som visar att det har skett en ökning av anmälda brott under 1995 och 1996. Det var vad jag sade, och jag har verkligen inte sagt eller haft för avsikt att påstå att vare sig Lars-Erik Lövdén eller justitieministern har skuld till detta.

Den fråga jag ställde, till följd av dessa fakta om ökad kriminalitet, med problem på Kumla och med problem inom domstolar och åklagarväsende, var om man från socialdemokratiskt håll är tillfreds med utvecklingen. Rimligen måste man vara det, eftersom man är beredd att göra nedskärningar inom rättsväsendet.

Vi är icke tillfreds med denna utveckling. Därför menar vi också att det är nödvändigt att bibehålla ett starkt rättsväsende.

Sedan kan man använda en massa fina ord om att vi skall arbeta för mera personalanknuten verksamhet på våra fängelser. Men vi måste ju inse att vi inte kan ställa vilka krav som helst på de människor som arbetar på fängelserna och på dem som är verksamma i domstolarna. Det krävs tillräckligt med människor för att de skall klara mer än det rent akuta.

Den socialdemokratiska politiken på rättsväsendets område innebär att vi inte klarar mer än det akuta. Det är icke solidaritet, exempelvis med fru Andersson som har drabbats av väskryckning utan att någon polis har tid att komma till henne.

Anf. 82 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag har något svårt att förstå och tolka Gun Hellsvik. Hon säger å ena sidan med en viss stolthet att brottsligheten minskade under hennes tid som justitieminister. Å andra sidan använder hon argumentet att brottsligheten ökar när den socialdemokratiska regeringen har tillträtt. Det måste väl finnas något syfte bakom det sättet att diskutera. Det är kanske försåtligt, men jag blir upprörd varje gång jag hör en så billig argumentation.

Låt mig på nytt ta upp Brottsförebyggande rådets statistik, som visar att det är mer komplicerade samband.

Bedrägeribrotten ökade med 36 % under första halvåret 1996, enligt BRÅ. Det är två personer som står för hela ökningen. En har sålt spelsystem för Lotto med bedrägliga förespeglningar, och den andra har utnyttjat stulna telefonkortsnummer. Tillsammans är dessa personer ansvariga för 11 000 anmälda brott, vilket i hög grad bidrar till att den totala anmälda brottsligheten ökat under perioden.

Det är alltså inte så enkelt att man bara kan utgå från statistiken och försöka hitta samband där. Man måste tränga bakom den. Det är det jag menar med att Gun Hellsvik för en antiintellektuell debattkonst.

Nu skulle jag vilja att Gun Hellsvik ändå kommenterar helheten i den moderata politiken. Det är ju Moderaterna som skiljer ut sig. Alla andra partier, från Kristdemokraterna och Rolf Åbjörnsson till de övriga partierna, står ju bakom inriktningen för de kriminalpolitiska riktlinjerna. Men Moderaterna skiljer ut sig, för de ser inte helheten i politiken. Jag förstår det, för har man en politik på andra områden som innebär drastiska nedskärningar i tryggheten för människor så leder det naturligtvis, med våra utgångspunkter, till att vi får ett brutalare och hårdare samhälle – men det vill inte Moderaterna tillstå.

Anf. 83 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Notera att jag inte nämnde några procentsiffror när det gällde ökningen av kriminaliteten, bl.a. beroende på att det kan ge en skev bild. Men Lars-Erik Lövdén vet lika väl som jag att även om vi räknar bort de 11 000 anmälningar som dessa två personer är orsak till har vi en ökning. Att jag för fram detta beror på att vi som en del av helheten måste ha ett rättsväsende med tillräckliga resurser. Jag kan inte uppfatta annat än att man från socialdemokratiskt håll menar att vi inte behöver det rättsväsende vi har i dag.

När det gäller helheten skall jag inte upprepa vad jag sade i mitt inledningsanförande, men jag pekade på att det är andra faktorer än rättsväsendet och lagstiftningen som är av primär betydelse för utvecklingen i samhället, bl.a. för kriminaliteten. Jag vet inte vad Lars-Erik Lövdén gjorde när jag talade, men jag kan upprepa att jag bl.a. pekade på föräldrarnas betydelse och att jag nämnde att det är viktigt att politiken utgår från föräldrarnas roll och ser till helheten.

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

Vad gäller helheten var jag tidigare, när Kia Andreasson talade, inne på att vi moderater menar att det är viktigt att få sänkta skatter för att skapa större oberoende för människor. Därmed förhindrar man att människor förlorar den självkänsla som är så viktig för att förhindra att man hamnar i kriminalitet. Det är en viktig del av den moderata budgeten.

Anf. 84 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag tolkar Gun Hellsviks inlägg nu så att det inte fanns något syfte med att säga: När jag var justitieminister minskade brottsligheten, och nu när det finns en socialdemokratisk justitieminister ökar den.

Det fanns alltså inget syfte bakom det sättet att argumentera. Jag skall inte använda namnet på en viss potentat, men annars skulle man kunna det. Men jag tror inte riktigt på det.

Än en gång tillbaka till helheten. Det är något egendomligt att Moderaterna är det enda parti i den här kammaren som inte ställer upp bakom den helhetssyn som justitieutskottets övriga partier gör i sina skrivningar om kriminalpolitikens inriktning. Det är som jag sade tidigare: Det beror naturligtvis på att det är ganska svårt att argumentera när det gäller nedskärningarna och samhälls- och välfärdssystemet i övrigt.

Det är heller inga små tag ni moderater vill ta. Jag nämnde 100 miljarder till 1999, men ni går ju också ut och säger att skattetrycket skall sänkas till 40 % och kommunalskatterna med 1,50. Då är vi plötsligt uppe i 200–250 miljarder kronor som skall skäras bort av den verksamhet som väldigt många människor är så beroende av för sin trygghet: skolan, barnomsorgen, äldreomsorgen och fritidsverksamheten ute i kommunerna. Övriga partier i den här kammaren inser att en sådan politik skulle få väldiga effekter på brottsligheten – den skulle skapa stora konflikter och stor otrygghet – och det är därför övriga partier ställer upp bakom den kriminalpolitiska inriktning som justitieutskottet lägger fast i det här budgetbetänkandet.

Anf. 85 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det råder stor enighet om att den centrala uppgiften för rättsväsendet är att värna om den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. För att klara den uppgiften måste rättsväsendets myndigheter hålla hög kvalitet och vara kostnadseffektiva, och de måste samverka med varandra.

Rättsväsendet måste dessutom vara flexibelt och kunna anpassa sig till förändringar i omvärlden. Det moderna samhället har på många sätt ändrat förutsättningarna för rättsväsendets verksamhet. Så ställer t.ex. den ökade internationaliseringen och den snabba tekniska utvecklingen ökade krav på kompetens och genomtänkta arbetsformer. Medlemskapet i EU och så småningom i Schengen ställer myndigheterna inför nya administrativa, tekniska och legala frågor, men öppnar också nya och förbättrade möjligheter att förebygga och bekämpa brottsligheten.

Det är därför nödvändigt att vi på allvar försöker undanröja de hinder som finns för att vi på bästa sätt skall kunna bekämpa brottsligheten. Det kan gälla brister i organisation, i arbetsmetoder och i regelverk.

Det är t.ex. uppenbart att den traditionellt inriktade polisverksamheten inte räcker till för att bryta brottsutvecklingen. Andelen uppklarade brott

sjunker sedan många år tillbaka, och många brott blir på grund av tidsbrist inte utredda.

Likaså kräver flera nya ärenden domstolsprövning och en ökad kompetens. Det är därför nödvändigt att domstolarnas arbetsformer ses över för att kvaliteten i verksamheten skall kunna utvecklas.

Det här är bakgrunden till det omfattande reformarbete som har inletts för att skapa ett modernt rättsväsende som kan möta framtidens krav och som kommer att innebära en betydande kvalitetsutveckling. Rättsregler, organisationsstrukturer och arbetsformer förändras. Ökad samverkan mellan myndigheter är också en viktig del av förändringsarbetet.

Ett exempel är det stora förändringsarbete som nu pågår inom polisväsendet där det problemorienterade arbetssättet gör det nödvändigt att bygga en helt ny organisation med närpolisen som bas. Inom många polismyndigheter har också inrättats länskriminalavdelningar för den kvalificerade kriminalpolisverksamheten. Ett bättre resursutnyttjande och en kompetenshöjning skapas vidare genom en översyn av arbetsfördelningen. Periodplanerad arbetstid införs på fler och fler ställen. Vi måste också se över styrningen av polisen och ta ställning till hur medborgarna skall kunna ha inflytande över och insyn i polisens verksamhet. Utbildningen av poliser kommer också att förändras i grunden.

Efter flera års utredande och överväganden i olika sammanhang har åklagarväsendet under året genomgått den största organisationsförändringen sedan år 1965. Förändringarna har genomförts för att åklagarorganisationen skall bli effektivare. Ett annat syfte med omorganisationen var att åstadkomma ett flexiblere åklagarväsende. Även detta syfte har uppnåtts, och organisationen kan med lätthet anpassas till organisationsförändringar på andra myndighetsområden, exempelvis inom domstolsväsendet. Åklagarverksamhet kommer däremot att finnas på samma platser som tidigare.

Inom kort kommer regeringen att uppdra åt en särskild utredare att förbereda inrättandet av den nya ekobrottsmyndigheten. Den skall svara för större delen av åklagarväsendets uppgifter på central och regional nivå när det gäller bekämpningen av ekonomisk brottslighet. Vår ambition är att myndigheten skall kunna påbörja sin verksamhet under andra halvåret 1997.

Det pågår också sedan flera år ett omfattande reformarbete för att skapa ett effektivare och bättre fungerande domstolsväsende. Flera viktiga reformer har avslutats under 1996. Jag tänker t.ex. på införandet av tvåpartsprocess, en ny instansordning i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Andra reformer är nära förestående.

Vad gäller kriminalvården är arbetet bl.a. inriktat på att begränsa användningen av fängelsestraff samt utveckla alternativa påföljder och verkställighetsformer. Arbetet med att utveckla innehåll i verkställigheten på anstalter och inom frivården har fortsatt hög prioritet.

Reformarbetet inom rättsväsendet är nödvändigt för att myndigheterna skall kunna motsvara dagens och framtidens krav. Myndigheternas verksamhet skall renodlas. De skall organiseras och bemannas på bästa sätt. Verksamheterna skall samordnas så att rättskedjan som helhet fungerar rationellt och kostnadseffektivt.

I årets budgetproposition föreslås inga nya besparingar utan endast en fördelning av den besparing på 1 miljard som beslutades enligt förra

budgetpropositionen. 400 miljoner kronor lades ut under föregående budgetår, och under 1997 omhändertogs ytterligare 300 miljoner kronor. Detta är en väsentligt mindre summa än det generella sparkrav på 11 % som lagts ut på övrig statlig verksamhet. Däremot har rättsväsendet i form av polis, åklagare och domstolar inte ålagts några besparingar under nästa år, vad än Gun Hellsvik påstår.

När det gäller de enskilda anslagen noterar jag att det från olika håll kommer krav på mer pengar till polisen. Jag vill börja med att medge att vi tidigare inte varit särskilt bra på att utvärdera myndigheternas verksamhet och resursanvändning. En viktig uppgift måste därför nu vara att få en ordentlig beskrivning av hur medlen används och om de används på rätt sätt. Detta var också syftet med att ge Riksrevisionsverket i uppdrag att granska polisväsendet.

Att i detta läge, och när all offentlig verksamhet utsätts för stora besparingar, enbart kräva mer pengar till viss verksamhet utan att samtidigt fråga efter hur befintliga resurser används är en ansvarslös politik, Gun Hellsvik. Ett absolut krav vi måste ställa på polismyndigheterna är att de stora resurser som avsätts för deras verksamhet i alla avseenden utnyttjas på bästa sätt för att nå målen minskad brottslighet och ökad trygghet.

Resultatet av RRV:s granskning ger stöd för det fortsatta rationaliseringsarbetet. Riksrevisionsverket visar att det finns utrymme för stora resursvinster och kvalitetsförbättringar. Resurser som frigörs på detta sätt kan t.ex. tillföras närpolisen och den brottsutredande verksamheten.

Kravet på att tilldela polisen mer medel budgetåret 1997 grundar sig till en del på en uppfattning att Schengensamarbetet kommer att belasta polisens budget redan år 1997. Men det har vi inte avsett. Ingen av oss vet i dag vilka kostnader som på grund av Schengensamarbetet kommer att belasta polisens budget. Däremot vet vi att det inte kommer några stora kostnader under 1997. De stora investeringskostnaderna kommer senare.

För 1997 har regeringen valt att lägga den största delen av besparingarna, 287 miljoner kronor, inom kriminalvårdens verksamhet. Det har vi gjort därför att beläggningen vid såväl anstalter som häkten har minskat och därför att försöksverksamheten med elektronisk övervakning utvidgas till hela landet från den 1 januari 1997, vilket kommer att innebära väsentligt färre fängelseplatser. Det kommer också att finnas förutsättningar att utnyttja anstaltsplatserna effektivare, och omorganisationen av kriminalvårdens myndigheter kommer att leda till en mer effektiv verksamhet. Arbetet i övrigt inriktas på att innehållet i verkställigheten och frivårdspåföljderna skall utvecklas ytterligare.

En angelägen uppgift för regeringens kriminalpolitik är även att fortsätta utvecklingen av stödet till brottsoffren i olika avseenden. Vad gäller finansieringen av Brottsofferfonden kommer den att öka. Jag tror att även Gun Hellsvik kommer att bli nöjd.

Det stora reformarbete som inletts inom rättsväsendets samtliga områden kommer att medföra uppsägningar och även andra omställningsproblem, såsom ändrade arbetsuppgifter, flyttning till nya lokaler och liknande. Till viss del är dessa konsekvenser ett avsett och önskat resultat av reformarbetet. Vi måste minska kostnaderna, och det måste till stor del ske genom rationaliseringar som minskar visst personalbehov eller frigör resurser från administration till själva kärnverksamheten. Det kommer att

bli nödvändigt att fatta beslut som är smärtsamma för enskilda människor. Det är en viktig uppgift för de myndigheter som varslar och säger upp personal att ta sitt arbetsgivaransvar. Det innebär bl.a. att man i samverkan med Trygghetsstiftelsen, länsarbetsnämnden och andra vidtar åtgärder som kan hjälpa dem som blir av med sina arbeten.

Med det är viktigt att slå fast att vi varken kan eller vill avstå från att reformera våra myndigheter enligt de linjer som har redovisats i budgetpropositionen. Vi bygger nu upp ett modernt rättsväsende som kan möta de stora förändringarna i vår omvärld och tillgodose framtidens krav. Med de rationaliseringar och förändringar som genomförs är ambitionen att, om än inte genast, kunna höja kvaliteten i myndigheternas verksamhet. Det är nödvändigt för att kunna värna enskildas rättssäkerhet och rättstrygghet nu och i framtiden.

Anf. 86 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Jag hör att justitieministern kallar mig för ansvarslös. Det känns nästan litet kittlande, eftersom en riksdagsledamots liv ställer krav på nästintill tråkig ansvarsfullhet ständigt.

Det skulle vara rätt roligt att få höra på vilket sätt det är ansvarslöst att redan nu vilja att det för 1997 anslås pengar för förberedelser för Schengensamarbetet. Den information som justitieutskottet har fått går ut på att det i januari skall finnas beräkningar om vad förberedelsearbetet kommer att kosta under 1997. Då tycker jag att det är ansvarsfullt att redan ha föreslagit att det skall finnas pengar. Budgetprocessen innebär ju att vi har fasta ramar. Skall vi öka på något håll under 1997 måste vi minska på något annat håll. Eftersom jag inte är beredd att minska på annat håll tar jag mitt ansvar genom att redan i förväg föreslå medel. Det skulle vara intressant att höra hur justitieministern tar sitt ansvar och få reda på varifrån de pengar kommer att tas som ändå kommer att behövas för förberedelsearbetet. De måste tas någonstans.

Jag kan inte se att det är ansvarslöst att föreslå att det skall anslås medel för att få i gång polisutbildningen. Vi förstår att det kommer att dröja ett bra tag innan den kommer i gång. Jag kan inte heller se att det är ansvarslöst att föreslå pengar till åklagarväsendet när vi ser vilka problem som finns inom åklagarväsendet. Jag kan inte se att det är ansvarslöst att föreslå en, om än begränsad, kompensation för den besparing som regeringen har lagt ut inom kriminalvården. Där har vi accepterat merparten.

Det skulle vara intressant att höra mera konkret vari denna påstådda ansvarslöshet ligger.

Anf. 87 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Gun Hellsvik vill avsätta 100 miljoner kronor för Schengenarbete inom polisen för 1997. Jag vet inte på vilket material Gun Hellsvik har kunnat grunda det behovet. Rikspolisstyrelsen har gjort en beräkning av vad den totala kostnaden för medlemskapet i Schengen kan komma att bli. Men det är fråga om när de olika åtgärderna skall genomföras.

Jag tycker att det är ansvarslöst att föreslå 100 miljoner för åtgärder som enligt de bedömningar som i dag kan göras av det arbete som behöver göras under nästa år handlar om deltagande i arbetsgrupper för drygt

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

*anslag till
rättsväsendet*

*rättsväsendet och
kriminalpolitiken*

en miljon och inrättande av polisattachéer också på någon dryg miljon. Dessa kostnader vill Gun Hellsvik kompensera med 100 miljoner kronor i ett läge när det finns behov på många olika håll. Det var det jag menade med ansvarslöshet i detta avseende.

I övrigt syftade jag på Gun Hellsviks visade ovilja att diskutera resursanvändningen inom Polisen. Jag har inte hört en enda kommentar från Gun Hellsviks sida vad gäller t.ex. Riksrevisionsverkets rapport, där det framförs allvarlig kritik mot förhållandena inom Polisen och förslag på hur en effektivisering skulle kunna åstadkommas samt hur de hinder som finns inom polisverksamheten skulle kunna undanröjas. Att i det läget enbart tala om att det behövs ekonomiska förstärkningar och inte samtidigt ställa krav på myndigheterna, trots att man har fakta på bordet, anser jag vara ansvarslöst.

Anf. 88 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Justitieministern vet mycket väl att vi båda i olika sammanhang har arbetat för effektivisering inom polisväsendet. Men att börja med besparingar, vilket hittills har skett under den nuvarande regeringens tid, innan man har fått ordning på verksamheten, tycker jag är ansvarslöst.

Sedan kan jag berätta att vi och andra har kunnat utläsa beloppet 100 miljoner kronor för Schengensamarbetet ur Rikspolisstyrelsens anslagsframställan för 1997. Även om regeringen inte på något sätt har markerat att detta inte är aktuellt, så är det de officiella siffror som vi har fått. Om det nu visar sig att beloppet är lägre, skulle det fortfarande vara intressant att få reda på vad justitieministern kommer att föreslå när det gäller att täcka de kostnader som uppkommer, för helt klart är att några nya pengar finns inte och de måste ju tas någonstans. Om vårt budgetförslag hade hållit, hade det funnits pengar att använda, även om det hade varit ett lägre belopp. Men det hade ju knappast varit något större bekymmer för någon. Nu vet vi inte ett dugg om vad inom rättsväsendet som kommer att drabbas av de kostnader som uppstår. Varje liten miljon spelar faktiskt roll för den befintliga verksamheten.

Anf. 89 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det pågår givetvis beräkningar av vad Schengensamarbetet kommer att kosta. Det finns ett särskilt uppdrag givet till Statskontoret, vilket kommer att redovisas den 20 januari. Då får vi fakta på bordet och kan bedöma vilka belopp det är vi talar om.

Men framför allt är det viktigt att konstatera att det inte kommer att ske några stora investeringar vad gäller Schengen under 1997. Den stora kostnaden för Polisen handlar ju om en investering i ett nytt informationssystem. Men inom Schengen vet man ännu inte vilket system det skall bli fråga om, om det blir det system som hittills har tillämpats eller om det blir ett nytt system som är på väg att skapas. Vi talar faktiskt om investeringskostnader som ligger betydligt längre fram i tiden. Men låt oss lämna den frågan, för här är fakta som de är. Det kan inte ens Gun Hellsvik göra någonting åt.

Gun Hellsvik påstod att vi började med besparingarna utan att veta vilka förbättringar som skulle göras. Får jag då erinra om att det var den

borgerliga regeringen som började med besparingarna på Polisen. Besparingar på 500 miljoner kronor ställde den borgerliga regeringen som krav. Då kommer förmodligen Gun Hellsvik att säga att det var vi som tvingade regeringen att göra besparingarna. Men det var väl tur att vi i god tid började att se över ekonomi och funktionssätt i organisationerna. Även när vi satt i opposition tog vi det ansvaret.

Gun Hellsvik talade tidigare om domstolarna. Jag skulle vilja kommentera även detta. Den osaklighet som ligger till grund för Gun Hellsviks sätt att debattera är påfallande. Hon påstår att det inte finns något annat skäl till att en del domare har begått fel i sin tjänsteutövning än tidsbrist och att de har för mycket att göra. Jag har inte hört någon domare påstå detta, utan tvärtom skyndar de sig att säga att det aldrig är möjligt att skylla på tidsbrist om man gör fel i ett enskilt ärende. Om man däremot får ökade balanser i sin verksamhet, om högarna växer för att man inte hinner med ärendena, då kan man skylla på tidsbrist. Då skulle man ju kunna tro att det är detta som är faktum i domstolarna i dag. Men sanningen är att mellan 1993 och 1995 har balanserna i domstolarna sjunkit med drygt 10 000 ärenden. Om det vore så att tidsbristen skulle vara ett problem skulle balanserna öka, men det gör de faktiskt inte, Gun Hellsvik.

Anf. 90 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vill ställa samma fråga som Gun Hellsvik ställde om Schengen, därför att jag tycker att frågan inte blev riktigt klarlagd. Till justitieutskottet kom Peter Strömberg från Justitiedepartementet som hade information i ärendet och som hade fått i uppdrag att sköta anslutningsavtalet. Under denna information sade han att kostnaderna inte är definitiva – som justitieministern sade kommer de att bli definitiva den 20 januari. Men han sade också att Rikspolisstyrelsen och även departementet skulle få budgetkonsekvenser av samarbetet: för Polisen med 100 miljoner, för Kustbevakningen med 80 miljoner och för ombyggnad av de tre större flygplatserna med 580 miljoner. Dessa siffror är väl inte helt lösa. Det måste väl ligga någonting i siffrorna, eftersom även Peter Strömberg angav dem.

Därför är det intressant att få veta hur kostnadsökningarna kommer att drabba Polisen, även om ökningen inte blir exakt 100 miljoner. Dessutom får ju Polisen ökade uppgifter. Det blir en utresekontroll vid de yttre gränserna som vi inte har haft tidigare. Att även bevakningen av de yttre gränserna blir mycket rigorös fick vi information om. Det polissamarbete som skall ske kommer naturligtvis också att ta ett antal poliser i anspråk.

Jag återkommer till de 100 miljonerna. Redan nu har det införts platsannonser i Stockholmstidningarna, där man söker efter sju personer med databakgrund. Att bygga upp datasystemet och att anställa personal kostar ju mycket pengar.

Anf. 91 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! De siffror som hittills har redovisats och som förekommer i debatten utgår ju från de uppgifter som de berörda myndigheterna tidigare kom in med såsom en begäran på basis av den bedömning som man då gjorde. Därefter har vi haft anledning att konstatera att ingen i dag har

*Anslag till
rättsväsendet*

*Polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

möjlighet att göra en bedömning av kostnaderna innan en ordentlig analys har gjorts av de olika faktorer som påverkar förändringarna i myndigheternas arbete.

När det gäller bevakning av den yttre gränsen vet vi inte i dag om det behöver ske någon förändring i förhållande till hur bevakningen sker i dag. Den anses nämligen vara av hög kvalitet i Sverige. Hittills har ingenting framkommit som tyder på att vi har anledning att öka bevakningen vid våra yttre gränser. Men om detta råder det oklarhet.

Utresekontrollen kommer till, men å andra sidan försvinner inresekontrollen. Vad det innebär i kostnadshänseende måste också bedömas. Statskontoret har fått sin uppgift för att vi skall få ordentliga fakta för att kunna bedöma de framtida kostnaderna.

Polis- och åklagarväsendet, brottsförebyggande arbete

Anf. 92 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Senare års besparingar på rättsväsendet har medfört att framför allt Polisen, men även övriga led i kedjan av rättsvårdande myndigheter, allvarligt har försvagats. När Polisen inte längre klarar av att leva upp till de grundläggande krav som måste kunna ställas på dess verksamhet får det allvarliga konsekvenser för medborgarna och för rättsväsendet i stort.

Av erfarenhet vet vi att tunga besparingar på Polisen även drabbar det övriga rättsväsendet. Färre poliser leder till färre brottsutredningar, som i sin tur leder till att färre åtal väcks. Antalet brottslingar som lagförs vid domstolarna minskar, vilket i sin tur leder till att antalet intagna på fängelser och häkten minskar och att medborgarnas rättstrygghet hotas. Regeringen bortser dock helt från den koppling som finns mellan senare års försvagning av framför allt polisväsendet och det minskade antalet fängelsedomar.

Under några år har personalminskningar skett inom polisens verksamhetsområde. Låt mig göra nedslag i några av landets län:

- Göteborgs och Bohus län: Ca 100 poliser har förtidspensionerats och 170–190 av totalt 650 civilanställda kommer att varslas i februari.
- Västmanlands län: 75 poliser förtidspensioneras och 30 personer ur den administrativa personalen kommer att varslas under 1997.
- Blekinge län: 33 polistjänster och 18 administrativa tjänster är borta.

Listan kan bli lång. Vi kan bara konstatera att i september i år fanns det 16 502 poliser i landet. Däremot fanns det 18 311 poliser i maj 1994. Även om inte hela minskningen kan förklaras med förtida pensionsavgångar eller med att den är en direkt följd av antagningsstoppet på Polishögskolan, tyder minskningen på att något håller på att hända. Jag vill påstå att man tappar poliser i två ändar: dels genom neddragningar av poliser och administrativ personal, dels genom att inga nya intagningar sker till Polishögskolan.

Vi moderater anser att Polishögskolan redan nu i januari 1997 återigen bör öppnas för nya elever för att uppnå kontinuitet och säkerställa behovet av nya poliser i framtiden. Ni socialdemokrater inväntar däremot en ny polisutbildning, och det verkar inte bli så att högskolan öppnar förrän hösten 1998. Stämmer det?

Med tanke på alla nedskärningar som görs inom polisväsendet undrar jag: Hur många poliser anser ni vara tillräckligt som lägsta gräns?

För att klara av de brott som begås måste polisen ha tillräckligt med anställda. För att kunna förebygga brottsliga gärningar måste vi ha en bra närpolisverksamhet. Vi moderater anser att det är viktigt att den utbyggnad av närpolisverksamheten som påbörjades av den förra, borgerliga regeringen inte avstannar. Regeringens tunga sparkrav på den lokala polisverksamheten har lett till att utbyggnaden av närpolisverksamheten runt om i landet allvarligt försvårats eller t.o.m. avstannat. I åtskilliga polisdistrikt går närpolisen på sparlåga, och under helger och semestertid är bemanningen ofta minimal eller rent av obefintlig.

Därför har vi moderater lyft fram de här farhågorna i reservation 8. Utskottsmajoriteten framhåller att polisväsendet inom given budgetram skall se till att erforderliga medel avsätts till närpolisverksamheten. Hur tror ni socialdemokrater att det skall ske när ni har ett besparingsmål på 1 miljard kronor t.o.m. utgången av 1998? Jag tror inte att jag är den enda som vill ha svar här i kammaren. Jag hade hoppats att också Pär Nuder skulle vara här och att han skulle svara på dessa frågor.

Fru talman! Ett måhända litet verksamhetsområde inom polisväsendet är den nationella beredskapsstyrkan. Här vill regeringen och utskottsmajoriteten genomföra en förändring så att den nationella beredskapsstyrkan integreras med piketen i Stockholms län. Vi moderater motsätter oss detta. Vi vill behålla beredskapsstyrkan. Vi vill bibehålla beredskapsstyrkans kompetens men är beredda på att den kan tas i anspråk i olika situationer som kräver särskilda polisiära insatser. Jag ställer frågan till Socialdemokraterna än en gång: Varför denna helomvändning, och varför är ni beredda att splittra upp denna utomordentliga styrka?

I Sverige behöver vi stå bättre rustade vad gäller den växande gränsöverskridande brottsligheten. Här behövs en samordning av tullens och polisens resurser för att möta smuggling av narkotika, alkohol, vapen m.m. Vi moderater anser att tullen och polisen måste erhålla ekonomiska och kunskapsmässiga förutsättningar för att aktivt kunna delta i och driva på det internationella brottsbekämpande arbete som finns inom EU:s tredje pelare och inom Schengensamarbetet. Därför har vi moderater i reservation 13 lyft fram och påtalat att tull- och polisarbetet bör få en fastare organisation framöver.

Fru talman! Jag vill gärna här i kammaren framhålla ett nationellt brottsförebyggande program som inleddes av den borgerliga regeringen våren 1994. En central fråga i detta arbete var vilka åtgärder som krävs för att förhindra att barn och unga människor dras in i kriminalitet och missbruk. Programmet skulle presenteras i riksdagen hösten 1995. Så skedde inte. I juni i år lät regeringen meddela att man skulle verkställa uppdraget omedelbart. Ingenting har hänt. Det är därför vi moderater har begärt att det i stället skall komma en proposition från regeringen angående detta program.

Till sist vill jag ta upp åklagarväsendet. Det är sorgligt att behöva konstatera att åklagarna på många håll i landet sedan omorganisationen flyttats från polisens närhet. Det har ställt till en hel del problem i samarbetet mellan polis och åklagare. I likhet med polisen har åklagarmyndigheten tvingats säga upp sekreterare. Det har fått samma olyckliga konsekvenser som i polisens fall. Åklagarna har befogenhet och kompetens att

*anslag till
rättsväsendet*

*polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

vara förundersökningsledare, men saknar egna utredningsresurser. Den juridiska kompetensen är oerhört viktig, men den räcker inte till i dagens läge med avancerad ekonomisk brottslighet. Därför vill vi att det skall ske något på denna punkt.

Enligt Moderata samlingspartiet utgör polismakten, på samma sätt som försvaret, en av statens kärnfunktioner.

Fru talman! Jag står bakom samtliga moderata motioner, och jag instämmer i Gun Hellsviks yrkande tidigare i debatten.

Anf. 93 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill bara meddela Maud Ekendahl att Pär Nuder *har* befunnit sig i kammaren.

Anf. 94 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Polisen skall upprätthålla ordning och säkerhet och i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp. Det övergripande målet för polisverksamheten skall vara att minska brottsligheten och att öka människors trygghet. Prioriterade områden är vålds- och narkotikabrottslighet. Ekobrottsligheten är ett annat prioriterat område. Särskilt skall brott med rasistiska inslag uppmärksammas. Därom är vi överens.

Polisen skall arbeta problemorienterat och resurseffektivt. Polis bör då bl.a. finnas på tider och platser där risken annars är stor att brott begås. Polisen skall samarbeta och samverka med andra, och den skall arbeta brottsförebyggande. Särskilt bör polisen utveckla de möjligheter som det internationella samarbetet ger för att bekämpa organiserad brottslighet.

Det är viktigt att polisens resurser och service kommer alla delar av landet till del. Dagens fördelningsmodell utgår i första hand från hur stort invånarantalet är inom länen. Därutöver tas hänsyn till storstädernas speciella problem samt till vissa problem som t.ex. sjöpolisverksamhet, tunnelbanebevakning och fjällräddning. Centerpartiet anser att det inom den s.k. fördelningsmodellen också borde finnas en särskild glesbygdsfaktor – precis som det finns en storstadsfaktor. Långa avstånd mellan länsinvånarna och polisen medför specifika problem. Det kan gälla tidsåtgång, bl.a. vid utryckningar. Alla förstår att sådant kräver extra resurser.

Centern har länge arbetat för en väl utvecklad närpolisverksamhet. Vi vill prioritera det. En övergång till alltmer närpolisverksamhet sker också i många län i landet. Det är viktigt att den fortsätter och byggs ut. För detta krävs stort engagemang från chefer och personal så att verksamheten kan leva upp till statsmaktens intentioner. Fortsatt utbildning och metodutveckling krävs om närpolisreformen skall lyckas.

Alla närpoliser behöver bra, grundläggande kunskaper i brottsutredning. Kontakten mellan åklagare och närpoliser måste underlättas mer. Vissa län har enligt Centerpartiets uppfattning en alldeles för låg ambitionsnivå när det gäller utbyggnaden av närpolisen. Det är anledningen till att vi har en reservation på området. Vi vill tydligt uttrycka att verksamheten måste prioriteras i alla län.

Närpoliserna arbetar problemorienterat och ingriper särskilt mot vardagsbrottsligheten. Det är särskilt viktigt med insatser mot den s.k. ungdomsbrottsligheten. Här vill jag särskilt betona hur viktigt det är att med-

lingsverksamhet kan byggas ut och användas i alla kommuner. Det tycker vi i Centerpartiet, men tyvärr går det väldigt trögt på medlingsområdet.

Samarbete mellan närpolis och skola bör också vara en naturlig bas för polisverksamheten, liksom samarbete mellan närpolis och andra organisationer, föreningar, enskilda och näringslivet. Med närpolisernas lokala kännedom kan brott som inbrott, vandalisering, gatulangning av narkotika, ordningsstörande verksamhet och misshandel mycket lättare klaras upp. Rikspolisstyrelsen har en viktig uppgift i att stödja och påskynda utvecklingen i de län där utbyggnaden av närpolisverksamheten går sakta.

Den 1 juli i år skapades en ny organisationsstruktur för åklagarväsendet, vilket tidigare berörts här i kammaren. Det blev 7 åklagardistrikt jämfört med 13, som tidigare fanns. Antalet åklagarkamrar blev 42 jämfört med tidigare 83 lokala åklagarmyndigheter. Denna centralisering av verksamheten, som vi i Centern röstade mot, har lett till förseningar av mål, precis som vi misstänkte. Enbart mål med förtur behandlas inom rimlig tid. Lednings- och samordningsproblem har konstaterats. Låt oss bara hoppas att de är av övergående natur!

Åklagarkontakterna med polisen har på många håll ändrat karaktär. Från att det tidigare varit dagliga nära kontakter har nu kontakterna försvårats, och de måste nog planeras. Nu tycks inte heller ekonomin kunna hållas. Eventuellt behöver organisationsförändringsarbetet tillföras ytterligare medel. Vi i Centern anser att allt detta tyder på att pågående centralisering av rättsväsendet måste motarbetas. Decentraliseringen när det gäller polis-, åklagar- och domstolsverksamhet måste värnas.

När det gäller lokalt brottsförebyggande arbete anser vi i Centern att kommunerna nu skall upprätta lokala trygghetsplaner. Alla måste hjälpas åt för att minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället. Detta görs bäst på lokal nivå, där kunskapen om specifika problem och behov av insatser finns. Planerna skall upprättas i samverkan med de myndigheter som verkar inom olika aktuella områden. Det kan gälla polis, socialförvaltning, skol- och fritidsverksamhet, berörda boende, butiksägare, föreningar, Kyrkan och många andra. Planerna skall behandla frågor om ren brottsprevention, men också frågor om rädsla för brott och om problem med skadegörelse, bråk och busliv i grannskapet. Polisen och det övriga rättsväsendet kan inte längre ensamma förebygga och minska brottsligheten i samhället. Det är allas vårt ansvar att göra det. Jag yrkar bifall till reservation 29, där vi utvecklar detta.

Jag yrkar också bifall till reservation 24, som handlar om BRÅ, Brottsförebyggande rådet. I reservationen påtalas att den inriktning som brottsforskning och utvecklingsverksamhet numera har, tillsammans med informations- och förlagsverksamhet och ansvaret för den officiella rättsstatistiken, är en mycket god plattform för ett utvecklat stöd till lokalt brottsförebyggande arbete.

Det finns ett stort behov av forsknings- och utvecklingsverksamhet inom rättsväsendet. Forskningen berikas när den bedrivs i olika miljöer. Forskning vid sektorsorganen utgör ofta ett nödvändigt komplement till den verksamhet som bedrivs vid universitet och högskolor. Inom sektorsorganen belyses annorlunda problemformuleringar än inom de inomvetenskapliga. Sektorsorganen bidrar därmed till en förnyelse som gynnar forskningen som helhet. Det skulle vara mycket olyckligt om enbart en

Prot. 1996/97:42
10 december

*anslag till
rättsväsendet*

*polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

*anslag till
rättsväsendet*

*polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

forskningsinriktning blev dominerande inom kriminologin. Den risken kan finnas om forskningen inte bedrivs i olika miljöer.

Forskningskompetens vid BRÅ är nödvändig också av andra skäl. Denna kompetens är nämligen en nödvändig förutsättning för andra uppgifter vid BRÅ såsom rättsstatistik, granskning, värdering och information om forskningsresultat. Detsamma gäller vid utformandet av utbildning i brottsprevention och medverkan i sådan utbildning. Det är viktigt att värna om den höga kompetens som i dag finns vid BRÅ. Det är också väldigt viktigt att värna om det goda anseende och rykte som BRÅ har både nationellt och internationellt. Förhoppningsvis kan vi i denna kammar vara överens om detta.

Anf. 95 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! När det gäller åklagarväsendet ser vi nu, kort tid efter det att omorganisationen har skett, att man ute i organisationerna mer eller mindre går på knäna. Vi moderater vill satsa 25 miljoner kronor mera i budgeten. Centern och Socialdemokraterna däremot har tidigare inte varit beredda att göra det. Med tanke på vad som händer skulle jag vilja fråga om Ingbritt Irhammar är beredd att ompröva sitt ställningstagande.

Anf. 96 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Fru talman! Maud Ekendahl känner mycket väl till att ramarna är antagna för 1997 års budget på rättsväsendets sida, så där kan ingen av oss åstadkomma en förändring. Det är synd att vi inte fick stöd för vår reservation där vi gick emot sammanslagningen på åklagarsidan, för det skulle ha inneburit att vi i dag slapp de här extrakostnaderna.

Anf. 97 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Nu skall vi prata om polis- och åklagarväsendet och det brottsförebyggande arbetet. Jag har tittat en del på Riksrevisionsverkets granskning av polisen. Det finns ju ett blått häfte, *Lägesbeskrivning*, och ett gult häfte, *Hinder för ett effektivt resursutnyttjande*. På s. 28 står det där om ärendeflödet: Ett uttryck för brist på samverkan mellan polis och åklagare är en hög andel åklagarbeslut som motiveras med ”brott ej styrkt”. Andelen åklagarbeslut där brott ej kunnat styrkas har ökat från 11 % för hela riket år 1970 till 33 % år 1994. Med ”ärendeflöde” avses här den process som börjar med inkomna ärenden till polisen och polisens beslut om redovisning av ärenden till åklagare och som avslutas med åklagarens beslut.

Riksrevisionsverket pekar på att den höga andelen här kan indikera bl.a. att samverkan mellan polis och åklagare brister, att polis och åklagare inte är överens om kriteriet för att bedöma om brott föreligger, att polisen inte kan fatta beslut om att lägga ned utredningar och att åklagaren av vissa skäl – t.ex. stor arbetsbörda – i vissa fall väljer att avfärda ärenden genom beslutet ”brott ej styrkt”.

Det är uppenbart att det finns behov av att undersöka om en bättre samverkan mellan polis och åklagare skulle kunna minska andelen åklagarbeslut med motiveringen ”brott ej styrkt” och därmed kunna effektivisera utredningsverksamheten.

En minskning av antalet ärenden som redovisas till åklagare, som åklagaren sedan lägger ned med beslutet ”brott ej styrkt”, skulle faktiskt kunna innebära resursbesparingar. Därför vill jag fråga Pär Nuder: Vad för initiativ tas från regeringens sida för att förbättra möjligheten att här spara resurser och att dessutom få en bättre uppklarandeprocent?

På s. 32 står det: För brottsbalksbrott har handläggningstiden mellan anmälan och redovisning till åklagare ökat sedan 1970. 1970 var handläggningstiden 3,2 månader, och 1994 hade den ökat med 1 månad till 4,2 månader. Riksrevisionsverket säger att det är helt klart att polisen närmare måste utreda orsakerna till att handläggningstiden har ökat. Om de totala genomströmningstiderna skulle minska, kan det inverka positivt på såväl rättssäkerheten som effektiviteten inom polisens utredningsverksamhet. Min fråga till Socialdemokraterna är: Vad tänker den socialdemokratiska regeringen ta för initiativ för att minska handläggningstiderna?

Under 70- och 80-talen visade experiment att problemorienterat polisarbete, tillsammans med närpolisarbete och förändringar i polismyndighetens organisation, kan ge positiva resultat. Men det problemorienterade arbetssättet måste användas inom hela polismyndigheten, inte bara hos närpoliserna i samverkan med andra myndigheter, lokala organisationer, kommuner, föreningar och enskilda medborgare.

Man tittar i utredningen också på olika saker som utgör hinder för ett effektivt resursutnyttjande. På s. 2 står det: Riksrevisionsverket anser också att det är angeläget att det skapas bra rutiner för att planera, budgetera och följa upp verksamheten inom hela polisväsendet. RPS bör särskilt se till att hittills eftersatta behov tillgodoses.

Jag vill då fråga hur långt detta har kommit.

När det gäller närpolisverksamheten pekar RRV på hinder för att förverkliga Näpo och problemorienterat arbete, bl.a. resurstilldelningen, själva rekryteringen, den reaktiva traditionen och den regelstyrda poliskulturen. Jag vill fråga: Vad gör man egentligen för att underlätta genomförandet av närpolisverksamheten, eftersom det inte går av sig självt?

Sedan konstaterar man också att polisverksamheten skulle kunna bli effektivare om Rikspolisstyrelsen agerade mer kraftfullt inom ramen för nuvarande möjlighet att meddela föreskrifter. Det står också: RPS bör ha en ovillkorlig rätt att utfärda bindande föreskrifter för polismyndigheten inom vissa frågor. Det bör gälla t.ex. ekonomiadministrativa och personaladministrativa rutiner, IT-baserade eller andra gemensamma informationssystem och statistikfrågor. Fru talman! Om man får ordning på alla dessa saker kommer man att kunna spara mycket pengar inom polisen. Därför undrar jag, Pär Nuder: Vad gör man för att påskynda detta som är så oerhört viktigt?

När det gäller det internationella polisarbetet säger vi i Folkpartiet att det är oerhört viktigt att man inom EU ökar samarbetet mot den internationella brottsligheten. Jag skall nämna några av de viktigaste sakerna. Naturligtvis måste lagarna harmoniseras. Men det är också viktigt att själva åtgärderna mot bl.a. narkotikabekämpning harmoniseras.

Vi i Folkpartiet anser att det hittillsvarande mellanstatliga samarbetet inom EU inte har varit tillräckligt utvecklat. Det är just därför som vi vill ha ett utökat internationellt samarbete inom polisen mot den gränsöverskridande brottsligheten. Detta gäller särskilt narkotikabrottsligheten.

*anslag till
rättsväsendet*

*polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

*Anslag till
rättsväsendet*

*Polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

Det kan aldrig nog betonas hur viktigt det är med det brottsförebyggande arbetet. Vi måste på ett mycket bättre sätt än hittills se till att våra barn och ungdomar får en bra uppväxt. Om vi bara kan se till att de håller sig utanför kriminaliteten fram till omkring 23 års ålder vet vi att det är en mycket liten risk att de därefter riskerar att bli kriminella.

Fru talman! Jag vill också kortfattat säga att det brottsförebyggande arbetet naturligtvis hela tiden måste utvecklas. Därför ställer vi i Folkpartiet oss också bakom reservationen för BRÅ:s framtid.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna 12 och 24.

Anf. 98 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Riksrevisionsverkets rapport och granskning av polisen innehöll, som vi hörde i tidigare anförande, en mycket intressant läsning. Där fanns klara beskrivningar av de brister som finns inom polisen. Där fanns beskrivningar av klara brister när det gäller ledarskap, samordning och en mängd olika faktorer.

Fru talman! Jag förutsätter att Socialdemokraterna snarast möjligt kommer att vidta åtgärder utifrån Riksrevisionsverkets rapport om polisen, eftersom omorganiseringen av polisen och en effektiv polis har varit en av Socialdemokraternas målsättningar med förändringarna.

Dessutom hoppas jag att Socialdemokraterna vid kontakter med de olika fackliga förbunden som finns inom polisen tar till sig deras erfarenheter och uppgifter om hur verksamheten inom polisen bedrivs och om hur man ekonomiskt många gånger har fattat konstiga beslut som har lett till polisens dåliga ekonomi.

Det är mycket positivt att utbyggnaden av närpolisverksamheten har kommit så långt som den har gjort. Jag har varit ute och mött och varit med en del närpoliser i deras verksamhet och sett hur effektivt de kan jobba, hur effektivt de bemöter våra ungdomar som finns ute i samhällena på fredagar och lördagar och hur effektivt de har kunnat förhindra brott, skadegörelse och klotter bara genom att finnas och ha kunskapen om vilka ungdomar som finns ute, vad de behöver, kunna bemöta dem med namn och veta var de bor. Det har haft en oerhört stor betydelse.

Jag hoppas att närpolisverksamheten och det problemorienterade arbetssättet inte bara stannar hos närpolisverksamheten utan att detta sätt att arbeta och tänka också genomsyrar hela polisverksamheten genom hela organisationen.

Tyvärr, fru talman, kan vi också se att utbyggnadstakten är långsam i vissa län. Vid en del av mina studiebesök vid närpolisverksamheter och vid andra delar inom polisorganisationen har jag också mött en attityd hos en del poliser att närpolisverksamhet och att vara närpolis inte är något speciellt eftertraktansvärt.

Man har försökt att fylla närpolisplatserna med poliser som har sökt sig dit frivilligt, men man har inte fått tillräckligt många för att kunna uppfylla de mål som man vill uppnå. Därför är det oerhört viktigt att Rikspolisstyrelsen också ser till att utbyggnaden inte stannar upp utan att man påskyndar utbyggnadstakten i de län där man ligger efter och att man inte accepterar en så långsam takt som en del län vill ha.

Fru talman! Det är också viktigt att hela närpolistanken, hela det arbetssättet, kommer att genomsyra den nya polisutbildningen när den kommer i gång. Då kommer vi också att få en ännu bättre närpolisverk-

samhet i framtiden. Och vi kommer att få en polis som förebygger brott i mycket större utsträckning än att beivra de brott som redan har begåtts.

Närpolisverksamheten har också en oerhört stor betydelse när det gäller samarbete med andra organisationer. Genom att kunna samarbeta med socialtjänst, skola och näringsliv bygger man upp ett socialt kontaktnät som kommer att ha stor betydelse i framtiden. Mycket av detta arbete har alltid bedrivits ute i glesbygderna där man har haft ett arbetssätt som mer liknar detta, och där har det haft en oerhört stor betydelse.

Fru talman! Vi har också sett att det finns problem när det gäller närpolisverksamheten, och det är problem som uppstår speciellt i storstadsområdena. Det är viktigt att man ser över detta. Speciellt här i Stockholm kan man se att många av närpolisområdena aldrig får ha sina poliser i fred. Man har aldrig full bemanning. Varför har man inte det? Jo, på grund av att vi här har de stora arenorna, de stora idrottsarrangemangen, elithockey och andra arrangemang till vilka man kallar in poliser från närpolisområdena. Och närpolisverksamheten får aldrig en chans att verka fullt ut med fullt manskap på grund av att man alltid måste avvara dessa poliser till olika bevakningsuppdrag i innerstaden.

Det är viktigt att man tittar över det här, för det är just i många av närpolisområdena i förorterna som vi har stora problem. Det är där som närpolisernas närvaro är så oerhört viktig.

På många håll har man när man har byggt ut närpolisverksamheten satsat på helt nya lokaler i stället för att använda sig av befintliga lokaler. Detta har lett till ökade hyreskostnader helt i onödan. Det är viktigt att den fortsatta utbyggnaden runt om i landet inte resulterar i att man går ifrån lokaler som hade varit fullt funktionsdugliga för att bygga nya, fina lokaler. Det här är inte ett effektivt sätt att använda medlen.

Fru talman! Den nya åklagarorganisationen har inte varit i kraft särskilt länge. Det har från talarstolen talats om en centraliserad åklagarorganisation, och den beskrivningen stämmer på så sätt att man har dragit in och minskat på antalet regioner. Men åklagarna skall ju vara ute på plats. Åklagarna skall finnas på samma ställen som de har funnits på tidigare och ha ett nära samarbete med polisen.

Riksrevisionsverket har visat på att samarbetet mellan åklagare och polismyndighet inte fungerar. Det är därför viktigt att man nu ser över de samarbetsproblem som finns mellan åklagare och polis, som Riksrevisionsverket tar upp i sin rapport. I och med den nya åklagarorganisationen, med åklagare som mer skall vara ute på plats nära polisen, finns det nämligen möjlighet att bygga ut det här samarbetet, så att det blir effektivt.

I utskottets betänkande redovisas också en rapport från riksåklagaren om hur förändringarna i åklagarorganisationen har gått till och hur den fungerar i dag. Man har kunnat se att det har funnits inkörningsproblem och brister, men man satsar nu på att åtgärda de inkörningsproblem och brister som finns.

Ett problem med både åklagarorganisationen och omorganiseringen av polisen är att en mängd kvinnor har blivit uppsagda. Det är viktigt när man genomför rationaliseringar vad gäller administrationen att man också gör en satsning på kvinnors omskolning. Det här är ett viktigt ansvar för arbetsgivaren. Vänsterpartiet har i andra motioner lyft fram att det när kvinnors kontorsjobb rationaliseras bort är viktigt med rejäla satsningar på att förbättra kvinnors möjligheter att få nya arbeten.

Prot. 1996/97:42

10 december

*anslag till
rättsväsendet*

*polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

När det gäller det brottsförebyggande arbetet är det brottsförebyggande programmet ett oerhört viktigt steg framåt. Ute i kommunerna är man redan i gång med en effektiv början på ett effektivt brottsförebyggande arbete.

Jag yrkar bifall till reservationerna 25 och 15.

Anf. 99 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Budgetsystemet bygger ju inte bara på pengar utan även på målstyrning av verksamheten, vilket förutsätter riktlinjer för hur polisens och åklagarnas arbete skall bedrivas.

Miljöpartiet är mycket angeläget om att medverka till att närpolisverksamheten byggs upp i hela landet. Jag finner att samtliga partier sjunger närpolisverksamhetens lov, och det är väl skönt att vi kan vara så eniga i en fråga. Vi har under studiebesök kunnat se att detta har fallit väldigt bra ut. Det problemorienterade arbetssättet, som bedrivs i nära samverkan med befolkningen i ett område, är absolut det bästa för att förebygga brott.

Men närpolisverksamheten är inte viktig endast i tätorter, utan särskild hänsyn måste tas till landsbygden, där det är stora avstånd. Även under sådana förhållanden är det viktigt att polisen har personkännedom för att förebygga brott samt att resurser tillförs, så att polisen har möjlighet att samarbeta med olika organisationer, skolor och föreningar. Jag har fått information om att det inte alltid är så just ute i mer glesbefolkade bygder.

Målet för polisen är naturligtvis att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Utskottet fastställer att särskilda krav ställs på verksamheten. Ett av dessa krav är att polisen har resurser för att förebygga och bekämpa brott.

Polisväsendet har under tre år skurit ned 790 miljoner. Miljöpartiet anser att polisen har skurit tillräckligt och att det nu får vara nog. Vi konstaterar att inga nya nedskärningar görs i budgeten för 1997. Det är bra. I några delar av landet har polisen redan problem att få pengarna att räcka. Det är mycket otillfredsställande att läsa om varsel av civilanställd kanslipersonal, vilket får konsekvenser för polisarbetet. Statstjänstemannaförbundet inom polisväsendet protesterar med rätta och pekar på missförhållanden och resursslöseri inom polisen. Miljöpartiet anser att civilanställda inom polisen inte skall sägas upp, utan att det krävs andra åtgärder för att bringa ordning i polisens ekonomi. Vid studiebesök inom polisverksamheten framkommer att polisen inte har varit van vid att spara, att man inte ens har tänkt i de banorna och att poliserna själva tror att det genom nytt ekonomiskt tänkande går att få ned utgifterna.

Trots detta vill Miljöpartiet omfördela anslag inom ramen. Säpos verksamhet är så hemlig att man på det området över huvud taget inte gör någon analys av kostnadseffektiviteten. Andra områden inom polisen nagelfars, men inte Säpo. Inom Miljöpartiet är vi övertygade om att viss del av verksamheten kan samordnas med den vanliga polisens verksamhet samt att underrättelseverksamheten kan samordnas med militärens, eftersom dessa sammanfaller när det gäller omvärldsanalyser. Vi yrkar därför att 10 miljoner tas från Säpo och tillförs den vanliga polisen, så att man inom de områden som har överhängande varsel för civilanställd

personal kan upphäva dessa beslut. Dessutom bör man, som jag sade, se över sin ekonomi och göra bättre prognoser.

Vi anser att pengar bör tas från Säpo även 1998 och 1999. Vi har ett särskilt yttrande om detta. 100 miljoner bör tas vartdera året för att kompensera för ett Schengenmedlemskap om ett sådant skulle bli aktuellt, vilket vi hoppas att det inte blir.

I den sträva ekonomiska situation som polisväsendet befinner sig i vill regeringen till varje pris att Sverige skall bli medlem i Schengen, men detta är inte gratis. Vi har i inlägget under föregående rubrik talat om att detta är väldigt dyrt. Vi får väl vänta till den 20 januari för att se. Det skall bli spännande att få veta vad kostnaderna verkligen kommer att bli och varifrån dessa pengar skall tas. Om vi nu får veta det då – det är nämligen fråga om en förhållning vad gäller handlingar, konsekvenser och kostnader av Schengensamarbetet. Det verkar litet snurrikt. Jag tycker rent ut sagt att det är dåligt att vi inte får reda på detta nu, när vi skall underteckna avtalet den 19 december.

Jag har glömt att säga att det jag har pratat om gäller reservation 2 mom. 1.

Nu gäller det reservation 16 mom. 20. Den handlar om tillsättningen av personer till polisstyrelserna. Miljöpartiet anser att samtliga partier valda till kommun och landsting skall ha plats i polisstyrelserna. Så är det inte i dag. Vi hade ett lagförslag där vi utökade platserna. I samband med det tycker vi att även detta skulle tillföras i lagen. De mindre partierna utesluts i dag från insyn och inflytande över angelägna polisfrågor. Vi föreslår alltså en ändring i polislagen.

Ett nationellt brottsförebyggande program har gått ut, och det är positivt. Men i reservation 39 pekar Miljöpartiet på vikten av de lokala brottsförebyggande råden som skall tillsättas. Där är det mycket viktigt att det till övervägande del är personer som har anknytning till ungdomarna i området som sitter i de här råden. Annars brukar det vara stadsdelschefer och chefer på högre nivå som inte har denna direktkontakt. Då menar vi att vitsen med råden inte blir den avsedda. Därför vill vi tillföra att detta är viktigt.

Vi tycker också att det skall utformas åtgärdsprogram för brottsförebyggande program på skolor och daghem. Frågor om etik och moral, rätt och fel behöver även diskuteras i undervisningen med hjälp av moderna pedagogiska hjälpmedel, t.ex. forumspel osv. Det är mycket viktigt att prata om dessa saker redan där.

Åklagarna har, som många har nämnt, nu fått en helt ny organisation. Det är alldeles för tidigt att gå in och ändra eller föreslå något där. Vi får väl se om de kan klara ut detta. Det är för tidigt att säga något definitivt, trots den negativa information som har kommit. Vi får ge det litet tid.

Herr talman! Jag vill ta tillfället i akt och yrka bifall till reservation 15 mom. 18, reservation 22 mom. 34 och reservation 26 mom. 39. Jag står bakom övriga reservationer men yrkar endast bifall till dessa tre.

Anf. 100 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 10 i det här avsnittet.

Jag har skrivit så här: Närpolis plus problemorienterat arbetsätt – mindre resurser för utredning av brott.

Prot. 1996/97:42
10 december

*anslag till
rättsväsendet*

*polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

*Anslag till
rättsväsendet*

*Polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

Det här med närpolis och problemorienterat arbetssätt är ju någonting som jag tror alla står bakom, precis som Kia Andreasson sade. Men ibland har man en känsla av att det är litet exklusivt på något sätt. Har vi tillräckliga resurser för det här? Ute hos polisen är de i alla fall ganska bekymrade över detta. Skall den här reformen genomföras fullt ut kommer det att ta nödvändiga resurser ifrån det löpande utredningsarbetet. Man kan naturligtvis säga att det inte spelar någon roll. Vi behöver inte utreda brott. Det är bättre att vi satsar på att förebygga brott. Det är en mycket subtil avvägning. Men jag tror i alla fall att det är viktigt att man kan tillgodose bägge resurserna på ett rimligt sätt.

Jag vill också särskilt understryka betydelsen av detta med närpoliser även när det gäller ekobrott. Genom åren har det slagit mig att vi i Sverige har ett litet fyrkantigt sätt att jobba på. Vi arbetar på ett byråkratiskt sätt i stället för att konstatera vad som händer och sker ute på fältet. I England har man en helt annan tradition. Det är väldigt mycket som upp-dagas genom att man konkret ser att det har skett förändringar ute i fastigheter, på arbetsplatser och på olika ställen ute i geografien. Därigenom kan man nysta upp saker och ting. Här kommer vi flera år efteråt och skall utreda någonting som har skett långt tidigare. Det är mycket olyckligt. Jag tror att det är mycket bra att folket kommer ut på fältet och får närkontakt med verkligheten.

Sedan har jag en anmärkning beträffande utbildningen. Jag har mycket svårt att begripa att man upphör med utbildning i en så viktig verksamhet som polisen. Det kan inte vara rätt sätt att disponera resurserna över tid. Det måste självfallet finnas en kontinuerlig utbildning av alla möjliga skäl som det inte finns anledning att utveckla här. Men jag vill i alla fall notera det. Man kan inte upphöra med en utbildning. Jag har aldrig varit med om att det har skett i någon annan verksamhet.

Sedan har jag funderat litet kring detta med en ekobrottsmyndighet. När jag står här talarstolen kan jag inte låta bli att notera att vi fortfarande inte har någon operativ central enhet som drar i gång en bekämpning av den grova yrkeskriminella verksamheten i Sverige. Om jag har förstått det rätt lovas det nu att vi skall få en sådan myndighet under 1997. Det kunde vara intressant att höra om det är någonting som man vågar ge en ordentlig utfästelse om. Jag har hört från polishåll att de ifrågasätter om man över huvud taget lyckas sjösätta den här enheten.

Själv är jag litet fundersam över att Ekobrottsberedningens förslag om en rak myndighetsstruktur, som jag skulle vilja kalla det, inte kunde fullföljas. Nu blir det ju någon form av mischmasch av detta med samrådsorgan och olika byråkratiska problem för att få det att fungera operativt. Det vore i alla fall roligt om någonting kunde göras. Vi började kritisera detta i slutet av 80-talet. Jag vill minnas att justitiekottet sade ifrån oerhört skarpt 1991. Nu är det i princip 1997, och fortfarande har ingenting hänt. Brottsligheten frodas mer än någonsin.

Jag återkommer litet grand till det här med prioriteringsproblemen. Jag vill än en gång varna för att alltför mycket prata om prioriteringar. Man måste försöka klara av det man har på något sätt. Kan man inte det, är det nog viktigare att avkriminalisera och hitta andra metoder än att åklagarna skriver av ärendena när de känner för det, och det gör de oftast. Detta har RRV tydligen upptäckt nu, och vi praktiker har känt till det

länge. Detta är alltså ett sätt att balansera arbetsbelastningen. Det är inte bra. Det är alldeles oefferrättligt.

När det gäller den nationella beredskapsstyrkan har vi anslutit oss till Moderaternas uppfattning i den delen. Jag vet inte om det är rätt eller fel. Det jag är ute efter – och jag upplever att det också är Moderaternas inställning – är att man skall bevara den här kompetensen och styrförmågan operativt för den här enheten. Om den förs in till Stockholmspolisen får man en utspädningseffekt. Sedan kommer också problemet med revirtänkande och den blir inte operativt gångbar. Vi behöver en enhet som vi kan hantera nationellt.

Det är ju inte klokt nere i Malmö där de här mc-galningarna har dessa språnghistorier. Om man talar med enskilda polismän där finns det inte någon övergripande samordning av de operativa insatserna. Det är *ad hoc*-äventyr. Några enstaka polismän kommenderas dit. Sedan är det några andra i nästa vända. Det finns inget samordnat alls över detta. Det är fullkomligt häpnadsväckande. Det måste ju vara så att man direkt skall kunna sätta en nationell enhet mot samhällsfarlig verksamhet för att kraftfullt och uthålligt eliminera den typen av verksamhet. Vi skall inte behöva debattera år ut och år in hur vi skall hantera detta.

Åklagarväsendet är ett bekymmer. Vi har gjort ett särskilt uttalande här om att det inte har blivit riktigt som utskottet tänkte sig när det gäller den lokala närvaron. Där har man på ett mästertligt sätt i byråkratisk ordning lyckats dölja verkligheten ganska ordentligt. Jag har besökt olika ställen. Jag var t.ex. i Norrtälje tingsrätt, som ligger väldigt nära. Det är 7 mil från Stockholm, och det bor 50 000 människor där uppe. De har inte någon åklagare över huvud taget i det här läget, utan dessa sitter centralt på Kungsholmen. Självfallet måste detta inverka menligt framför allt på åklagarmyndighetens kontakt med omvärlden men också på dess förmåga att leda förundersökning i brottmål. Det är en illusion att tro att dessa kontakter skall kunna ersättas med IT-hjälpmiddel eller liknande.

Den nuvarande åklagarcentraliseringen kan aktualisera frågan om inte förundersökning i brottmål i större utsträckning skall ledas av polisen själv. Det är litet grand som att svära i kyrkan. Men jag tycker ändå att det är dags att diskutera den problematiken. Det är inte alldeles självklart att vi skall ha detta dubbelkommando med polis och åklagare.

Vi har i dag ett överskott av kvalificerade jurister. Det finns inga problem att bygga in en kvalificerad juridisk kompetens hos polisen. Jag är fullständigt övertygad om att om den skulle få sköta detta från ax till limpa skulle det bli ett bättre resultat och över huvud taget en stimulans inom den sektionen. Det är självklart att det är åklagarna som skall föra talan i domstol. Men det är en helt annan profession att föra talan i domstol än att leda en förundersökning, dvs. att vara polisiärt operativ. I vart fall tycker jag att man skall vara öppen för att titta på detta. Jag är alldeles övertygad om att det skulle vara bra.

Jag måste sedan, och inte bara jag utan vi, tycka ungefär som Centern. Det är faktiskt reallt med regionalpolitiska synpunkter när det gäller rättsväsendet. Vi är inte övertygade om att den extrema centralisering som nu blåser igenom all statsförvaltning inom rättsväsendet är till gagn för riket. Man kan alltid fråga sig vad som är hönan och vad som är ägget. Men vi kan konstatera att det skall finnas domstolar, poliser och åklagare ute i våra samhällen, och det skall finnas en närhet.

Prot. 1996/97:42
10 december

*anslag till
rättsväsendet*

*polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
forebyggande arbete*

Vi skall inte sitta och kommunicera med varandra via dataskärmar. Tro inte att det någonsin kommer att bli på det viset. Det är en illusion. Det är fråga om människor i kontakt med varandra, och det är särskilt viktigt när det gäller rättsväsendet. Jag slutar där, herr talman.

Anf. 101 PÄR NUDER (s) :

Herr talman! När jag hörde Maud Ekendahl hörde jag ett eko av Gun Hellsvik och hennes tidigare inlägg. Jag skall försöka att inte låta som ett eko av Lars-Erik Lövdén och justitieministern i deras tidigare meningsutbyten här, allt för att försöka undvika den rundgång i argumenten som jag tror att vi var och en börjar känna litet grand till mans här i kammaren.

Jag tänkte försöka att föra in några nya aspekter på frågan om internationellt polissamarbete, som ju är en punkt som behandlas här i dag i vårt betänkande. Jag vill ta tillfället i akt att försöka informera riksdagen ganska grundligt om det arbete som pågår i regeringschefernas aktionsgrupp mot den organiserade brottsligheten runt Östersjön.

Saken är den att regeringscheferna vid sitt toppmöte i Visby beslutade att tillsätta en aktionsgrupp med sina personliga representanter för att bekämpa den organiserade brottsligheten. Detta var inte förberett på förhand, utan det var någonting som växte fram runt bordet. Det var ett problem som identifierades som så stort att regeringschefernas personliga representanter måste ta itu med det, allt för att koordinera de insatser som görs nationellt och som görs internationellt i samarbete. Jag har förmånen att vara Göran Perssons personliga representant. Eftersom han har koordinationssuppdraget för det samlade Östersjösamarbetet tillkommer också ordförandeskapet i aktionsgruppen undertecknad.

Hur farlig är då den organiserade brottsligheten i Östersjöregionen? Jag brukar säga att man får precisera och nyansera hotbilden ganska ordentligt.

För det första är den organiserade brottsligheten givetvis ett hot mot liv och egendom i de unga demokratierna i Östersjöområdet.

För det andra är den ett hot mot oss i de äldre demokratierna runt Östersjön. Den här typen av brottslighet spiller över på oss.

För det tredje – och nu börjar det bli litet allvarigare – riskerar den organiserade brottsligheten att bli ett hot mot alla de integrationssträvanden vi har i Östersjöområdet. Vågar inte företag etablera sig på andra sidan Östersjön, vågar inte turister åka över, idrottsklubbar ha utbyte osv. går alla integrationssträvanden i sank.

För det fjärde vet vi att fyra länder runt Östersjön har ansökt om medlemskap i den europeiska unionen – de baltiska staterna och Polen. Det är klart att i slutändan kommer frågan om den organiserade brottsligheten att vägas in när det gäller vilka länder som skall finnas med i utvidgningen.

Vilka är då de konkreta uppgifter vi arbetar med? För det första har vi beslutat att införa i varje land, sammanlänkande med varandra, 24 timmar om dygnet bemannade kommunikationscentraler där man kan utbyta information mellan de myndigheter som har att bekämpa den organiserade brottsligheten på fältet. Det är nyckeln. Dessa tjänstemän kommer att få genomgå en utbildning så att man har en motsvarande standard i alla länder. Vi kommer också inom ramen för det befintliga Interpolsystemet att bygga upp ett s.k. Baltkom-system, dvs. ett system där man kan

utbyta information på krypterad väg när man inte kan använda öppna kanaler.

Våra myndigheter i de olika länderna är för det andra i full färd med att genomföra gemensamma konkreta operationer riktade mot den typ av brottslighet som vi bedömer som allvarligast, nämligen illegal migration, bilstölder, smuggling och produktion av amfetamin. Här kommer vi under våren att se gemensamma aktioner som vi av förklarliga skäl inte kan berätta om i förhand utan kommer att berätta om i efterhand.

Ett tredje område är det rättsliga samarbetet. Här har de personliga representanterna till regeringscheferna pekat ut ett antal konventioner som viktigare än några andra. Det är naturligtvis en viktig politisk signal att just dessa konventioner är viktigare än andra, med tanke på att alla länder inte har ratificerat alla relevanta konventioner på detta område. Det kommer att utarbetas manualer för s.k. kontrollerade leveranser, dvs. att polis och tullmyndigheter över gränserna följer exempelvis en leverans av narkotika från t.ex. Sydostasien till Norden utan att man slår till på vägen, utan man försöker följa leveransen ända till dess destinationsort.

Detta är en provkarta på den typ av åtgärder som vi arbetar med i aktionsgruppen mot den organiserade brottsligheten. Utöver detta kan man nämna en rad olika bilaterala *spin-off*-aktiviteter. Sverige har haft bilaterala överläggningar med Tyskland och Polen. Det är unika bilaterala överläggningar på så sätt att här har samtliga myndigheter närvarit som har att jobba med den organiserade brottsligheten – polis, åklagare, tull, immigrationsmyndigheter och skattemyndigheter – och mött sina motsvarigheter. Vi har gott om samarbete polis-polis, åklagare-åklagare, osv. och nu gör man det horisontellt över hela linjen.

När väl detta är sagt och hotbilden preciserad och nyanserad vill jag understryka det som jag har understrukt i andra sammanhang. Det gäller att inte underblåsa rädslan för den typen av brottslighet. Vi har att bekämpa både ett reellt problem, den faktiska brottsligheten, och ett visuellt problem, om man så vill, dvs. den bild som vi får av den här typen av brottslighet i medierna. Underblåser vi den typen av brottslighet kan vi spela på primitiva känslor av en skräck inför ryssen som kommer. Det i sig skulle också vara ett hot mot integrationssträvandena i Östersjöområdet.

Herr talman! Jag har på detta sätt velat ge kammaren en information om hur arbetet på ett konkret plan pågår inom ramen för aktionsgruppen mot organiserad brottslighet. Det är ett exempel på det dagliga arbetet i det som vi nu diskuterar här i kammaren, nämligen bl.a. de internationella polisfrågorna. Jag tyckte det var läge för detta och att det kanske var intressant för kammaren att lyssna på måhända någonting nytt utöver återupprepningar av tidigare väl kända ståndpunkter och argument.

Anf. 102 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Herr talman! Jag vill först och främst tacka Per Nuder för att han tycker att jag är ett eko av Gun Hellsvik. Det skall jag bära med stolthet.

Jag vill också säga att jag blev litet förvånad. Avsnittet handlar om polis- och åklagarväsendet och brottsförebyggande arbete. Därför trodde jag, även om det var en intressant information Pär Nuder gav oss, att det mer skulle handla om detta i det här avsnittet.

Prot. 1996/97:42
10 december

*anslag till
rättsväsendet*

*polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

*anslag till
rättsväsendet*

*polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

Jag ställde fyra frågor till Pär Nuder i mitt inledningsanförande, och jag har inte fått ett enda svar. Jag skall upprepa frågorna, så kanske jag får något svar i debatten framöver.

Stämmer det att Polishögskolan inte öppnar förrän hösten 1998? Hur många poliser anser ni vara tillräckligt som lägsta gräns? Hur klarar ni närpolisverksamheten inom given ram när ni har ett besparingsmål på en miljard kronor till 1998? Varför denna helomvändning när det gäller beredskapsstyrkan? Varför är ni beredda att splittra denna verksamhet?

Jag tror inte att det bara är jag som vill ha svar. Jag tror att det är många andra bland allmänheten, inte minst anställda inom polisväsendet, som väntar på svar.

Anf. 103 PÄR NUDER (s) replik:

Herr talman! Säkert är det många som har synpunkter på den nya budgetprocessen. Men den har åtminstone den fördelen att när vi kommer till den andra debatten efter det att ramarna är antagna och givna så framstår oppositionens alternativ mycket tydligare i förhållande till majoritetens alternativ.

Saken är den, Maud Ekendahl, att vi inte diskuterar det i dag. Vi skall inte ta ställning till hur många poliser det skall vara, eller hur stort anslaget till polisväsendet skall vara. Det har vi diskuterat tidigare. I dag diskuterar vi polisverksamhetens inriktning, olika avvägningar, prioriteringar osv.

Då framstår moderaternas kriminalpolitik i all sin nakenhet. Fler poliser, fler poliser, fler poliser. Det är det enda man har att komma med. Det finns sex reservationer i polisavsnittet. Ni ids inte ens yrka bifall till någon av de reservationerna i den här debatten. Så viktiga anser ni uppenbarligen att de är.

Men låt oss ändå ta en diskussion eftersom ni är så oerhört angelägna om det. Låt oss diskutera antalet poliser. Låt oss diskutera närpolisens. Jag måste få ställa en liten fråga eftersom det här uppenbarligen är en så viktig fråga för moderaterna.

Med ord som "utomordentlig betydelse", "tunga sparkrav", "avstannat", "allvarligt försvarats" och "sparlåga" beskriver ni dagens situation när det gäller närpolisverksamheten.

Då, Maud Ekendahl, måste jag ställa en mycket enkel fråga som det borde vara mycket enkelt att svara på. Hur kan det kan komma sig att moderaterna inte tillskjuter några ökade resurser till den lokala polisorganisationen för 1997?

Anf. 104 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Herr talman! Som har framgått tidigare har vi i år tvingats att göra prioriteringar. Som vi tidigare har tagit upp här handlar det bl.a. om 100 miljoner till Schengenavtalet. Jag tog också upp en annan fråga, nämligen att vi är beredda att satsa 25 miljoner kronor för att starta och öppna Polishögskolan redan i januari 1997. Vi tycker inte att man behöver invänta en ny utbildningsplan för att komma i gång. Så fungerar inte det övriga livet. Vi anser att den måste starta för att man skall få kontinuitet.

Jag frågar återigen Pär Nuder: Kommer ni inte att öppna Polishögskolan förrän 1998?

En fråga som jag inte har fått svar på ännu är frågan om beredskapsstyrkan. Även om vi nu inte talar om pengar vill jag fråga: Varför har ni gjort denna helomvändning? Beredskapsstyrkan kom ju till efter mordet på Olof Palme. Varför skall ni ge upp den här kvalificerade styrkan just nu?

*anslag till
rättsväsendet*

*polis- och åklagar-
väsendet, brotts-
förebyggande arbete*

Anf. 105 PÄR NUDER (s) replik:

Herr talman! Tack för det inlägget. Det var välgörande i sin ofullständighet, om man får säga så.

Nu fick vi klart besked om att flaggskeppet i den moderata kriminalpolitiken, fler poliser och dessutom ökade resurser till närpolisen, inte gäller för 1997.

Det finns något som är väldigt avslöjande i moderaternas kriminalpolitiska motion. Man rubricerar motionen på temat Ingen kedja är starkare än dess svagaste länk. Sedan ger man exempel på rättskedjan: polis, åklagare, domstol, kriminalvård osv.

Det visar hur inskränkt moderaternas kriminalpolitiska tänkande är. Man känner alldeles uppenbarligen inte till att det finns oerhört många länkar före det att den första länken i rättskedjan träder in. Jag tänker på allt det som Lars-Erik Lövdén och justitieministern diskuterade med Gun Hellsvik om, t.ex. skola och barnomsorg. Där vill ni gå fram med slättermaskinen, allt för att finansiera det ökade antalet poliser. Det är fattig politik, herr talman. Det är moderat politik.

Anf. 106 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar Pär Nuder för informationen som jag tyckte var mycket intressant och som dessutom var ny.

Det gläder mig att Pär Nuder sade att det nya informationssystemet och samarbetet med Östersjöländerna, speciellt där det finns problem, sker inom Interpol. Miljöpartiet har många gånger velat fråga varför det inte sker i övriga delar också. Varför måste det skapas nya polisorganisationer, så som sker inom Schengensamarbetet och Europol? Varför kan vi inte bygga på Interpol som har funnits i så många år och som har fungerat tämligen bra? Det finns ju ingenting som inte kan förbättras. Det är vad jag finner när det gäller det arbete som Pär Nuder är inblandad i.

Jag vill fråga honom: Är inte detta något att satsa på i stället för att göra kostnadskrävande insatser för att skapa nya polisorganisationer?

Anf. 107 PÄR NUDER (s) replik:

Herr talman! Jag är tacksam för att Kia Andreasson tog upp frågan om Schengensamarbetet. Jag tycker nog att Miljöpartiet hittills har kommit ganska lindrigt undan i den här debatten.

Här ryms två frågor: dels den principiella frågan, dels den praktiska, mer vardagsnära frågan om vilka ekonomiska konsekvenser Schengensamarbetet har. Vi har tidigare haft en diskussion mellan justitieministern och Kia Andreasson om detta. Vi får besked i januari på den senare punkten.

Men den principiella frågan är: Vill man ha ett gränslöst Europa eller inte? Kia Andreasson sade i sitt inlägg i anslutning till debatten med justitieministern att vi inte skall säga ja och blunda.

Nej, det skall vi inte göra. Vi skall säga ja med öppna ögon. Tänk om någon 1954 när man införde den nordiska passfriheten hade sagt att Norden vill bygga upp något slags fästning till skydd mot övriga Europa. Det är lika befängt som att påstå att det här handlar om att bygga upp en fästning gentemot omvärlden utanför Europa. Detta är ett av de få riktigt betydelsefulla inslagen i det EU-samarbete som vi nu deltar i.

Det är här skon klämmer. Kia Andreasson och Miljöpartiet vill inte att Sverige skall vara medlem i EU. Även om Schengensystemet för polisen skulle kosta noll kronor skulle Miljöpartiet vara emot det. Man är nämligen emot ett gränslöst Europa. Det är vad den här debatten borde handla om, inte kronor och ören. Det är en bisak i sammanhanget.

Anf. 108 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Jag fick inte något svar av Pär Nuder. Han gick till angrepp i stället. Jag ville ha svar på min fråga om samarbete. Vi tycker också att man måste ha samarbete när det gäller organiserad brottslighet, men vi vill att det skall ske inom Interpol. Jag ville ha svar på varför det är så otänkbart.

När det gäller Schengensamarbetet finns det som jag tidigare sade så mycket konstigheter. Vi får inte fram handlingarna som finns. Vissa är hemligstämplade. Det är mycket anmärkningsvärt att det kan gå till så här i ett så viktigt beslut. Det handlar ju inte alls bara om pengarna.

Vad skall vi ha sådana här parallella polissamarbeten till? Först är det Schengensamarbetet med polissamarbete och uppbyggnad av datorsystem, och sedan Europolsamarbetet, också det med ett informationssystem för att kontrollera människor.

Det går inte att jämföra detta med den nordiska passfriheten. Det är ju en enorm skillnad, Pär Nuder. Den nordiska passfriheten har ju inte inneburit dessa kostnader eller inskränkningar. För att gå in i Schengensamarbetet måste vi ändra polisens verksamhet. Polisen får följa brottslingar över gränserna. Det är ett helt nytt system. Dessutom har vi den rigorösa kontrollen av människor från tredje land. Visst är det en sorts fästning. Man utesluter människor genom rigorös kontroll med datasystem. Visst är det skillnad mellan det och den nordiska passfriheten.

Jag skulle vilja ha svar på min första fråga: Varför kan man inte bygga upp ett polissamarbete inom Interpol när det gäller organiserad brottslighet som inte har några gränser? Som Pär Nuder sade kommer brottslighet också in narkotikavägen från Asien. Ett sådant samarbete behövs internationellt.

Anf. 109 PÄR NUDER (s) replik:

Herr talman! Det är helt riktigt att Interpol är ett gränslöst, gränsöverskridande samarbete. Jag tror att drygt 150 länder är anslutna till Interpolsystemet. Men det är primärt ett kommunikationsutbytessystem för passivt utbyte av information. Det vi nu talar om är någonting annat.

För min del tror jag att problemet med den internationella, gränsöverskridande brottsligheten inte är att vi har för många system eller har haft för mycket samarbete. Tvärtom har vi haft alldeles för litet samarbete.

Kia Andreasson gled i väg från den principiella punkten, men jag vill återvända till den. Det låter sig sägas ännu en gång att Miljöpartiets mot-

stånd mot Schengen inte handlar om kostnaderna för polisväsendet. Det handlar om att man är emot det gränslösa Europa. Det är vad debatten från och med nu bör handla om och enligt min mening kommer att handla om.

Kriminalvården, brottsofferfrågor

Anf. 110 JEPPE JOHNSON (m):

Herr talman! Bakom varje brott finns ett eller flera brottsoffer. Offren för brottsligheten var länge en glömd grupp. Den förra borgerliga regeringen arbetade för att ändra denna inställning, och särskilda bestämmelser infördes för att ge brottsoffren ett bättre skydd gentemot gärningsmännen. Möjligheten att få ut skadestånd utökades, och skadestandsreglerna förbättrades.

Tidigare hade debatten och intresset i första hand inriktats på brottslingarna, deras uppväxtförhållanden, deras sociala situation, hur de upplevde fängelsestraffet m.m. I all denna omsorg om brottslingen glömde man ofta bort de tiotusentals människor som varje år blir offer för olika brott.

Nu har brottsoffertänkandet fått fäste i människors medvetande. Många arbetar ideellt, bl.a. brottsoffer- och kvinnojourer. Från att ha varit en helt bortglömd grupp måste brottsoffren i fortsättningen sättas i centrum. Hänsynen till brottsoffren måste genomsyra hela det straffrättsliga systemet.

Herr talman! Ett påtagligt resultat av den satsning och fokusering som den förra, borgerliga regeringen gjorde för brottsoffren var inrättandet av Brottsofferfonden och Brottsoffermyndigheten. Finansieringen av Brottsofferfonden skulle ske genom att en avgift togs ut av dem som dömts för brott där fängelse ingår i straffskalan.

För uppbyggnad av Brottsofferfonden och till andra stödåtgärder för brottsoffer togs dessutom 20 % av fångarnas dagsersättning. Socialdemokraterna motsatte sig detta med motiveringen att fångarna behövde sina pengar själva. Efter regeringsskiftet har avdraget behållits, men pengarna går nu direkt in i statskassan. Sedan dess har pengarna till Brottsofferfonden minskat.

I motionen Ju905 kräver vi att dessa pengar åter skall gå till Brottsofferfonden. Utskottsmajoriteten har dock en annan uppfattning. Ett annat krav är att det på fångarnas lönebesked informeras om att avdraget går till brottsoffer. En sådan upplysning är viktig och har stor pedagogisk betydelse för både brottsling och brottsoffer. Samhället måste klart visa att det står på brottsoffrets sida. I reservation 26 utvecklar vi vårt uppfattning.

Herr talman! Under den borgerliga regeringen gjordes många viktiga förbättringar inom kriminalvården. Den obligatoriska halvtidsfrigivningen avskaffades. Säkerheten på våra anstalter förbättrades. Stora satsningar genomfördes för att fängelsetiden på bästa sätt skulle utnyttjas till meningsfull sysselsättning och påverkan. Fångarna differentierades efter vars och ens vård-, behandlings- och terapibehov. Detta blev viktigare än den tidigare allenarådande s.k. närhetsprincipen.

Prot. 1996/97:42

10 december

*Anslag till
rättsväsendet*

*Kriminalvården,
brottsofferfrågor*

*Anslag till
rättsväsendet*

*Kriminalvården,
brottsofferfrågor*

Det är av stor vikt att kriminalvården även i framtiden har de resurser som krävs för att fängelsestiden skall kunna användas på ett effektivt och meningsfullt sätt för den intagne. Utskottsmajoritetens kraftiga besparingar på kriminalvården äventyrar detta arbete.

Tidigare i debatten har vi moderater kritiserat regeringen och dess understödjare för den kraftiga neddragningen av rättsväsendet som pågår och har pågått ända sedan regeringsskiftet. Hittills har polisen drabbats hårdast. Nu är det kriminalvården som står på tur. Ett av argumenten till neddragningen är att antalet fängelsedomar minskar. Men då bortser regeringen helt från den koppling som faktiskt finns mellan senare års försvagning av framför allt polisen och det därmed minskande antalet fängelsedomar.

Vidare tar man den beslutade utvidgade användningen av elektronisk fotboja till intäkt för att spara på kriminalvården. I detta sammanhang bortser utskottsmajoriteten från en mycket viktig förutsättning: för att nya, alternativa påföljder skall fungera krävs att frivården har tillräckliga resurser. Någon egentlig utredning om vilka resurser frivården behöver för att klara de utökade uppgifterna har inte gjorts.

Vi moderater har motsatt oss att elektronisk övervakning skall utvidgas till att gälla även dem som döms till tre månaders fängelse. Ett av skälen till utvidgningen var att spara pengar. De nya grupper som nu kommer att kunna dömas till elektronisk övervakning kommer att innefatta betydligt allvarigare brottslighet. I sin iver att spara pengar kan man få det fattade beslutet att faktiskt leda till att hela försöket med elektronisk övervakning misslyckas.

Herr talman! Vårt mål är ett narkotikafritt samhälle. Det inbegriper naturligtvis narkotikafria fängelser. Mycket av narkotikan kommer in i anstalterna vid besök och permissioner. Vi har, hittills utan gensvar, föreslagit en ny form av kontrollerade besök, där den intagne och besökaren skiljs åt genom att besöksrum inrättas med en glasruta mellan den intagne och besökaren. Detta är både bättre och humanare än att minska möjligheterna till besök i de aktuella fallen.

En av kriminalpolitikens viktigaste uppgifter är att skapa förutsättningar för att samhället skall kunna fånga upp och föra till rätta unga människor som annars riskerar att fastna i drogmissbruk och brottslighet. Här är familjen och föräldrarnas roll utan konkurrens det viktigaste inslaget. Efter familjen är det skolan som har den viktigaste uppgiften då det gäller att förebygga brott bland ungdomar.

Trots brottsförebyggande arbete från hem, skola och många andra i samhället misslyckas en del av våra ungdomar. I vårt motion *Åtgärder mot ungdomsbrottsligheten* lägger vi fram en mängd olika förslag till förbättringar. Jag vill nämna några exempel.

Ungdomar skall dömas till fängelse i så liten utsträckning som möjligt. Det är vi nog alla överens om. Därför lägger vi fram förslag om införande av ungdomsstraff, som skall avtjänas på speciella kriminalvårdshem.

Vi vill införa påföljden villkorligt fängelse. Vi vill avskaffa påföljden överlämnande till vård inom socialtjänsten.

Vi anser att det nu är dags att pröva familjegruppskonferens, som är en form av medling. Den unge, föräldrar, släktingar, andra närstående

och offret – om den personen samtycker – träffas under ledning av en speciell samordnare som staten utsett. Även polis och socialtjänst är med.

På familjegruppskonferensen går man igenom vad som hänt. Avsikten är att den unge skall inse att han skadat en annan människa. Den unge får be om ursäkt, och familjegruppskonferensen kommer överens om hur det inträffade skall gottgöras. Det kan handla om att hjälpa till att återställa vad man har ställt till med eller att utträta något ideellt arbete. Om överenskommelsen inte fullföljs går ärendet vidare till ungdomsdomstol.

Herr talman! Jag står bakom alla moderata reservationer och instämmer i de yrkanden som Gun Hellsvik tidigare gjort från denna talarstol.

Anf. 111 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Brottsoffren måste sättas i centrum. Att brottsoffrens ställning måste stärkas har påpekats av oss i Centern under lång tid. Vi har lagt fram åtskilliga förslag, och glädjande många har vunnit gehör och blivit lagstiftning. Men mer återstår att göra.

Bakom varje brott finns minst ett brottsoffer – det betonade också Jeppe Johnsson. Ett brott medför oftast både fysiskt, psykiskt och materiellt lidande. Det är naturligtvis också påfrestande att delta i det rättsliga förfarandet, att ställa upp som vittne, att kräva sin rätt.

Polis, åklagare och domare kan inte alltid stödja och hjälpa brottsoffren tillräckligt. Frivilliga insatser behövs. Kvinno- och brottsofferjourerna gör en fantastisk insats för brottsoffren med små ekonomiska resurser men med stora ideella insatser. Deras insatser måste stödjas kraftfullt från samhällets sida, och så sker också många gånger.

Från Centerns sida har vi länge drivit att målet måste vara minst en brottsofferjour i varje polisdistrikt och en kvinnojour i varje kommun. Uppbyggnaden av jourerna pågår. I dag finns i princip en brottsofferjour i varje polisdistrikt. Detta måste naturligtvis ses mot bakgrunden av att polisdistrikten har blivit större.

I reservation 27, som jag yrkar bifall till, påpekar vi i Centern att statens bidrag till brottsoffer- och kvinnojourerna måste ökas.

BOJ, Brottsofferjourernas riksorganisation, har en övergripande och samordnande roll och svarar för utbildning av medlemmarna i allmän förhörsteknik och för vidareutbildning av stödpersonerna. BOJ har önskat ökat statligt bidrag, som skall möjliggöra anställning av en halv- eller en heltidsanställd brottsofferassistent vid varje jour. BOJ skall också stödja lokalföreningarna i deras utveckling, bidra till att informationsmaterial skall kunna tas fram för att bl.a. användas i skolorna.

Kvinnjourerna är i dag till antalet ca 130 med avdelningar både utanför ROKS, riksorganisationen, och tillhörande ROKS. De arbetar för att skydda och hjälpa kvinnor som utsatts för misshandel och sexuella övergrepp samt deras barn.

Både brottsoffer- och kvinnojourerna har ekonomiska problem. Kommunernas nuvarande sparbetning är mycket oroande. Många jourer får sina bidrag för 1997 sänkta. Kommunerna måste enligt mitt sätt att se ta på sig ett ansvar för jourernas verksamhet och bistå med ekonomiskt stöd. Ytterst är det faktiskt kommunernas och socialtjänstens ansvar att stödja enskilda, också som brottsoffer. Jag menar att det är ytterst viktigt att säkerställa jourernas arbete i framtiden och de kvalitetskrav som ställs bl.a. på bra utbildning, god tillgänglighet och kontinuitet. Detta är bak-

*anslag till
rättsväsendet*

*kriminalvården,
brottsofferfrågor*

*anslag till
rättsväsendet*

*kriminalvården,
brottsofferfrågor*

grunden till att vi från Centern vill påpeka att jourerna behöver ökat statligt stöd.

Jourerna bör emellertid fortsatt drivas ideellt. Texten i betänkandet på s. 83 har vållat litet huvudbry inom jourverksamheten, eftersom utskottet påpekat att det för närvarande inte finns några tankar på att staten eller kommunerna skall ta över ansvaret för den verksamhet som jourerna bedriver. För att vara tydlig vill jag betona att det är viktigt att se till att jourerna också i framtiden är fria ideella organisationer som bygger på frivilligt mänskligt engagemang, inte bara för närvarande. Jag vill fråga Birthe Sörestedt om hon kan förtydliga Socialdemokraternas syn på detta. Det råder förvirring åtminstone bland brottsofferjourerna.

Så till sist några ord om behovet av ett kriminalvårdens hus på Gotland, som nämns i ett särskilt yttrande i betänkandet. Där framgår att konsekvenserna skulle bli allvarliga för gotlänningarna om Visbyanstalten lades ned och inte ersattes av annan anstaltsverksamhet. Det skulle innebära att en gotlänning skulle bli tvungen att verkställa ett fängelsestraff på fastlandet med åtföljande olika problem. Problemen gäller långa avstånd, vilket också kan jämföras med liknande problem i Norrland. Den intagne fråntas möjligheten till frigång och möjligheterna till kontakter med sociala myndigheter och kontakter med anhöriga, vilket försvårar återanpassningen i samhället.

Det finns många skäl som talar för att det permanent skulle behöva inrättas ett kriminalvårdens hus på Gotland där häkte, anstalt och frivård samarbetar under ett tak. Eftersom vi riksdagsledamöter vanligtvis inte uttalar oss om detaljplaceringar av häkten, anstalter m.m. reserverar vi i Centern oss inte till förmån för motionen. Dessutom pågår en beredning som behandlar frågan om vilka anstalter som skall läggas ned och var stormyndigheten inom kriminalvården skall inrättas. Därför blev det ett särskilt yttrande. Men jag vill betona att vi i Centern kommer att noggrant följa frågan.

(forts.)

Beslut om uppskjuten votering

På förslag av tredje vice talmannen medgav kammaren att pågående ärende fick avgöras vid morgondagens arbetsplenum.

6 § (forts.) Anslag till rättsväsendet (forts. JuU1)

(forts.) *Kriminalvården, brottsofferfrågor*

Anf. 112 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Riksrevisionsverket har inom ramen för sin effektivitetsrevision även granskat frivården och i sin rapport föreslagit att skyddstillsynspåföljden skall utvecklas och ges en fastare form och ett tydligare innehåll. Man anser bl.a. att verksamheten med olika påverkansprogram bör prioriteras. Man föreslår att lekmanverksamheten skall ses över. Den skall utökas, det skall skapas former för återkoppling av frivårdens

resultat till domstolarna. Det är självklara saker, men de är oerhört viktiga. Utan en åtstramning kommer inte frivården att fungera.

Efter förslag från utskottet har Riksdagens revisorer granskat den svenska kriminalvården. Det resulterade i en rapport som omfattar såväl kriminalvård i anstalt som kriminalvård i frihet. Tyngdpunkten är på den senare verksamheten.

I rapporten hemställer man att riksdagen skall göra ett tillkännagivande om vad som i rapporten anförts om minskad användning av fängelsestraff, lokalanstalternas framtida användning, samhällstjänst som självständig påföljd, innehållet i frivården, ökade resurser för omedelbart omhändertagande vid villkorlig frigivning och frivårdens uppföljningsverksamhet och arbetsrutiner. Vi i Folkpartiet liberalerna står bakom allt detta. Det är oerhört viktigt att man förbättrar möjligheterna till återanpassning i samhället på olika sätt. Hela utskottet står bakom detta, så det är inga problem med just den här frågan.

Ett problem som vi har inom anstalterna är att narkotikan alldeles för lätt kommer in. Det är alldeles för många interner som blir påverkade av narkotika. Därför är det synnerligen viktigt att man inte bara förbättrar sättet att föra statistik inom kriminalvården utan också ser till att ett åtgärdsprogram kommer till och fungerar hela vägen.

Vi i Folkpartiet tycker också att det är viktigt att man prövar familjegruppskonferenssystemet. För att spara tid skall jag inte förklara varför, för det har tidigare utvecklats här i kammaren.

Det är oerhört viktigt att man sätter brottsoffren i centrum. För några veckor sedan ringde en man från Mellansverige som hade fått inte bara sitt hem förstört, han hade blivit ruinerad. Han hade också allmänmänniskt blivit ruinerad. Han hade inte fått fysiska skador men väl psykiska. Då frågade han: Hur gör ni i samhället när ni ser till att fångar blir villkorligt frigivna? Är det jag som skall stå för det? Då fick jag lära mig något som jag tyvärr inte visste, nämligen att staten inte ansvarar för konsekvenserna om en person återfaller i brottslighet under villkorlig frigivning.

Jag vet att detta kostar, men jag hoppas verkligen att man utreder om det inte är samhällets uppgift att ta sitt ansvar vid villkorlig frigivning. Det skall inte den enskilde göra. Tyvärr har jag inte själv hunnit att vidare utreda det, men jag skall återkomma i frågan.

När det gäller brottsofferjourerna har tidigare talare påpekat de frågetecknen som har uppkommit med anledning av det som står på s. 83, att utskottet för närvarande inte har några tankar på att staten eller kommunerna skall ta över ansvaret för den verksamhet som brottsofferjourerna bedriver.

Jag vill också understryka att vi från Folkpartiets sida naturligtvis tycker att det är oerhört viktigt att man även i framtiden låter brottsofferjourerna bygga på ideell och frivillig verksamhet, men att samhället naturligtvis måste se till att få rimliga resurser. Jag skulle vilja fråga Birthe Sörestedt om var Socialdemokraterna egentligen står i frågan. Det hade varit befriande om vi alla även i fortsättningen hade varit överens om det som står längre upp på samma sida, att utskottet är av uppfattningen, vilket utskottet också givit uttryck för tidigare, att brottsofferjourernas styrka ligger i att de bygger på ett ideellt och frivilligt mänskligt engagemang och på att de inte har det författningsreglerade förhållningssätt som

*anslag till
rättsväsendet*

*kriminalvården,
brottsofferfrågor*

*anslag till
rättsväsendet*

*kriminalvården,
brottsofferfrågor*

en myndighet måste ha. Jag tror att det som står längre ned är en liten lapsus och att vi är överens om att brottsofferjourerna även i fortsättningen skall vila på frivillig grund.

Tack, herr talman.

Anf. 113 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Jag skall vara väldigt kortfattad när det gäller just detta avsnitt, där jag i alla delar står bakom utskottets hemställan i betänkandet när det gäller kriminalvården.

Det är viktigt att lyfta fram den förändringsprocess som är på gång inom kriminalvården. Vi vet att en proposition kommer att läggas fram som handlar om en humanisering av kriminalvården. Det behövs förändringar. Det har tidigare i talarstolen talats om det lätta klimatet på fängelserna, om villkorlig frigivning och om att narkotikan flödar. Det låter som om våra anstalter är ganska slappa, medan klimatet inom kriminalvården, inom fängelserna, har blivit mycket hårdare.

Andelen långtidsdömda på våra fängelser har blivit oerhört mycket större. Antalet fängelsedömda, som inte har möjligheter till vanliga permissioner, har också ökat. Givetvis är det viktigt att skydda allmänheten och se till att vi inte får nya brottsoffer. Men det är också oerhört angeläget att insatserna under fängelsetiden används så att den faktiskt blir en vändpunkt för den enskilda individen.

Just därför måste kunskaper och metoder som rör förändringsprocesser inom kriminalvården utvecklas kontinuerligt. Insatserna skall syfta till att motivera och förbereda den intagna till ett liv utan missbruk och kriminalitet. Men då är det mycket viktigt att det inte blir den tickande bomben ute på våra fängelser, dvs. människor som hålls inlåsta under väldigt långa perioder utan möjlighet till en ordentlig rehabilitering och framför allt utan möjlighet till en återanpassning till samhället utanför.

Vi i Vänsterpartiet anser att det är lika viktigt att se till att vi inte får brottsoffer som råkar ännu värre ut den dag fångarna släpps ut. Staten har ett stort ansvar för att utveckla människor som hålls inlåsta till positiva individer i stället för till tickande bomber.

Herr talman! Klientorganisationerna och frivilligorganisationerna med sina unika kunskaper och erfarenheter måste få spela en stor roll inom kriminalvården. Men huvudansvaret vilar dock på kriminalvården.

Jag vill lyfta fram situationen för de psykiskt sjuka inom kriminalvården. I dag byggs anstalter med särskilda avdelningar för att de psykiskt sjuka skall kunna få bättre hjälp och bättre möjligheter. Men vi i Vänsterpartiet anser att psykiskt sjuka och psykiskt störda människor inte hör hemma på kriminalvårdsanstalterna utan i stället på de institutioner som har ansvaret för de psykiskt sjuka. Vi anser att det är en felaktig utveckling när man bygger upp en parallell kompetens inom kriminalvården för att ta hand om de psykiskt sjuka i stället för att använda sig av den kompetens som finns ute i samhället.

Herr talman! När det gäller kriminalvården finns det ett område som nästan aldrig tas upp, nämligen kvinnornas situation inom kriminalvården. Det diskuteras olika behandlingsmetoder, möjligheten att välja olika program och att närhetsprincipen inte längre skall vara lika viktig. Men närhetsprincipen har aldrig varit möjlig att tillämpa för kvinnor. Jag tycker trots allt att det är positivt att så få kvinnor blir dömda till fängelse.

*anslag till
rättsväsendet*

*kriminalvården,
brottsofferfrågor*

Men de kvinnor som döms till fängelse hamnar i en mycket speciell situation, där närhetsprincipen nästan aldrig kan gälla. Vi vet att väldigt många av dessa kvinnor också är mammor som får sina barn omhändertagna. För dem blir förhållandena mycket speciella. Detta är en fråga som har diskuterats alldeles för litet inom kriminalpolitiken men också inom kriminalvården. Dessa kvinnor behöver speciella behandlingsprogram och speciella resurser. Kvinnornas villkor är unika jämfört med männens. Vi måste se över hur situationen för dessa kvinnor skall kunna förändras så att det blir ett bra resultat och så att de barn som blir berörda inte behöver fara mer illa än vad de redan gör.

Herr talman! Brottsoffren måste givetvis ställas i centrum, men brottsoffer och brottslingar får inte ställas emot varandra. Precis lika viktigt som det är att ta hand om brottslingar och göra allt för att återanpassa dem för att vi inte skall få fler brottsoffer är det att brottsoffren ställs i centrum och blir omhändertagna så att de inte får men för livet, vilket många brottsoffer tyvärr får. Det har gjorts en hel del på lagstiftningsområdet för att lyfta fram brottsoffrens situation. Just nu pågår en översyn av de totala lagstiftningarna för att man skall få en heltäckande bild av situationen och av vad som behöver göras ytterligare.

Som det tidigare har sagts här i talarstolen har brottsofferjourerna en mycket betydande roll för brottsoffren. De gör på många orter ett mycket gediget arbete. Men till skillnad från tidigare talare anser jag att brottsofferjourerna bör vara en statlig angelägenhet. Varför skall just brottsoffren vara hänvisade till ideellt arbete? Varför skall ett brottsoffer vara beroende av om det finns en eldsjäl på just den ort där brottsoffret har råkat illa ut. Vi vet att brottsofferjourerna inte har en fullständig täckning i landet. Vi i Vänsterpartiet anser inte att ett brottsoffer skall behöva vara utan hjälp därför att ingen brottsofferjour och inget ideellt arbete finns. Ansvaret är i grund och botten socialtjänstens, säger alla. Men vi vet att socialtjänsten inte har de resurser, kunskaper och erfarenheter som finns inom brottsofferjourerna. Därför anser vi att det bör finnas ett statligt anslag för att kunna säkerställa att det finns brottsofferjourer i hela landet och att ett brottsoffer alltid skall kunna få den hjälp som behövs.

Därför yrkar jag bifall till reservation 28.

Anf. 114 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Av det totala besparingskravet på hela rättsväsendet för budgetåret 1997, har regeringen bedömt att 287 miljoner kronor kan läggas på kriminalvården. Det är mycket pengar. Skälet är de förändringar som sker i kriminalvårdens verksamhet, i beläggningsutvecklingen och i anslagssparandet. Regeringen redovisar att Kriminalvårdsstyrelsen räknar med att successivt kunna avveckla ca 600 platser under 1997 till följd av den lägre beläggningsnivån och den planerade utvidgningen av försöksverksamheten med elektronisk övervakning.

Kriminalvårdsstyrelsen har vidare bedömt att utrymme finns för att minska anslaget till kriminalvården även 1998, preliminärt med 136 miljoner kronor. När det gäller frivården har ingen analys beträffande det utökade ansvaret för den elektroniska övervakningen, samhällstjänsten och den utvidgade programverksamheten gjorts. Skall intentionerna och målen för den nya inriktningen uppfyllas, behövs ökade resurser för frivården. En resursbrist skulle kunna äventyra hela försöksverksamheten.

Herr talman! I reservation 22 mom. 34 begär vi att regeringen senast i samband med vårpropositionen skall lägga fram en redovisning till riksdagen om vilka resursbehov frivården har i nu aktuellt hänseende. Samtidigt bör regeringen redovisa hur resurserna inom kriminalvården fördelas på de olika verksamhetsgrenarna under budgetåret 1997.

Miljöpartiet är positivt inställt till den programverksamhet för kriminalvården som är i gång. Riksdagens revisorers utvärdering och analys är enligt vår bedömning helt riktig. Likadant är det med Straffsystemkommitténs intentioner, de sammanfaller. Vi skall i stället för att döma till anstaltsvistelse försöka ha resurser inom frivården för att ta hand om dessa personer. Det gör att de blir mer aktiverade och får lättare att anpassa sig till samhället. Det kan aldrig vara positivt att vistas på anstalt tillsammans med andra dömda – även om vi nu ser att det blev en mycket bättre inriktning när närhetsprincipen försvann. Nu kan man verkligen genomföra motivationsprogram och åtgärdsprogram.

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår också en samverkan mellan de tre verksamhetsområdena häkte, anstalt och frivård – och i förlängningen även med andra myndigheter. Det tror också Miljöpartiet ger fördelar, inte minst när det gäller frigivningsförberedelserna.

I reservation 26 mom. 39, det gäller brottsofferfond, anser vi att en återgång till den ursprungliga finansieringen av Brottsofferfonden bör ske. Den del av dagersättningen till de intagna som sänks skall fortsatt gå till fonden. Bidragen skall användas till brottsofferinriktad verksamhet. Information till de intagna att så sker skall klart tydligt ges. Det är pedagogiskt viktigt. Med dessa medel kan det ekonomiska stödet till kvinno- och brottsofferjourer utvidgas. Då behöver man inte, Ingbritt Irhammar, ge utökat statligt stöd. Det är ju bättre att dessa fonder ser till att det finns tillräckligt med pengar. Pengarna kan användas till resurser för utbildning och till assistenter som kan samarbeta med organisationer och myndigheter för att stärka brottsoffrens ställning. Brottsofferjourerna gör ett mycket värdefullt och bra arbete.

Vi har också en reservation som gäller Brottsförebyggande rådets inriktning. Flera partier ställt sig bakom denna. Det gäller reservation 24 mom. 37. Ingbritt Irhammar har redogjort för detta, så jag behöver inte göra det här.

Jag vill litet grand kommentera Moderaternas inställning till ungdomsbrottslighet. Man föreslår, som jag förstår det, att det skall inrättas särskilda ungdomsfängelser, ungdomsanstalter. Jag och Miljöpartiet tror inte att det är ett bra sätt att komma till rätta med problemet. Att samla ihop ungdomar med stora problem är väl inte det bästa. Däremot håller jag med om att något måste göras, i dag är det inte helt bra. Det finns dock utmärkta paragraf 12-hem där inriktningen är väldigt bra och där jag tror att man lyckats i många fall.

Det som är felet i dag är att domstolen inte alls har inflytande över ungdomarna när de har kommit till domstol. De övergår i socialvårdens händer. Miljöpartiet tycker att domstolarna skall få mer inflytande över hur omhändertagandena skall gå till.

Påverkansprogrammen inom frivården har börjat. Vi har gjort studiebesök och funnit att denna inriktning är mycket positiv, men det kostar ju pengar. Det här sparbetningen på kriminalvården oroar Miljöpartiet mycket, t.ex. ser man att inte frivården tillskjuts belopp. Deras verksamhet,

som kommer att utökas, kommer naturligtvis att kräva mycket mer resurser.

Jag nöjer mig med dessa ord på det här området.

Anf. 115 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Herr talman! Jag vill säga till Kia Andreasson att det är klart att om man till Brottsofferfonden förde över delar av de medel som man drar ned på fångarna med, då skulle medlen öka. Däremot är det farligt att hänga upp finansieringen för stöd till brottsoffer över huvud taget på fångarnas ersättningar. Det kan aldrig täcka kostnaderna totalt sett. Det skulle kunna vara ett bidrag, den linjen har vi varit inne på tidigare. Vi har inte fortsatt driva denna linje, men jag är inte främmande för att återföra dessa medel.

Anf. 116 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Jag uppfattar att Ingbritt Irhammar är positiv också till det förslaget. Jag har inte haft tid att kontrollera hur stor mellanskillnaden skulle vara och om detta räcker, men vad jag förstår har dessa fonder ett sådant belopp att det *skulle* räcka. Jag har inte fått några andra signaler, men jag är inte tvärsäker. Det behöver kollas. Jag tycker i alla fall att vi skall arbeta för att återföra det här som det ursprungligen var.

Anf. 117 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! Jag noterar att Kia Andreasson i dag i kammaren också ställer sig bakom vad vi moderater tycker, alltså att de här med överlämnande till vård inom socialtjänsten inte är bra. Domstolen vet inte vad som kommer att hända med den unge. Jag noterar att Kia Andreasson precis som jag tycker att det är domstolen som bör tala om vad som skall ske med den unge även om det så att säga är socialtjänsten som tar hand om vederbörande.

Jag tror att Kia Andreasson har missuppfattat litet grand när det gäller de speciella kriminalvårdshem vi har pratat om. Vi vill inte att de unga skall hamna i vanliga fängelser och blandas med de kriminella personer som finns där. I vissa lägen är det så, i alla fall så länge vi inte har familjegruppskonferenser, något som jag hoppas att Kia Andreasson är beredd att verka för, att man vill sätta ungdomarna i en miljö där de inte konfronteras med allvarliga brottslingar.

I vår motion föreslår vi att man skall ta hänsyn till de erfarenheter som i dag finns från paragraf 12-hemmen. De här "ungdomsfängelserna", som Kia Andreasson kallar dem, skall ha en ganska hög personaltäthet. Det skall vara erfaren personal som kan ge ungdomarna det de behöver. Det här är alltså någonting som vi vill inrätta för att förbättra för de unga, så att vi skall slippa sätta dem i vanliga fängelser.

Anf. 118 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Vi kanske inte har precis samma inriktning, men det jag sade i talarstolen står jag för. Vi har skrivit en motion med just den inriktningen att domstolen skall få inflytande över domen.

Det kanske inte är nödvändigt att bara ha paragraf 12-hem. Man kan också placera den unge på andra sätt för att uppnå ett positivt resultat.

Anf. 119 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! Det gör man naturligtvis också, och jag tror precis som Kia Andreasson att alla inte är lämpliga för att hamna på kriminalvårdshemmen. Men hur bra vi än jobbar så kommer vi, i alla fall på kort sikt, att få unga människor som begår så grova brott att de i dagsläget skulle hamna i fängelse. Det finns inga andra alternativ. För dessa unga människor tror vi, Kia Andreasson, att de här nya kriminalvårdshemmen skulle vara bättre än dagens fängelser.

Anf. 120 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Herr talman! Kriminalvården får bära nästan hela regeringens sparberedning för 1997, nämligen 287 miljoner kronor. Genom elektronisk övervakning kommer säkert antalet fängelseplatser att minska. Därigenom skapas möjligheter till besparingar. Detta är bra, men dessa ökade resurser skall komma den öppna kriminalvården till del. Det är en allmän kriminalpolitisk uppfattning att ökade insatser inom frivården ger bättre resultat än frihetsberövande påföljder, men detta kräver aktiva insatser.

Som förhållandena är i dag kan man säga att skyddstillsyn och villkorlig frigivning innefattar icke frihetsberövande påföljder utan egentlig innehåll. Härtill kommer att den elektroniska övervakningen kräver betydande resurser. En satsning på en human kriminalvård är resurskrävande. Någon analys av vilka resurser som frivården behöver föreligger över huvud taget inte. Därför yrkar vi bifall till reservation 22.

Det här är väl i sammanfattning vad Kia Andreasson sade. Jag tycker att det finns en rätt hygglig samsyn i de här frågorna. Det vore oerhört bra om man på något vis kunde utveckla kreativa tankar kring kriminalvården, ett område som det varit väldigt svårt att utveckla någonting positivt ur. Kriminalvård är något som är jättesvårt. Kriminologiskt kan man ju egentligen inte visa vad som skall göras för att få bättre resultat.

Jag vill i det här sammanhanget utfärda en reserverad inställning till det här med elektronisk övervakning. Alla verkar vara väldigt förtjusta i den. Jag tror att också merparten hos Kristdemokraterna är för sådan övervakning, men inte jag. Det är en otäck utveckling. Det finns något kusligt över detta. Jag är inte så säker på att det blir rättslighet, alltså en enhetlig tillämpning av reglerna. Jag tycker att det här bär in i ett egendomligt samhälle.

Är det verkligen på det sättet att man av allmänpreventiva skäl måste ha en frihetsberövande påföljd, är det fängelse som gäller. Men det skall utnyttjas så litet som det över huvud taget är möjligt. Därutöver skall man ha kriminalvård i frihet, med intensiva åtgärder av olika slag – dock inte elektroniskt. Dessutom handlar det om en försöksverksamhet. Det här är ju fortfarande inte permanentat. Därför finns det anledning att tro att det finns resurser för att ta hand om detta.

Små randanteckningar kan göras. Vi lever återigen i den byråkratiska världen. Men vi är också ute på besök. Nu senast var några från utskottet på besök på Hall och Asptuna. Bägge ställena var överbelagda. Asptuna hade dessutom två personer i varje cell. När jag senast besökte en anstalt i Malmö var det likadant. Det är märkligt att det är 80–85 % beläggning enligt papperena, men när man kommer ut på fältet stämmer det aldrig. Tidaholm vill vi inte ha. Alice Åström var inne på detta. Det här med att låsa in människor är en farlig materia och mycket knepigt.

Om vi å andra sidan måste ha det här – vilket till en del är nödvändigt – måste vi också ha ordentliga anstalter och resurser så att de här mänskorna kan hanteras på ett anständigt sätt, för annars slutar detta med ett elände.

Vidare vill jag, för att låtsas att vi ändå har en form av debatt, göra följande kommentarer. Jeppe Johnsson talade om sin gruppkonferens. Några av oss tog ju del av resan till Nya Zeeland. Det är oerhört spännande att det gick att göra något på den sidan. De som håller på med straffrätt och brott vet att det är ungdomen som man måste satsa på – ja, t.o.m. spädbarnen, familjen etc. Men om man nått så långt som till tonåren går det att göra en hel del åt tonårsbrottsligheten. Där skall man kraftsamla på ett positivt och konstruktivt sätt.

Anledningen till att man har reagerat mot att överlämna till socialtjänsten är att det inte händer någonting. Jag tror inte att det i övrigt är något negativt med socialtjänsten eller med dem som jobbar där. Men varken domstolarna eller den tilltalade upplever att något händer. Det är liksom klon här. Man måste alltså sätta in en form av resurs. Om det då skall vara fråga om ett hem, en anstalt e.d. får vi väl diskutera. Något borde i varje fall göras. Det här diskuterades även redan 1967, då jag satt ting, och ännu har ingenting hänt. Detta är märkligt. Alla vet vi ju att det är där som den allvarliga brottsligheten har sin grogrund.

Anf. 121 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Herr talman! Det finns många områden att debattera. Men det som handlar om ungdomar och ungdomsbrottslighet ingår inte i dagens betänkande, så det får vi återkomma till.

Jag vill börja med att kommentera det förändringsarbete inom kriminalvården som pågått under de senaste åren. Besparingar har ställt krav på effektivisering och rationalisering, något som har genomförts bl.a. genom ett förändrat arbetssätt, framför allt för anstalts- och häktesorganisationen.

En förändrad kriminalpolitik med uppgift att utveckla alternativ till fängelse har påverkat kriminalvårdens uppgifter, men också möjliggjort besparingar. Ett mindre antal fängelsedomar under senare år har även påverkat behovet av anstaltsplatser. Det har inneburit att planer på tillbyggnad av paviljonger och anstaltsavdelningar inte fullföljts. Kriminalvårdens stora anslagssparande tyder också på att det går att minska anslaget för kommande år.

Med dagens knappa resurser skulle det inte ha varit försvarbart om kriminalvården inte hade fått ta sin del av besparingarna.

Medelbeläggningen vid anstalterna har under åren 1994–1995 varit 4 350 intagna. Under de första sex månaderna innevarande år har beläggningen minskat ytterligare. Även beläggningen vid landets häkten har minskat. Antalet fängelsedomar har minskat, men utvecklingen är osäker. Bedömningen görs att det kommer att vara ungefär samma nivå som under 1995. Genom ett effektivare placeringssystem, så att platserna bättre utnyttjas, blir det möjligt att differentiera de intagna med hänsyn till säkerhet, behandling och utbildningsbehov.

De alternativa straffen har möjliggjort nedläggning av anstaltsplatser. Som riksdagen tidigare beslutat skall intensivövervakningen utvidgas. Det är inte så som Jeppe Johnsson tidigare sade, nämligen att det handlat

*anslag till
rättsväsendet*

*kriminalvården,
brottsofferfrågor*

*anslag till
rättsväsendet*

*kriminalvården,
brottsofferfrågor*

om besparingsskäl. I stället fanns det anledning att inför beredningen av Straffsystemkommitténs förslag utvidga den elektroniska övervakningen. Det kommer att ske i hela landet och utvidga straffet från högst två till tre månader. Detta kommer att innebära att ca 400 anstaltsplatser inte behövs.

Den lokala kriminalvårdsorganisationen är också föremål för överväganden; detta för att man skall kunna utnyttja resurserna effektivare genom samordning och planering av alternativ till fängelsestraff samt genom att utveckla och bedriva motivations- och påverkansprogram. Vidare gäller det arbetet med frigivningsförberedelserna.

Jag vill med det jag tidigare har nämnt om behovet av anstalts- och häktesplatser, och med utskottets tidigare ställningstagande anföra att utskottet inte heller nu sätter ett projekt före ett annat. Det gäller också utbyggnaden av häktet i Helsingborg. Det bör uppmärksammas att det inte finns någon brist på platser på nära håll i regionen.

Det betonas särskilt i budgetpropositionen att utvecklingen av innehållet i verksamheten på häkten och anstalter och inom frivården skall fortsätta. Det har skett ett fortlöpande arbete alltsedan kriminalvårdsreformen i början av 1970-talet.

Även om Jeppe Johnsson inte ser tillbaka nämnvärt i sitt inlägg har arbetet intensifierats sedan mitten av 1980-talet. Utskottet har alltsedan dess betonat vikten av detta arbete och påtalat behoven av utbyggnad, bl.a. av behandling för dem som dömts för misshandel och sexuella övergrepp. Kriminalvården har bl.a. utvecklat olika behandlings- och påverkansprogram när det gäller droger. Utbildningsinsatserna har också utökats.

Utskottet instämmer i att satsningen på att utveckla innehållet måste fortsätta. För att säkerställa hög kvalitet i detta arbete måste metoder för utvärdering och uppföljning tas fram. Utbildning, behandling, sysselsättning och påverkansprogram bör kombineras med andra insatser för att man skall underlätta den dömdes anpassning i samhället.

I den moderata motionen framkom inget nytt i sak, men Moderaterna har i ett särskilt yttrande valt att göra ett påhopp, inte bara på den socialdemokratiska regeringen utan också på övriga partier i utskottet som under årens lopp påtalat och lyft fram vikten av innehållet i verkställigheten. Dessutom måste det kännas oerhört hårt för kriminalvården och dess personal som ständigt utvecklar metoder och finner nya vägar för att förbättra verkställigheten när det, som i yttrandet, påstås att planerna att utveckla innehållet inte realiserats.

Frivårdens arbete har ökat och förändrats genom de nya alternativen. I kriminalvårdens anslagsframställan för 1997 görs en bedömning av behovet av de resurser som behövs för intensivövervakningen, och det anges klart vilka resurser som krävs. Dessutom har kriminalvården, som har ansvaret för verksamheten, uppgett att frivården tilldelas ökade resurser för att försöksverksamheten skall kunna fungera med god kvalitet och att det kommer att ske genom en omfördelning från anstaltsorganisationen.

I Miljöpartiets motion krävs en utredning av resursbehovet med anledning av den utvidgade verksamheten. Förutom vad kriminalvården angett har BRÅ fått i uppdrag att utvärdera det tvååriga försöket, och detta redovisas i februari 1997.

*anslag till
rättsväsendet*

*kriminalvården,
brottsofferfrågor*

Jag vill anföra att det är belyst och att utskottet naturligtvis också understryker vikten av att denna verksamhet bedrivs på ett sådant sätt att de nya påföljderna kan få en ökad användning. Utskottet menar också att regeringen i lämpligt sammanhang, företrädesvis i samband med den ekonomiska vårpropositionen, redovisar utvecklingen på området.

Herr talman! Jag vill nu övergå till brottsofferfrågorna. Det fanns både brottsoffer och insatser för brottsoffer innan Brottsofferfonden tillkom 1994. Nu kan fonden ge bidrag till stöd för ideella organisationer som verkar på brottsofferområdet och till privat och offentlig verksamhet som gäller brottsoffer. Vidare kan man erhålla bidrag för forskning, utbildning och information som gäller brottsofferfrågor.

Vid uppbyggnaden av fonden tillfördes den en del av de medel som frigjordes genom att de intagnas ersättning reducerades med 20 %, och den övriga delen av de intagnas medel skulle användas för andra åtgärder till stöd för brottsoffer.

Fonden finansieras genom en avgift för dem som blivit dömda för ett brott där fängelse ingår i straffskalan. En avgift tas ut även av dem som genomgår intensivövervakning. Fonden beräknas erhålla 11 miljoner kronor under 1996, och genom att utöka försöksverksamheten till hela landet fr.o.m. nyår kommer ytterligare avgifter att tillföras fonden.

Som jag tidigare nämnde var det bara en avsikt att använda dessa medel från de intagna till Brottsofferfondens uppbyggnad. Därför anser utskottet inte att det behövs något särskilt uttalande.

Under senare år har kvinno- och brottsofferjourer byggts upp runt om i landet, och jag vill inledningsvis säga att de gör ett ovärderligt arbete inom brottsofferområdet. Arbetet bygger på stor idealitet och medmänsklighet och är ett komplement till myndigheter som har ett ansvar för att ge brottsoffer hjälp och stöd. Ofta sker ett gott samarbete med myndigheter på det lokala planet. Riksorganisationerna har en samlande och övergripande roll och initierar utbildning, rådgivning och stöd till lokalföreningarna.

Projektbidrag har lämnats både till BOJ centralt och till enskilda brotts- och kvinnojourer. Även andra ideella organisationer har fått bidrag till forskning och information. Kvinnojouren och deras centralorganisation får också medel över socialbudgeten. Därtill kommer de kommunala bidragen.

Vi förutsätter att jourerna även fortsättningsvis skall kunna erhålla bidrag från Brottsofferfonden.

Jag vill kommentera en motion som Vänsterpartiet har skrivit. Övriga partier har ställt frågor angående vårt ställningstagande. I motionen anförs att enskilda jourer skall få statligt anslag med eget budgetansvar. Det innebär i så fall att man helt går ifrån det syfte som man har haft med brottsofferjourer. Då skulle verksamheten få en myndighetsstatus och helt förlora det engagemang som gör den till det behövliga komplement som den utgör till polis, åklagare och socialtjänst. Därför motsätter vi oss helt Vänsterpartiets förslag och har inga tankar på ett förstatligande.

Herr talman! Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna 21, 22, 26, 27 och 28.

Anf. 122 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Herr talman! En viktig del i uppfostran av våra barn är att de lär sig ta ansvar för sina handlingar. Det är också mycket viktigt att man hindrar unga människor från att skaffa sig en kriminell identitet.

I mitt inledningsanförande nämnde jag familjegruppskonferenser. Det är en form av medling som har prövats framgångsrikt på Nya Zeeland. Birthe Sörestedt känner väl till den nyzeeländska modellen med familjegruppskonferenser, inte minst efter utskottets besök där i höstas. Vid denna resa studerade vi bl.a. familjegruppskonferenser. Min fråga blir: Anser Birthe Sörestedt att familjegruppskonferenser är något positivt som vi bör pröva i Sverige? I så fall, är Birthe Sörestedt beredd att aktivt jobba för detta?

Anf. 123 BIRTHE SÖRESTEDT (s) replik:

Herr talman! Precis som Jeppe Johnsson fick jag ett mycket gott intryck av familjegruppskonferenser på Nya Zeeland. Nu är inte denna fråga beredd eller behandlad i detta betänkande. Jag förmodar därför att vi kommer tillbaka till den när vi har ett ordentligt underlag och när vi har haft en ordentlig beredning. Vi kommer då att ha en diskussion i kammaren om detta och ta ställning i sakfrågan.

Anf. 124 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Herr talman! Jag ser fram emot den diskussionen. Frågan är visserligen inte beredd, men det här är ju en kriminalpolitisk debatt, och då tycker jag att det är ganska lämpligt att vi diskuterar vad vi vill, vart vi vill komma med vår politik. Det här är ett oerhört viktigt område, och min fråga var egentligen om Birthe Sörestedt är beredd att jobba i den här riktningen.

Anf. 125 BIRTHE SÖRESTEDT (s) replik:

Herr talman! Om vi nu skall fortsätta att diskutera frågan om familjegruppskonferenser, som vi egentligen skall återkomma till, vill jag bara säga att det pågår olika försöksverksamheter runt om i landet. Dels pågår sådan verksamhet genom Kommunförbundet i tio kommuner, och denna skall pågå några år framöver, dels pågår en verksamhet under åklagarna. Frågan om ungdomsbrottslingar, unga lagöverträdare, är också under utredning och beredning i regeringskansliet, och regeringen skall senare återkomma med förslag i den frågan. Jag vill därför vänta med att ta ställning i dessa frågor tills vi har ett samlat underlag. Då kan vi väl återkomma till den här diskussionen, Jeppe Johnsson.

Anf. 126 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Herr talman! Det var skönt att Birthe Sörestedt klaggjorde Socialdemokraternas inställning till jourernas verksamhet i framtiden, att jourerna skall vara fristående och ideella och inte styrda av stat och kommun.

Något som oroar mig litet är att inte Birthe Sörestedt är mer öppen för framtida behov av ett ökat stöd till jourerna. Birthe Sörestedt sade att hon förutsätter att kommunerna kommer att ge ekonomiskt stöd till jourerna. Tyvärr ser det inte ut så ute i verkligheten just nu.

Jag har i dag på förmiddagen talat med Per Svensson på Brottsofferjourernas riksorganisation, och han har informerat mig om att kommunerna runt om i landet nu skär ner på bidragen till brottsofferjourerna och kvinnojourerna och att det ser mycket dystert och mörkt ut. Det skulle påverka jourernas verksamhet mycket negativt om bidrag inte tillförs ens i den utsträckning som har varit under det förra budgetåret. För exempelvis Ystads brottsofferjour blir det fråga om ordentliga nedskärningar, om det över huvud taget blir några bidrag från kommunen. Detta ligger ju nära Birthe Söresteds ansvarsområde. Jag vill vädja till Socialdemokraterna om att vara litet mer öppna till ett ökat bistånd från staten.

*anslag till
rättsväsendet*

*kriminalvården,
brottsofferfrågor*

Anf. 127 BIRTHE SÖRESTEDT (s) replik:

Herr talman! Ingbritt Irhammar och jag är helt överens om vikten av att jourerna, både kvinno- och brottsofferjourerna, fungerar väl. Man kan från Brottsofferfonden söka bidrag dels till de centrala verksamheterna, dels till lokala verksamheter. För att verksamheterna skall fungera runt om i landet krävs nog att också kommunerna bidrar med sin del till de olika brottsofferjourerna. I den mån vi kan får vi på olika håll försöka påverka kommunerna att framöver ge sitt stöd.

Anf. 128 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik:

Herr talman! Jag tror att vi alla får hjälpas åt med påtryckningar på kommunerna på det här området. Det statliga stödet skall ju också ses som ett komplement till kommunernas bidrag, och jag menar därför att det statliga stödet måste öka.

Domstolsväsendet, kronofogdemyndigheterna, övrigt

*Domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt*

Anf. 129 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! I närvaro av en del – de flesta – utskottskamrater men i frånvaro av regeringen fortsätter debatten. Jag tycker faktiskt att det finns anledning att fundera över om det kan vara rimligt att hela Justitiedepartementet tycker att det är så ointressant att bevista den här debatten. Det är en viss oartighet gentemot riksdagen, men det finns väl möjligheter för talmännen att på annat sätt uppmärksamma regeringen på detta.

Den debatt som vi i dag har fört om rättsväsendet visar tydligt på behovet av en helhetssyn på hela rättskedjan, dvs. polis, åklagare, domstol och kriminalvård. Det tillhör riksdagens privilegier, dess skyldigheter, att anlägga det här helhetsperspektivet, att se sambanden mellan de olika länkarna. Och kedjan är ju, herr talman, som bekant inte starkare än den svagaste länken.

Det besparingsarbete som nu sker inom statsförvaltningen kräver extra mycket av en helhetssyn. Som bekant har vi moderater motsatt oss regeringens och Centerpartiets neddragningar inom rättsväsendet under den här treårsperioden. Vi anser att det är en felaktig metod att angripa rättsväsendet med neddragningar, besparingar, då läget är som det är.

Vår uppfattning att några besparingar inte bör genomföras på det här området innebär inte att vi är tveksamma eller negativa till ett förändringsarbete eller rationaliseringsarbete. Tvärtom. Med effektiviseringar,

*Anslag till
rättsväsendet*

*Domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt*

med rationaliseringar och en rimlig ekonomisk ram kan effekten bli dubbelt verksam.

Domstolarna är en del, en viktig del, av rättskedjan. Domstolarna har som vi moderater ser det en central roll i rättsstaten. Domstolarna ger medborgarna en rättssäkerhetsgaranti, och de är också ett värn mot en alltför stark statsmakt. Vi moderater försöker och vill utveckla och renodla domstolarnas rättsskipningsroll. Vi vill betona den första instansens betydelse och renodla den andra instansens roll som en överprövande och inte efterprövande, omprövande instans. Vi vill därmed ge den högsta instansen sin särprägel som rättsskapande och prejudikatsbildare.

Vi är också medvetna om att nya krav framöver kommer att ställas på domstolarna och verksamheten där genom en ökad internationalisering, mer komplicerade mål, genom att nya rättssystem införs och givetvis också genom näringslivets allt större behov av tvistelösning av kvalificerat slag.

Domstolskommittén överväger nu det framtida domstolsväsendet. Direktiven är omfattande och rymmer både principiella och viktiga frågor om möjligheten att t.ex. närma förvaltningsdomstolarna till de allmänna domstolarna för att på sikt låta dem smälta samman. Det är en intressant frågeställning, tycker vi moderater, som förtjänar ingående överväganden och som kan få intressanta konsekvenser för möjligheten att bevara och utveckla tingsrätternas mångfald och styrka som första instans.

Direktiven rymmer också en smula politisk dynamit, om uttrycket tillåts, ty i direktiven för man resonemang som för tanken till en veritabel våg av nedläggningar av våra tingsrätter. Att detta skulle gälla hälften av de 96 tingsrätterna är en uppgift som cirkulerar i debatten och som på något sätt kommer från utredningens sekretariat.

I direktiven finns också ett besparingskrav om 200 miljoner kronor, som uppenbarligen regeringen och Centerpartiet står bakom, men där förs också ett resonemang om svårigheten för de mindre domstolarna att i framtiden klara kvalitetskraven – berättigade kvalitetskrav. I klartext uttrycks i direktiven en misstro mot kvaliteten hos de mindre tingsrätterna, och jag känner viss undran inför det synsättet.

Herr talman! Vi moderater säger bestämt nej till denna kraftfulla neddragning. Vi anser – och det har vi sagt tidigare – att ett väl förgrenat nät av tingsrätter är grunden i vårt rättssamhälle. Vi markerar den första instansens stora och betydelsefulla roll.

Runt om i landet känner man både undran och oro inför de här hoten om nedläggning. Från mitt eget hemlän kan jag ta tingsrätten i Ljungby som ett exempel. Personalen där, domare, kanslipersonal och tingsnotarier under utbildning, känner undran inför att man inte skulle hålla en tillräckligt hög kvalitet på sitt arbete. Människorna i Ljungby undrar vad för slags signaler det är man sänder ut, i en tid då våld, brottslighet, fiffel och bedrägeri grasserar och är stående rubriker i massmedierna. Då undrar man: Är det rätt signaler? Vad är det för typ av signaler som statsmakterna då sänder ut om nedläggningar, indragningar av den första, viktiga instansen i vårt domstolsväsende?

Förklara litet grand, Göran Magnusson! Göran Magnusson har ju förmånen att sitta i Domstolskommittén. Förklara för de människor och den personal som är berörda vad finessen är i signalerna och hur man skall tolka dessa signaler!

*anslag till
rättsväsendet*

*domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt*

Herr talman! Det finns många saker att göra inom det nuvarande domstolsväsendet för att öka effektiviteten. Bl.a. har vi moderater tagit upp behovet av förändringar i lagstiftningen, bl.a. genom införande av vidgad tredskodom när det gäller brottmål. Vi vill också ha större befogenheter för polisen att hämta personer som vägrar att inställa sig till domstolsförhandlingarna. Inställda huvudförhandlingar kostar vårt rättsväsende 60–70 miljoner kronor varje år. När vi ser de siffror som RRV redovisar, tror vi att vi genom en kraftfull insats på dessa områden påtagligt skulle kunna reducera de inställda huvudförhandlingarna och spara ca 50 miljoner kronor.

Vi tycker också att det finns anledning att systematiskt gå igenom andra åtgärder av mer administrativ art som man kan göra inom domstolarna. Vi tror att man på det sättet kan frigöra resurser för att domstolarnas inre effektivitet skall öka. Inställda huvudförhandlingar är ju ett effektivt sätt att sabotera en del i rättskedjan.

Herr talman! Med det vill jag yrka bifall till tre moderata reservationer som tidigare har yrkats bifall till, nämligen 3, 18 och 26.

Anf. 130 SIVERT CARLSSON (c):

Herr talman! Centern anser att det är otillfredsställande att statliga ämbetsverk och organisationer sektorsvis bestämmer sin regionala organisation utan möjligheter till övergripande politisk prövning. Det gäller även de förändringar av kronofogdeorganisationen som nu skall genomföras.

Herr talman! Jag menar att det i vårt land alltför länge har funnits en överdriven tilltro till centralisering och likriktning. Sverige har indelats i myndighetssektorer snarare än i regioner. Vi står nu inför ett vägval. Skall samhällets organisation vara vertikal eller horisontell, dvs. skall vi ha starkare sektorer med avgränsade ansvarsområden eller skall organisationen kännetecknas av samverkan, samordning och möjligheter att ta hänsyn till att förutsättningarna ser olika ut runt om i landet? Ytterst är detta en demokratifråga.

Med en stark sektorisering riskeras legitimiteten i verksamheten. Människor upplever ett ökat främlingskap inför myndigheternas verksamheter. Centerpartiet anser att denna sektorisering måste brytas på alla nivåer så att samverkan och samordning underlättas samtidigt som det politiska inflytandet och ansvarstagandet ökar.

Centern har i den regionalpolitiska motionen Regional utveckling – Hela Sverige skall leva föreslagit ett moratorium för bildandet av sektorsvisa storregioner i den statliga sektorn i avvaktan på bl.a. pågående utredningsarbete där utredarna bl.a. har i uppdrag att ”belysa hur olika organisatoriska lösningar och geografiska indelningar som valts, påverkat samordningsmöjligheterna”.

I avvaktan på att detta kommittéarbete slutförts och lett fram till ett ställningstagande och i avvaktan på att försöksverksamheten med regionfullmäktige utvärderats, menar vi att inga förändringar i den regionala organisationen i statlig verksamhet bör ske. Ett principiellt moratorium för bildandet av sektorsvisa storregioner i den statliga sektorn hade varit en bra lösning till dess en helhetsbild hade skapats av konsekvenserna av omorganisationerna, bl.a. inom kronofogdeverksamheten.

Det är en uppfattning som, efter vad jag förstår, delas av flera motionärer och delvis även av utskottet när man skriver: ”Det nu anförda talar i viss mån för att man, som förordas i flera motioner, väntar med en regionindelning av kronofogdemyndigheterna för att åstadkomma en bättre sådan samordning.”

När det gäller domstolsväsendet menar vi att en av de fundamentala hörnstenarna i ett fungerande rättssystem är allmänhetens förtroende för polis, åklagare och domstolar. Lokal förankring och närhet mellan medborgare och de rättsvårdande myndigheterna är oerhört viktiga för att detta förtroende skall kunna skapas och vidmakthållas. Därför krävs ett decentraliserat rättsväsende. Polisens arbete med att utveckla närpolisverksamheten är ett bra exempel på en decentraliserad arbetsform som skapar närhet och förtroende mellan de enskilda medborgarna och polisen.

Vi centerpartister har ofta i riksdagen poängterat vikten av rättsväsendets lokala förankring och regionalpolitiska betydelse. Jag ser därför med oro på den utveckling som pågår beträffande rättsväsendets organisation.

För närvarande arbetar bl.a. en domstolsutredning som uppges delvis bli färdig till våren. I direktiven till utredningen sägs det att utgångspunkten för omorganisationen av domstolsväsendet kan vara att det bör finnas en tingsrätt i varje residensstad eller större stad. Vidare skall utredningen enligt direktiven utgå från att domstolarnas sidofunktioner på sikt skall avskaffas. Resultatet av en sådan minskning av antalet domstolar kan bli att i princip hälften av dagens tingsrätter läggs ned. Detta innebär i sådana fall att centraliseringen av rättsväsendet kommer att fortsätta, vilket är mycket olyckligt ur ett rättssäkerhetsperspektiv men också ur ett effektivitets-, förtroende- och regionalperspektiv.

Sidofunktionerna medverkar till att göra de mindre tingsrätterna kostnadseffektiva. Hittills har det inte heller kunnat påvisas att det är samhällsekonomiskt försvarbart att lägga ned ett stort antal tingsrätter. Därför slår Centerpartiet vakt om bevarandet av de små tingsrätterna. Utskottet skriver: ”Riksdagen bör inte nu göra några uttalande i här aktuella frågor.”

Detta hindrar dock inte bl.a. Moderaterna – och det förvånar mig särskilt – att redan nu deklarerar att det visst ”kan vara motiverat att lägga ned mindre tingsrätter”.

Den grundläggande principen för rättsväsendets organisation måste vara att verksamheten skall klara av att lösa de komplexa problem den står inför. Domstolsväsendet måste t.ex. organiseras så att det kan uppfylla högt ställda krav på kvalitet, rättsskipning och kompetens hos domstolspersonalen.

När det gäller kompetensen måste samtliga underrätter var så kvalificerade att de klarar av de mål de ställs inför. Vid mycket ovanliga och komplicerade mål är det rimligt att specialutbildade domare kan inkallas. Tyngdpunkten i rättsskipningen bör ligga i första instans. Överprövning, inte omprövning, bör som huvudprincip vara den andra instansens uppgift. I och med Sveriges medlemskap i EU tillförs domstolarna en ny rättslig materia som samtliga domstolar måste vara kompetenta att arbeta med.

Inte heller vid organisationsförändringar av rättsväsendet kan enbart ekonomiska konsekvenser för den enskilda verksamhetsgrenen beaktas.

Övriga statsfinansiella och samhällsekonomiska effekter måste också tas med i underlaget för beslut om eventuella omorganisationer.

Riksdagens revisorer har bl.a. granskat vilka samhällsekonomiska konsekvenser nedläggningen av häktet i Östersund har fått. I rapporten konstaterar revisorerna att det underlag som låg till grund för regeringens beslut att lägga ned häktet var ofullständigt och missvisande. De kompletterande beräkningar som revisorerna har gjort visar att beslutet har lett till betydande tillkommande kostnader som inte redovisades i det beslutsunderlag som regeringen hade att ta ställning till. Revisorerna utesluter inte att nedläggningen var såväl statsfinansiellt som samhällsekonomiskt olönsam. Kriminalvården gjorde en besparing samtidigt som kostnaden för annan samhällsverksamhet ökade.

Ett annat exempel är sammanslagningen av tingsrätter i Kalmar, Östersund och Umeå 1982. Man fann efter dessa sammanslagningar, inte oväntat, att arbetsmängden var oförändrad och i stort sett krävde samma personal som tidigare. Tingsrätterna styr som bekant inte över mängden ärenden som kommer in. Samtidigt tvingades man att till höga kostnader ordna nya lokaler för de sammanslagna tingsrätterna.

En förutsättning för ett effektivt domstolsarbete är bl.a. en folklig och lokal förankring. Denna försämras betydligt av att antalet tingsrätter reduceras. Därtill kommer det faktum att resekostnaderna för inställelse för bl.a. advokater, utredare, poliser, vittnen, nämndemän osv. torde bli betydligt högre.

En annan faktor som talar mot en omfattande nedläggning av landets mindre tingsrätter är antalet inställda mål. I större tingsrätter är detta ofta ett allvarigare problem än i de mindre. Ökad resväg torde knappast minska antalet inställda förhandlingar.

Herr talman! Det finns all anledning att i de fortsatta övervägandena om den framtida domstolsorganisationen ta hänsyn till Centerns nu framförda synpunkter med syftet att bevara och vidareutveckla även de mindre tingsrätterna. Centerpartiet vill inte medverka till en åderlåtning av domstolsväsendets organisation och inte heller till en åderlåtning av lokal förankring och folkligt förtroende.

Herr talman! Jag ställer mig givetvis bakom samtliga Centerns reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 19.

Anf. 131 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Jag vill bara ställa en fråga till Sivert Carlsson. Mycket av det som Sivert Carlsson anförde om det förträffliga med de mindre tingsrätterna kan vi moderater helt instämma i. Frågan gäller då bara attityden och inställningen till direktiven om besparingar på 200 miljoner. Delar Sivert Carlsson och Centerpartiet uppfattningen att det går att spara 200 miljoner kronor och förena detta med att ha ett väl förgrenat nät av tingsrätter ute i landet?

Anf. 132 SIVERT CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Detta är inte någon samhällsekonomisk och regionalpolitisk besparing för mig. Däremot är jag, som jag sade i mitt inledningsanförande, mycket förvånad över Moderaternas inställning att redan nu

*anslag till
rättsväsendet*

*domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt*

deklarera att vi kan lägga ned fler tingsrätter. Jag är förvånad mot bakgrund av bl.a. alla de uttalanden som gjorts, alla de motioner som går i motsatt riktning och den text som finns i den moderata reservationen. Jag menar att närhet, lokal förankring och förtroende verkligen är fundamentala hörnstenar i ett effektivt och folkligt rättsväsende. I sin motion håller Moderaterna med om att en indragning av de mindre tingsrätterna totalt sett innebär negativa samhällsekonomiska konsekvenser, ökade resekostnader, ökat antal inställda förhandlingar, att talet om de stora domstolarnas effektivitet kan ifrågasättas och att även andra samhällsekonomiska följder måste tas med i beräkningen.

Varför vill ni lägga ned de mindre tingsrätterna, och vilka är de? Är det tingsrätterna i Ljungby, Klippan, Värnamo, Ronneby, Oskarshamn, Västervik, Sala eller Tierp? Var tog helhetsbilden vägen, Anders G Högmark?

Anf. 133 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Vi ställer oss från moderat sida mycket öppna för synsättet att smälta samman de två domstolsorganisationerna, de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna. Kan man lyckas med att utveckla det synsättet i Domstolskommittén skapas det utomordentligt goda möjligheter att ha kvar de mindre tingsrätterna. När det gäller den typ av nedläggning som aviseras får Göran Magnusson tala om att det eventuellt inte längre är aktuellt. Då kan man använda det kommande halvåret på ett mycket bra sätt.

Från moderat sida är ambitionen att se till att med bibehållen kvalitet och effektivitet ha kvar så många små tingsrätter som möjligt, Sivert Carlsson. Därför säger vi också nej till besparingar på 200 miljoner.

Anf. 134 SIVERT CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag hade inte väntat mig något svar på frågan vilka tingsrätter man i reservationen avser skall läggas ned. Jag delar inte heller uppfattningen att de skall läggas ned. Det är självklart att kvalitet, kompetens och effektivitet måste finnas i domstolsväsendet.

Om deras effektivitet skall mätas i antalet handlagda mål per domare visar exempelvis Domstolsverkets statistik förra året beträffande brottmål och tvistemål att medan snittet mål per domare på de flesta tingsrätter ligger på 250–300 i landet ligger de i snitt i landets största tingsrätt i Stockholm på knappt 200. Det är knappast något som ger belägg för påståendet att större tingsrätter ger större effektivitet.

Jag menar också att domstolarnas regionalpolitiska betydelse måste beaktas. Domstolar på lokal nivå har också en mycket allmän betydelse för orten och regionen och för att skapa arbetstillfällen, och de ger upphov till annan samhällsservice. En nedläggning av de mindre tingsrätterna leder också till en utarmning av den juridiska kompetensen på de mindre orterna. Det är ytterligare ett skäl för att bevara de små tingsrätterna. Skälen är i sanning många för en regionalpolitisk och samhällsekonomisk samhällsanalys innan man lägger ned några tingsrätter.

Anf. 135 TREDJE VICE TALMANNEN:

Det förefaller som att det finns ett önskemål från debattdeltagarna att slutföra debatten utan middagsuppehåll. I så fall gör vi ett sådant försök. Det förutsätter emellertid att det blir ett mycket begränsat överdrag efter kl 18.00.

Anf. 136 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Det finns en tillsatt domstolskommitté som arbetar. Vår representant har begärt att man skall ha ett skriftligt resultat på vad själva förändringen kostar. Eftersom vår representant inte har lyckats få den uträkningen vill jag skicka med Göran Magnusson: Se till att man i varje fall kommer med ett skriftligt resultat av vilka konsekvenser det blir.

Det är väldigt svårt att göra detta. Men om man inom det privata näringslivet kan göra totala konsekvensanalyser är det självklart att man inom den offentliga sektorn också kan ställa krav på detta. Beräkningar av vinster och besparingseffekter av genomförda organisationsförändringar är svåra att mäta i efterhand. Man måste i förhand kunna redovisa detta. Vi skall också komma ihåg att det tar lång tid att genomföra organisationsförändringar. Detta är en total omstöpning av hela den nuvarande domstolsorganisationen. Det måste vara lättare att räkna ut vad den omedelbara kostnaden blir.

En fråga man skall ställa sig i dag är: Vilken inriktning har hela detta projekt? Är den egentligen riktig? Vi kan titta på våra nordiska grannländer. Där har man inte funnit denna radikala åtgärd nödvändig. Visserligen har man en något annorlunda instansordning. Men i så fall hade det varit klokare att pröva det även här.

En annan sak som jag också vill ta upp här i kväll är att anställningsförhållandena i domstolarna radikalt måste förbättras. I dag råder total osäkerhet, och det skadar rekryteringen till domarbanan.

Ytterligare en sak som vi måste titta på är formerna för tillsättning av domare. De måste vi se över. I dag tillsätts de 150 högsta domartjänsterna i Sverige genom beslut i Justitiedepartementet helt utan någon kontroll och helt utan någon insyn.

Vad Folkpartiet hoppas på är att man allvarligt överväger frågan innan man genomdriver en alltför långtgående sammanslagning.

Herr talman! Det har kommit information om att det råder en ganska stor samstämmighet bland socialdemokrater och centerpartister om att man skall göra radikala förändringar och nedskärningar. Då får inte jag den här ekvationen att gå ihop.

Jag hör Sivert Carlssons argumenterande här i dag i riksdagen för att man i princip skall behålla alla små tingsrätter. Centern har bl.a. gjort utspel i Skåne om att Centern är de enda som vill bevara alla tingsrätter medan alla andra partier vill förändra och slå ihop.

Jag vill be Sivert Carlsson att ta tillfället i akt och förklara för oss i riksdagen: Vad är det som gäller? Är det vad som sägs här i riksdagen och ute i pressen eller vad vi hört gäller i utredningen? Det vore befriande att få en enhetlig linje från Centerpartiets sida.

Herr talman! För att slutligen hålla mig till en förkortad taletid yrkar jag nu bifall till reservation nr 18.

Prot. 1996/97:42

10 december

*anslag till
rättsväsendet*

*domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt*

*Anslag till
rättsväsendet*

*Domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt*

Anf. 137 SIVERT CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag skall fatta mig kort. Jag tror mig veta att vår representant i utredningen har exakt samma uppfattning som jag har redogjort för här.

Anf. 138 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort. När det gäller domstolarna och domstolarnas framtid anser vi i Vänsterpartiet att Domstolskommittén, som inte bara har frågan om antalet tingsrätter på sitt bord att behandla, också får en möjlighet att kunna arbeta och komma med ett konkret förslag.

Jag vet att vår representant i utskottet anser att en halvering av antalet små tingsrätter är en omöjlighet att genomföra. Men vi måste också som politiker våga låta en utredning få arbeta och våga lita på att våra representanter för fram partiets ståndpunkt och att man får fram ett konkret förslag liggande på bordet som vi kan debattera och ta ställning till. Att ta ställning till någonting som vi bara tänker eller tror, eller som kanske kommer att ske, tycker jag inte känns speciellt meningsfullt att debattera i dag. Den här frågan kommer vi att återkomma till i framtiden.

Herr talman! När det gäller kronofogdemyndigheten och regionindelningen vill vi i Vänsterpartiet peka på den granskning som riksdagens revisorer utförde av den år 1991 genomförda reformen om en samordnad länsförvaltning. Granskningen har visat att länsstyrelserna har ett handlingsutrymme med skilda organisationsutformningar som följd.

Granskningens syfte var även att spegla länsstyrelsens uppgift att samordna olika sektorsintressen på det regionala planet. I riksdagsrevisorernas förslag till riksdagen angående samordnad länsförvaltning anför de att det bör övervägas om den nuvarande ordningen är den mest ändamålsenliga. Enligt revisorernas mening bör man vidta åtgärder för att förhindra en ytterligare försvårande regional indelning och verka för att det på sikt blir en mer sammanhållen regional indelning för den offentliga verksamheten.

Enligt Vänsterpartiets mening innebär de besparingskrav som nu ställs på statliga myndigheter att andra organisatoriska lösningar eller länsvisa organisationer tvingas fram för att snabbt tillmötesgå kraven på besparing. Följden blir olyckligtvis att samordningsfrågor och en effektiv resursanvändning av offentliga medel kommer i andra hand.

Det är min principiella bedömning att man borde ha väntat med regionindelningen av kronofogdemyndigheten tills formerna för en ändrad regional ansvarsfördelning inom offentlig verksamhet har utvecklats. Jag är emellertid väl medveten om att kronofogdemyndigheternas organisation länge har varit föremål för utredning och att provisoriska lösningar har funnits. Det finns ett starkt behov av att klarlägga strukturen på längre sikt.

Jag anser därför att det föreligger beaktansvärda skäl att nu besluta om en regionindelning av kronofogdemyndigheterna, trots att man därmed i viss mån frångår önskemålet om en mer övergripande och samlad syn på frågor om regional samhällsorganisation.

Anf. 139 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Miljöpartiet har inga reservationer under den här rubriken därför att vi precis har bestämt en ny organisation för kronofogdemyndigheten. Det var inte så lätt att göra det. Men det var ett önskemål även från olika kategorier av företrädare, de ville ha en ny organisation. Det har vi beslutat om, och det får vi utvärdera senare.

När det gäller domstolsväsendet sitter jag själv som representant i kommittén. Vi har mycket svåra ställningstaganden att göra. Det är inte så lätt, Sivert Carlsson, som att ta en siffra i statistiken och säga att det visar att de små domstolarna är bra. Vi har ju många uppgifter att ta ställning till och vi har också annan statistik som visar motsatsen.

Jag tycker att Sivert Carlsson skall resonera med sin representant i utredningen, för vi har verkliga diskussioner. Det ser ut som att man efter livlig diskussion till slut kan komma fram till något som är ganska positivt.

Vi kan inte bara stirra oss blinda på antalet stora och små domstolar. För mig är det viktigt att den inre organisationen fungerar. Det är utgångspunkten. Hur skall vi göra för att den skall vara så effektiv och så ändamålsenlig som möjligt? Kanske kommer man fram till att just domstolar med en till tre domare inte kan jobba på det viset.

Tingsrätten i Göteborg har kunnat organisera sig och specialisera sig på vissa mål. Eftersom typerna av mål blir komplicerade och svåra är det fantastiskt att man kan göra det.

Domarbanan och juristutbildningen har jag många synpunkter på. Jag tycker den inre organisationen i dag kan reformeras och göras bättre. I dag betalar vi ett lärlingssystem i stället för att ha fasta tjänster i domstolarna. Det tycker jag skulle vara mycket bättre och effektivare. Det skulle också vara bättre med en friare tillsättning av domare, så att man inte måste gå från juristutbildningen och vara låst vid en domstol hela livet. När man är 40 år är det inte ens säkert att man får en domartjänst. Under tiden har man behövt flytta runt till många platser. Det är absurt att ha det systemet i dagens samhälle. Så visst måste vi göra en översyn med tanke på sådana viktiga faktorer.

Anf. 140 SIVERT CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Visst skall jag diskutera vidare med representanten i utskottet. Jag hoppas att vi hittar en vettig lösning.

Mitt exempel var inte någon generell bedömning. Jag sade bara att det inte styrker att det är så att de större tingsrätterna alltid är bättre. Det var ungefär så jag sade.

Jag menar fortfarande att tingsrätternas verksamhet är bred och djup och att den förutsätter en lokal förankring och ett förtroende från samhället för att det över huvud taget skall fungera. Därför kan jag inte alls hålla med om att de siffror som Kia Andreasson nämnde, att tingsrätter som har en till tre domare, inte klarar det här. Men jag förstår var gränsen går i fortsättningen.

Anf. 141 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! En annan sak som Sivert Carlsson hela tiden nämner är lokal förankring. Det är ett begrepp som måste fyllas med innehåll. Vad

*anslag till
rättsväsendet*

*domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt*

menas med lokal förankring? Domstolarna skall ha ett opartiskt dömande. Lokal förankring har för mig vissa aspekter. Man kan inte bara framföra detta som ett skäl. Lokal förankring är i så fall avstånd för resande. Men det behöver inte innebära problem. I södra Sverige är det ju ganska tätt mellan tingsrätterna. Om man ser på länsrätterna – inte för att jag förordar det, Sivert Carlsson – har de en fungerande verksamhet och är mycket mer utspridda. Där är det också familjemål.

En sak till, Sivert Carlsson. Det är mycket få människor som behöver uppsöka en domstol.

Anf. 142 SIVERT CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Tack och lov är det så. Tingsrätterna är inte någon ö i öknen. Tingsrätternas arbete förutsätter ett gott samarbete. Förutsättningarna är, menar jag, en lokal förankring och ett förtroendefullt samarbete.

Jag har en karta över tingsrätterna i Sverige. Det finns knappt ett hundratal. Jag kan redan nu plocka ut vilka Kia Andreasson avser att lägga ned, nämligen de med en till tre domare. Jag tolkar svaret så.

Anf. 143 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Herr talman! Vi kristdemokrater motsätter oss nedläggningar av domstolar av ekonomiska skäl. Starka regionalpolitiska intressen talar för ett bevarande av tingsrätterna lokalt. Dessutom kan man allvarligt ifrågasätta de effektiviseringsvinster som erhålls vid nedläggning av ett större antal tingsrätter. Någon enstaka tingsrätt kan vara för liten för att bära den erforderliga kompetens som numera krävs. En storlek på tre till fem ordinarie domare borde utgöra ett rimligt riktmärke. På sikt kan man överväga en sammanslagning av de allmänna tingsrätterna med förvaltningsdomstolarna, men inom överskådlig tid är det inte en framkomlig väg.

Dock skulle man kunna överväga att slå ihop Regeringsrätten och Högsta domstolen, då man i ett land näppeligen kan ha mer än en högsta domstol. Det ligger så att säga i sakens natur.

Det vore kanske ett naturligt första steg i en process syftande till ett mera enhetligt rättssystem. Jag yrkar bifall till reservation nr 22.

Anf. 144 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag skall börja med att yrka bifall till hemställan i justitietskottets betänkande nr 1. Jag skall dessutom säga att jag inte känner något behov av att upprepa de principiella resonemang om domstolarnas roll i samhället som har förts av bl.a. justitieministern och flera andra talare. Jag skall heller inte diskutera så mycket om målet för domstolarnas arbete. Jag kan instämma i vad som har sagts under den tidigare debatten.

Jag tänkte dock, herr talman, kommentera en del av det som har sagts mera direkt i den här debatten. Anders Högmark säger: Domstolar spelar, som vi moderater ser det, en central roll i samhället.

Då vill jag fråga: Vem argumenterar Anders Högmark egentligen emot? Vem hävdar någon annan ståndpunkt? Jag har i varje fall inte hört något under den här debatten i kammaren. Det framgår inte heller av betänkandet att det finns någon som har någon annan uppfattning på den här punkten. Jag tycker att det vore bra, i en debatt som handlar om dom-

stolarna, om vi från olika partier i stället kunde konstatera att vi i grunden är överens om att domstolarna är viktiga och centrala.

Man har naturligtvis i stor utsträckning tagit upp det pågående arbetet i Domstolskommittén, i första hand arbetet med tingsrättsorganisationen. Det vore naturligtvis frestande att ganska ingående diskutera det. Argumentationen är ju inte riktigt så enkel som det framställs här. När man lyssnar på Sivert Carlsson får man snarast uppfattningen att kan man bara se till att de små tingsrätterna finns kvar i det svenska samhället så har vi klarat rättssamhället. Det är naturligtvis inte alls på det sättet. De rättsliga problemen finns ju på helt andra ställen än där de små eller allra minsta tingsrätterna finns.

Jag tycker, det säger vi också i betänkandet, att det vore att föregripa Domstolskommitténs arbete. Vi är nu inne i ett viktigt skede där vi försöker diskutera oss fram till en lösning kring vilken vi kan samla en hyggligt bred politisk majoritet. Därför tycker jag att det låter väldigt bra när Rolf Åbjörnsson talar om att tre till fem ordinarie domare kan vara ett riktmärke. Det är ändå ett konstruktivt bidrag till att försöka lösa frågan.

Det har talats om folklig förankring. Det är väl inte det man i första hand tänker på när det talas om domstolar. Lokal förankring är det begrepp som har använts. Vi tycker väl alla att det låter bra. Det är naturligtvis också mycket viktigt. Men även om det är en detalj vi pekar på blir man som aktiv i de här frågorna litet fundersam när man åker runt i landet och får klart för sig att lagmannen i enmansdomstolen pendlar 60–70 mil varje vecka. Då kan man fråga sig vilken lokal förankring den domstolen egentligen får, i varje fall när det gäller domarsidan. Det här är kanske inte något enstaka förhållande, utan det finns en hel del att fundera på när det gäller detta.

Sivert Carlsson talade om de allra minsta tingsrätterna, och sedan svingade han sig raskt över och gjorde jämförelser med åtminstone Europas största tingsrätt eller lokala domstol, nämligen Stockholms tingsrätt. Det är inte särskilt konstruktivt att debattera på det sättet. Det är bättre att jämföra med domstolar av den storlek som är vanligast i detta land.

Debatten har delvis förts som om det vore tvistigt att tyngpunkten i dömandet skall ligga i första instans, men på den punkten är det inte tvistigt. Möjligen kan det diskuteras hur många förstainstanser vi skall ha och hur det skall organiseras med hänsyn till förvaltningsdömande, tvistemåls- och brottmålsdömande. Det är något som utredningen diskuterar.

En del av uttalandena kring de små tingsrätterna – jag tänker framför allt på Sivert Carlssons – är sådana att man funderar på om Centerpartiet ens har läst direktiven innan man satte sig i utredningen. Något samband måste det ju finnas mellan direktiven och engagemanget i utredningen. I alla fall vill jag gärna se det så.

När det gäller tyngpunkten i det lokala dömande är frågan hur Anders G Högmark och moderaterna ser på Hovrättsprocessutredningens förslag? Det syftar ju till att göra hovrätterna till mer renodlade prejudikatinstanser och till att lägga tyngdpunkten i dömandet i första instans. Det är en lagstiftning som skulle leda till att man mer betonar tingsrätten som första instans.

*anslag till
rättsväsendet*

*domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt*

Siw Persson talade litet om sin partikollegas arbete i Domstolsutredningen och att man där inte får fram det material som behövs. Självfallet kommer Domstolsutredningen att presentera de kostnadsjämförelser och det material som behövs för att man skall kunna bedöma utredningens arbete. På den punkten är jag inte orolig.

Givetvis måste man göra en analys av vad som sker, men det vore väldigt enkelt om vi finge nöja oss med det privata näringslivets sätt att kalkylera. De bryr sig inte om så mycket mer än just kassan i sin egen verksamhet. Då är det ingen större konst att göra en sådan här kalkyl. Men samhället måste naturligtvis ha ett betydligt vidare perspektiv.

Jag skall avsluta med att säga något om kronofogdemyndigheterna. Det är klart att de olika regionindelningarna och det sektorsvisa arbetet på allvar kan diskuteras och ifrågasättas. Två saker har varit vägledande för mig när det gäller kronofogdemyndigheterna.

Den ena är möjligheten att uppnå en viss besparing, vilket ju är viktigt för att kunna pressa ned räntor och annat. Jag behöver inte utveckla det resonemanget, och det är väl inte kronofogdarnas organisation som skall avgöra nationens finanser. Med det är ett litet bidrag.

Den andra är det faktum att kronofogdarna redan är organiserade i regioner och att man från personalens och organisationens sida gärna vill fortsätta med det och också få det ordnat på ett ur myndighetssynpunkt effektivare sätt. Detta har varit vägledande för mig i det här sammanhanget.

Med detta yrkar jag bifall till hemställan justitieutskottets betänkande.

Anf. 145 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Jag har med visst intresse tagit del av meningsutbytet mellan Göran Magnusson och Sivert Carlsson. Jag hoppas att Göran Magnusson får utveckla sitt partis uppfattning i dessa frågor tillsammans med Centern. I andra frågor brukar det vara ganska lätt för er att komma överens, så ni får väl prata er samman. Kanske får Göran Magnusson också informera Sivert Carlsson om de 200 miljonerna i besparingsdirektivet. Det framgår inte riktigt alltid när man läser artiklar utifrån fältet från Centerpartiet.

Anf. 146 TREDJE VICE TALMANNEN:

Repliken gällde Göran Magnusson.

Anf. 147 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Jag är medveten om detta.

Jag begär inte att Göran Magnusson skall avslöja något i detalj från Domstolskommittén. Alla partier har ju sina företrädare där som på olika sätt för en dialog med respektive parti. Men min fråga är: Vilket intryck tar Göran Magnusson, och måhända det parti han företräder, av den debatt och de farhågor som framkommit under de gångna månaderna? Han kan väl inte ha varit helt opåverkad av den diskussionen. Måhända är det så att den förlängning av tiden på nära ett halvår som kommittén har fått avspeglar oron som man känner.

En annan sak gäller det rent språkliga. Självfallet utgår jag från att socialdemokrater också upplever domstolarna som centrala. Vi har samma

Anf. 148 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Det är bra att vi har samsyn när det gäller förstainstans och prejudikatbildning. Det bådär ju gott inför beslut om att genomföra de väsentliga delarna av hovrättsprocessutredningen.

När det gäller Domstolsutredningen och tingsrättsorganisationen vill jag till Sivert Carlsson säga att jag hoppas att vi skall kunna överens med Centerpartiet. Men vi har naturligtvis en ambition och ett intresse av att komma överens även med andra partier. Jag hoppas att också Anders G Högmark kan påverka sin representant i sammanhanget.

Han frågade om jag tar intryck av de resonemang som förs runtom i landet om domstolsorganisationen. Det är alldeles självklart. Dessutom har vi i vår socialdemokratiska grupp faktiskt lagt ned ganska mycket tid och pengar på att åka runt och träffa domstolspersonal och företrädare för kommuner i några olika regioner för att skapa oss en bild av hur de ser på detta. Det är ingen mening att hålla på med sådant om man inte är beredd att lyssna och se. Så naturligtvis sker en påverkan.

Det jag hoppas på i Domstolskommittén är att vi kan lägga fram ett förslag med en hyggligt bred politisk enighet, som gör att vi kan säga att vi är på väg – det kommer att ta flera år – att genomföra en domstolsorganisation som svarar mot de krav som vi, litet dramatiskt uttryckt, kommer att ställa i nästa århundrade.

Anf. 149 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Om socialdemokraterna kraftfullt tonar ned önskemålen om en nedläggning av tingsrätterna och kan föra en diskussion i termer av att försöka behålla så många tingsrätter som möjligt, tror jag att det finns alla förutsättningar att gå vidare i en konstruktiv diskussion i den sittande utredningen.

Anf. 150 SIVERT CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag hoppas också att man kan resonera sig fram här i världen. Men regeringspartiet har redan i dag, innan Domstolskommittén lagt fram sitt förslag, fått *support* av tre partier i riksdagen för att lägga ned mindre tingsrätter. Så förutsättningarna är litet olika.

Jag uppfattades kanske som att jag talade *enbart* för de små tingsrätterna. Det är inte min uppfattning, men jag talade *även* för de små. Jag tror att de är oerhört viktiga där de finns.

När Göran Magnusson talar om tre till fem domare som riktmärke, tolkar jag det som att det i exempelvis mitt födelseän Blekinge skulle läggas ned tre tingsrätter av fyra. I Kalmar län skulle två tingsrätter av tre vara hotade osv. i den storleksordningen. Detta har jag mycket svårt att acceptera.

Jag måste dessutom ställa en fråga till Göran Magnusson: Säkra är för mycket sagt, men är ni mycket övertygade om att en nedläggning av de mindre tingsrätterna verkligen innebär besparingar och effektivitetsvinster från en samlad samhällsekonomiskt och regionalpolitisk synpunkt?

*anslag till
rättsväsendet*

*domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt*

anslag till
rättsväsendet

domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt

Det är ur det perspektivet vi måste diskutera detta och inte ur ett alltför snävt perspektiv.

Anf. 151 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis så att de flesta av oss har kommunalskjortan ganska tätt inpå kroppen. Det finns ett behov av att slå vakt om sysselsättning och aktiviteter av olika slag och se till att detta finns väl utspritt i landet. Det är ingen tvekan om att vi har genomgått en koncentrationsperiod, där inte bara den offentliga sektorn utan även andra väsentliga sektorer har koncentrerat sina verksamheter.

Jag har börjat domstolsutredningsarbetet med föresatsen att *small is beautiful*. Men de kalkyler och resonemang som förts fram i det här sammanhanget, och som förs fram andra sammanhang, leder inte till att jag får *support* för min uppfattning. Det är inte de allra minsta tingsrätterna som är effektivast, och det är inte heller de allra största.

Man får titta på det ur ekonomisk och effektivitetssynpunkt och naturligtvis också se på var i landet man behöver tingsrätter. Det är inte heller så att de 97 eller 98 tingsrätter som vi nu har är det optimala antalet. Sivert Carlssons resonemang leder till att man borde ha ytterligare ett stort antal små tingsrätter för att få positiva effekter på flera orter.

Tingsrätterna i Blekinge har diskuterats väldigt mycket. Man kan inte säga att det är långt mellan tingsrätterna där. Att det blir en tingsrätt kvar i Blekinge – det är en hypotes som man kan resonera om – kan inte Sivert Carlsson acceptera. Kan han acceptera att man har två tingsrätter kvar i Blekinge? Är det inte så att Sivert Carlsson vill ha fyra tingsrätter i Blekinge, precis som nu, och att ingenting skall göras? Jag undrar om det verkligen är konstruktivt samhällsbyggande.

Herr talman! Jag är inte säker på att hela sanningen har kommit fram i studierna av de samhällsekonomiska effekterna av nedläggningen av häktet i Östersund. Jag tror att det fordrar ett varv till av tänkande.

Anf. 152 SIVERT CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Det fordras nog ett eller två varv till. Men jag tolkar svaret så att Göran Magnusson inte är främmande för en vidare regionalpolitiskt och samhällsekoniskt syn än enbart rättssynen.

För en centerpartist är det skönt att höra en socialdemokrat säga att ”*small is beautiful*”. *Thank you very much!*

Anf. 153 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! Modelösningen i offentlig förvaltning och bland offentliga myndigheter i dag är regionalisering. I stort sett alla myndigheter som tidigare mer eller mindre var uppdelade efter län ändrar nu sin områdesindelning, och fler länsfunktioner sammanförs. Om utvecklingen är bra eller inte återstår att se. Låt oss börja med att konstatera att det avgörande är hur det sker. Jag tycker att utskottet tar litet väl lätt på problematiken när man nöjer sig med att konstatera att utskottet vill understryka vikten av att vid organisationsförändringar beakta behovet av geografisk närhet mellan myndigheterna och av en god samordning över huvud taget vid rättsväsendets indelning på lokal nivå. I stort sett varje myndighet väljer sin egen regionalisering, sina egna områden. Än har vi åklagare,

domstolar, kronofogdemyndighet, skatteförvaltning, kriminalvård, och var och en väljer sin modell. Det är mycket olyckligt. Den här situationen måste vi följa mycket noggrant.

Jag har många gånger undrat vilka kriterier som styr regionaliseringen, valet av sätesort och annat. Jag har i min motion Ju606 beskrivit hur hanteringen går till. Jag får lugna talmannen och kammaren med att jag inte tänker yrka bifall till motionen. Jag nöjer mig med att konstatera att den beskrivning som jag där gör visar på problemen. Vid val av sätesort för kronofogdemyndigheten för Västmanlands, Södermanlands och Uppsala län har man förordat Eskilstuna. Det må vara så. Det bygger på ett tidigare beslut, att kronofogdemyndigheten skall indelas efter Västmanlands, Södermanlands och Närke län. Man väljer Eskilstuna trots att Regionaliseringsutredningen har förordat Västerås som centralort. Helt undrande är inte bara jag utan även personalen vid kronofogdemyndigheten. Det behövs en tydlighet, det behövs att vi följer utvecklingen och även ställer betydande krav på enhetlighet i den regionalisering som i dag sker av offentliga myndigheter.

Anf. 154 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Herr talman! Jag skulle vilja ha Göran Magnussons uppmärksamhet en liten stund. Det gäller kronofogdemyndigheternas indelning.

Jag kommer från Uppsala och har nära kontakt med den myndighet som finns där. Nu föreslår regeringen att man skall sammanföra Uppsala med Södermanlands och Västmanlands län och ha en myndighet med Eskilstuna som sätesort. Jag skulle vilja att ni tittar på det en gång till. Det finns inget naturligt samarbete mellan Eskilstuna och Uppsala. Uppsala har tillhört Stockholm i två och ett halvt år. Man har byggt upp ett mycket nära samarbete. Man har täta kommunikationer. Det tar bara 40 minuter att åka mellan Stockholm och Uppsala. Det finns absolut inga naturliga kommunikationer mellan Uppsala och Eskilstuna annat än väg. Därför vill vi från Uppsala verkligen säga: Ompröva detta, inte minst av hänsyn till personalen. Slå inte sönder någonting som byggts upp och som är nödvändigt.

Jag yrkar bifall till reservation 23 under mom. 35. För övrigt vill jag verkligen understryka det som Sivert Carlsson har sagt om tingsrätten i Tierp. Där delar vi uppfattningen med det socialdemokratiska kommunalrådet i Tierp, som driver denna fråga starkt.

Anf. 155 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Bara några korta kommentarer.

En sådan här regionindelning har inte utskottet tänkt igenom. I grunden är det myndigheterna själva som har presenterat indelningen.

Skall vi tala om den region som Rigmor Ahlstedt och jag tillhör tycker jag naturligtvis att man av Uppsala, Västerås och Eskilstuna skall välja Västerås som sätesort.

Den tredje kommentaren är att det, såvitt jag vet, finns goda möjligheter att åka per järnväg mellan Uppsala och Eskilstuna.

*anslag till
rättsväsendet*

*domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt*

Prot. 1996/97:42
10 december

*anslag till
rättsväsendet*

*domstolsväsendet,
kronofogdemyndig-
heterna, övrigt*

Anf. 156 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Herr talman! Det gör inte det. Däremot har man byggt upp ett otroligt nära samarbete med olika slags myndigheter i Stockholm. Det är faktiskt naturligt att ha samarbete med Stockholmsregionen. Skaka inte på huvudet åt det, Göran Magnusson!

Jag var i veckan på studiebesök hos kronofogdemyndigheten och har för övrigt nära kontakt med även skattemyndigheten och med polis, som man redan har ett starkt samarbete med. Slå inte sönder någonting som är bra utan framför det från regeringen till myndigheten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 december.)

7 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

1996/97:58 Prövning av frågor om kyrkotillhörighet för medlemmar i icke-territoriella församlingar

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

1996/97:AU1 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

1996/97:AU2 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

1996/97:AU4 En arbetsrätt för ökad tillväxt

1996/97:AU6 Kapitaltillskott till Amu-gruppen AB

1996/97:AU7 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 9 december

1996/97:162 av *Monica Öhman* (s) till socialministern

Statistik sjukhusvården

1996/97:163 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialministern

Socialstyrelsens allmänna råd om sexuellt utnyttjande av barn

1996/97:164 av *Anne Wibble* (fp) till statsrådet Björn von Sydow

Tullen på export från Lettland

1996/97:165 av *Rune Berglund* (s) till näringsministern

Regionalpolitiska kriterier vid omorganisation i statliga verk m.m.

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 december.

9 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Prot. 1996/97:42
10 december

Anmälades att följande skriftliga svar på fråga inkommit

den 10 december

1996/97:134 av *Karin Pilsäter* (fp) till statsrådet Leif Blomberg
Marknadsföringslagen

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 december.

10 § Kammaren åtskildes kl. 18.29.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 5 § anf. 1 (delvis),

av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 24 (delvis),

av talmannen därefter t.o.m. 6 § anf. 70 (delvis).

av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 99 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid	1
3 § Förnyad bordläggning	1
4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats torsdagen den 5 och måndagen den 9 december	1
SfU5 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv m.m.	1
BoU7 Överlåtelse av allmännyttiga bostadsföretag eller deras bostäder	10
KrU3 TV-avgift, m.m.	11
JoU2 Statsbudgeten för budgetåret 1997 (Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård) m.m.	11
KU1 Budgetpropositionen – utgiftsområde 1 Rikets styrelse	13
SkU1 Anslag till skatteförvaltning och tull	15
5 § Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	18
Bostadsutskottets betänkande 1996/97:BoU1	18
Anf. 1 INGA BERGGREN (m)	18
Anf. 2 RIGMOR AHLSTEDT (c)	21
Anf. 3 INGA BERGGREN (m) replik	23
Anf. 4 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	24
Anf. 5 INGA BERGGREN (m) replik	24
Anf. 6 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	24
Anf. 7 ERLING BAGER (fp)	24
Anf. 8 OWE HELLBERG (v)	27
Anf. 9 PER LAGER (mp)	29
Anf. 10 ULF BJÖRKLUND (kd)	33
Anf. 11 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	36
Anf. 12 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	36
Anf. 13 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	36
Anf. 14 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	37
Anf. 15 OWE HELLBERG (v) replik	37
Anf. 16 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	37
Anf. 17 OWE HELLBERG (v) replik	38
Anf. 18 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	38
Anf. 19 LENNART NILSSON (s)	38
Anf. 20 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	40
Anf. 21 LENNART NILSSON (s) replik	41
Anf. 22 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	41
Anf. 23 LENNART NILSSON (s) replik	41
Anf. 24 OWE HELLBERG (v) replik	41
Anf. 25 LENNART NILSSON (s) replik	42
Anf. 26 OWE HELLBERG (v) replik	42
Anf. 27 INGA BERGGREN (m) replik	43

Anf. 28	LENNART NILSSON (s) replik	43
Anf. 29	INGA BERGGREN (m) replik	43
Anf. 30	LENNART NILSSON (s) replik	43
Anf. 31	ERLING BAGER (fp) replik	43
Anf. 32	LENNART NILSSON (s) replik	44
Anf. 33	ERLING BAGER (fp) replik	44
Anf. 34	LENNART NILSSON (s) replik	44
Anf. 35	BRITTA SUNDIN (s)	44
Anf. 36	INGA BERGGREN (m) replik	47
Anf. 37	BRITTA SUNDIN (s) replik	47
Anf. 38	INGA BERGGREN (m) replik	47
Anf. 39	BRITTA SUNDIN (s) replik	47
Anf. 40	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	48
Anf. 41	BRITTA SUNDIN (s) replik	48
Anf. 42	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	48
Anf. 43	BRITTA SUNDIN (s) replik	48
Anf. 44	ERLING BAGER (fp) replik	49
Anf. 45	BRITTA SUNDIN (s) replik	49
Anf. 46	ERLING BAGER (fp) replik	49
Anf. 47	BRITTA SUNDIN (s) replik	50
Anf. 48	OWE HELLBERG (v) replik	50
Anf. 49	BRITTA SUNDIN (s) replik	50
Anf. 50	OWE HELLBERG (v) replik	50
Anf. 51	BRITTA SUNDIN (s) replik	51
Anf. 52	PER LAGER (mp) replik	51
Anf. 53	BRITTA SUNDIN (s) replik	51
Anf. 54	PER LAGER (mp) replik	51
Anf. 55	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	52
Anf. 56	BRITTA SUNDIN (s) replik	52
Anf. 57	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	52
Anf. 58	BRITTA SUNDIN (s) replik	53
Anf. 59	JUAN FONSECA (s)	53
Anf. 60	OWE HELLBERG (v) replik	54
Anf. 61	JUAN FONSECA (s) replik	55
Anf. 62	OWE HELLBERG (v) replik	55
Anf. 63	CARL-JOHAN WILSON (fp)	55
Beslut		56
6 § Anslag till rättsväsendet		60
	Justitiekammarens betänkande 1996/97:JuU1	60
	<i>Rättsväsendet och kriminalpolitiken</i>	60
Anf. 64	GUN HELLSVIK (m)	60
Anf. 65	Andre vice talman GÖREL THURDIN (c)	63
Anf. 66	GUN HELLSVIK (m) replik	65
Anf. 67	Andre vice talman GÖREL THURDIN (c) replik	65
Anf. 68	GUN HELLSVIK (m) replik	66
Anf. 69	Andre vice talman GÖREL THURDIN (c) replik	66
Anf. 70	SIW PERSSON (fp)	66
Anf. 71	ALICE ÅSTRÖM (v)	68

Anf. 72	GUN HELLSVIK (m) replik.....	70
Anf. 73	ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	70
Anf. 74	KIA ANDREASSON (mp)	71
Anf. 75	GUN HELLSVIK (m) replik.....	73
Anf. 76	KIA ANDREASSON (mp) replik	74
Anf. 77	GUN HELLSVIK (m) replik.....	74
Anf. 78	KIA ANDREASSON (mp) replik	74
Anf. 79	ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	74
Anf. 80	LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	76
Anf. 81	GUN HELLSVIK (m) replik.....	78
Anf. 82	LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	79
Anf. 83	GUN HELLSVIK (m) replik.....	79
Anf. 84	LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	80
Anf. 85	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	80
Anf. 86	GUN HELLSVIK (m) replik.....	83
Anf. 87	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	83
Anf. 88	GUN HELLSVIK (m) replik.....	84
Anf. 89	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	84
Anf. 90	KIA ANDREASSON (mp) replik	85
Anf. 91	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	85
	<i>Polis- och åklagarväsendet, brottsförebyggande arbete</i>	86
Anf. 92	MAUD EKENDAHL (m)	86
Anf. 93	ANDRE VICE TALMANNEN.....	88
Anf. 94	INGBRITT IRHAMMAR (c)	88
Anf. 95	MAUD EKENDAHL (m) replik	90
Anf. 96	INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	90
Anf. 97	SIW PERSSON (fp).....	90
Anf. 98	ALICE ÅSTRÖM (v).....	92
Anf. 99	KIA ANDREASSON (mp)	94
Anf. 100	ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	95
Anf. 101	PÄR NUDER (s) :	98
Anf. 102	MAUD EKENDAHL (m) replik	99
Anf. 103	PÄR NUDER (s) replik.....	100
Anf. 104	MAUD EKENDAHL (m) replik	100
Anf. 105	PÄR NUDER (s) replik.....	101
Anf. 106	KIA ANDREASSON (mp) replik	101
Anf. 107	PÄR NUDER (s) replik.....	101
Anf. 108	KIA ANDREASSON (mp) replik	102
Anf. 109	PÄR NUDER (s) replik.....	102
	<i>Kriminalvården, brottsofferfrågor</i>	103
Anf. 110	JEPPE JOHNSSON (m).....	103
Anf. 111	INGBRITT IRHAMMAR (c)	105
	(forts.).....	106
	Beslut om uppskjuten votering	106
	6 § (forts.) Anslag till rättsväsendet (forts. JuU1)	106
	(forts.) <i>Kriminalvården, brottsofferfrågor</i>	106
Anf. 112	SIW PERSSON (fp).....	106
Anf. 113	ALICE ÅSTRÖM (v).....	108

Anf. 114 KIA ANDREASSON (mp).....	109
Anf. 115 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	111
Anf. 116 KIA ANDREASSON (mp) replik	111
Anf. 117 JEPPE JOHNSON (m) replik.....	111
Anf. 118 KIA ANDREASSON (mp) replik	111
Anf. 119 JEPPE JOHNSON (m) replik.....	112
Anf. 120 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd).....	112
Anf. 121 BIRTHE SÖRESTEDT (s).....	113
Anf. 122 JEPPE JOHNSON (m) replik.....	116
Anf. 123 BIRTHE SÖRESTEDT (s) replik	116
Anf. 124 JEPPE JOHNSON (m) replik.....	116
Anf. 125 BIRTHE SÖRESTEDT (s) replik	116
Anf. 126 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	116
Anf. 127 BIRTHE SÖRESTEDT (s) replik	117
Anf. 128 INGBRITT IRHAMMAR (c) replik	117
<i>Domstolsväsendet, kronofogdemyndigheterna, övrigt.....</i>	<i>117</i>
Anf. 129 ANDERS G HÖGMARK (m).....	117
Anf. 130 SIVERT CARLSSON (c).....	119
Anf. 131 ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	121
Anf. 132 SIVERT CARLSSON (c) replik.....	121
Anf. 133 ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	122
Anf. 134 SIVERT CARLSSON (c) replik.....	122
Anf. 135 TREDJE VICE TALMANNEN	123
Anf. 136 SIW PERSSON (fp)	123
Anf. 137 SIVERT CARLSSON (c) replik.....	124
Anf. 138 ALICE ÅSTRÖM (v)	124
Anf. 139 KIA ANDREASSON (mp).....	125
Anf. 140 SIVERT CARLSSON (c) replik.....	125
Anf. 141 KIA ANDREASSON (mp) replik	125
Anf. 142 SIVERT CARLSSON (c) replik.....	126
Anf. 143 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd).....	126
Anf. 144 GÖRAN MAGNUSSON (s).....	126
Anf. 145 ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	128
Anf. 146 TREDJE VICE TALMANNEN	128
Anf. 147 ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	128
Anf. 148 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	129
Anf. 149 ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	129
Anf. 150 SIVERT CARLSSON (c) replik.....	129
Anf. 151 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	130
Anf. 152 SIVERT CARLSSON (c) replik.....	130
Anf. 153 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	130
Anf. 154 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	131
Anf. 155 GÖRAN MAGNUSSON (s).....	131
Anf. 156 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	132
(Beslut skulle fattas den 11 december.).....	132
7 § Bordläggning.....	132
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	132
9 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	133

Gotab, Stockholm 1997